

nes alij sensus fundantur supra tactū, unde approximatio ad istum claudet virtualiter approximationem, ad reliquos sensus, adeoque erit maxima cum Christo sentiente ac patiente propinquitas; nil mirum ergo si ratione huius valde sanctificata est, redditaq; adorabilis, modo tamen dubio sequenti explicando.

S. II.

Secunda conclusio autoritate, & ratione probata.

7. Synod.

Phot.
Patr.

4. **D**icendum est secundò. Aliæ cruces repræsentantes nobis crucem illam, in qua Christus mortuus est, in quacumque alia materia efformentur, sunt adoratione dignæ. Probatur primò ex Secunda Nycæna Synodo actione septima, ubi in definitione Sanctæ magnæ, & vniuersalis in Nycæa Synodi secunda remote à principio habentur hæc verba. *Definimus cum omni diligentia & cura venerandas & Sanctas imagines, ad modum & formam veneranda, & viuificantis Crucis, è coloribus, & tassellis &c. vnde & infine eiusdem definitionis damnantur asserentes venerandam non esse figuram crucis. Confirmatur etiam authorit: Photij Patriar: Constant: qui loco adducto concl: præceden: ait. Sic crucis signum adoramus, quo demonum agmina fugantur, & varij curantur morbi; cum semel in ipso exemplarigratia, & virtus exhibita sit, & vsque ad exempla similis vis se diffundat &c. Hoc ipsum etiã ostendit eximia ea veneratio, qua crucis signū semper coluere fideles, quod passim apud Sacras historias testatum, offendes. Ut tamen verum, fateamur idem crucis signum non fuit publicæ omnino adorationi*

expositum, nisi tempore Constantini Magni: hic enim primus post superatum profligatumque Maxentium, eiusque exercitum virtute crucis, id laudabiliter præstitit cum in ipsomet Romani fori vmbilico suum erigi iussit simulacrum, quod triumphale crucis vexillum, manu præseferbat, nobili hoc insuper inscripto titulo. *Hoc saluari signo, vero fortitudinis indicio civitatem vestram tiramnidis iugo liberavi, & S. P. Q. R. in libertatem vindicans, pristinæ amplitudini, & splendori restitui.* Videatur Baron: ex quo hoc desumpsimus, tomo 3. Baron. *Annal: anno Christi 312. n. 64.*

6. Synod.

Sed ut amplius innotescat quanto pietatis ardore venerabile crucis signum prosecuti fuerint Catholicæ veritatis assertores, placuit adducere verba canon: 73. Sextæ Synodi Constantinopolitanæ quæ talia sunt. *Cum crux nobis viuifica salutare ostenderit; nos omnem diligentiam adhibere oportet, ut ei per quam ab antiquo lapsu saluati sumus, eum quem par est honorem habeamus. Quamobrem & mente, & sermone, & sensu adorationem ei tribuentes, crucis figuras, quæ à nonnullis in solo, ac pauimento sunt omnino deleri iubemus, nè incedentium conculcatione victoria nobis trophæum iniuria afficiatur. Eos itaque, qui deinceps crucis signum in solo construunt, segregari decernimus. Vide grauiissimum eorum Patrum Senatum acerbo diuisionis vulnere ferientem eos, qui irreuerenter in crucis signum se gesserint, illud in pauimento efformantes. De laudibus Sanctæ Crucis videri potest S. Ioa: Chrysost: tomo 2. in homilijs de Cruce & Latr: & de Cruce Domin: ubi lunculentissimè pro more scribit.*

5. Probatur nunc ratione ex doctrina S. Tho: desumpta. Omnis crux in qualibet efformata materia repræsentat

repræsentat nobis nedum crucem, in qua Christus vita functus est, verum etiam eundem Christum in cruce extenso corpore decedentem, ergo omnis eiusmodi crux est adoranda aliqua adoratione. Antecedens quoad primam partem constat, ad illam enim repræsentandam efformatur. Quoad secundam probatur quia vt vidimus conclusionem præcedenti, ea crux in qua Christus mortuus est ipsum in eadem extensum repræsentat; adeoque omnis alia crux, saltem ea mediante eundem Christum sic repræsentat.

Tum etiam quia omnis crux in quacumque materia elaborata, reuera etiam immediatè eundem Christum Dominum in cruce extensum nobis exprimit: & hoc ideo quia crux in qua Christus mortuus est, utique non sic Christum repræsentabat, quia tactu & sanguine Christi dedicata est, adeoque prout erat in ea numero materia, vt videtur per se manifestum; sed id præstabat ex propria ea figura quam habebat. Porro etsi omnis alia crux in materia diuersa ab illa reperiatur formata, quoad figuram omninò specificè conuenit cum illa, in qua Christus decessit; cum ergo vis repræsentandi Christum extensum, habeatur ratione figuræ, satis manifestè apparet, posse, ac de facto crucem in qualibet materia expressam eundem Christum Dominum, modo dicto repræsentare. Hoc non obscurè docuit Angelicus loco citato 3. p. cum ait. *Si loquamur de effigie crucis Christi, in quacumque alia materia (puta lapidis, vel ligni, argenti vel auri) sic veneramur crucem tantum vt imaginem Christi. Vbi videtur esse sermo de immediata repræsentatione Christi extenso corpore in cruce morientis.*

Consequentia suadetur, nam siue sumatur omnis alia crux vt ima-

go immediatè repræsentans crucem contactu, ac sanguine Christi dedicatam, & ea mediante Christum Dominum, siue vt immediatè referens eundem Christum, semper habet id quod est proprium imaginis cuiuscumque; vnde sicut quælibet imago ratione prototypi est adorabilis, quatenus saltem sumitur simul cum illo: ita loquendo de cruce in qualibet materia expressa, est enim consimilis omninò ratio, vt consideranti notum fiet. Tum etiam quia sicut æneus serpens, ex eo quod præfigurauerit Christum in Cruce exaltatum, fuit apud Hebræos veneratione, & cultu dignus, vt supra agentes de vsu imaginum, ostendimus: non apparet cur ob eandem repræsentationem cruces in omni alia materia formatæ non sint cultu aliquo, & veneratione dignæ: & tanto magis quanto iam de facto crucis figura actuali Christi morientis contactu dedicata est.

6. Confirmari hoc ipsum potest tū ex innumeris propemodum miraculis, quæ per crucis signum, tanquam per Diuinæ instrumentum omnipotentia patrata sunt, quo nihil frequentius in Sacris Annalibus: tum ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, quæ & in Sacramentalibus, & in Sacramentis omnibus, per quæ supernaturalis Sanctitas communicatur, semper adhibet venerabile Crucis signum. Ex his enim non obscurè colligitur sanctitatem communicatam Cruci in qua Christus obiit, quasi à quodam fonte, & principaliori instrumento diffusam fuisse alias in omnes cruces, quæ illi in figura assimilantur vt dixit Photius Patriarcha, & quod mox aliquantò fusiùs explicabimus.

Notanda est ergo doctrina, cuius supra etiam meminimus, & quæ desumitur ex S. Tho: in 3. dis: 2. quæst.

S. Thom. tato 3. p. cum ait. Si loquamur de effigie crucis Christi, in quacumque alia materia (puta lapidis, vel ligni, argenti vel auri) sic veneramur crucem tantum vt imaginem Christi. Vbi videtur esse sermo de immediata repræsentatione Christi extenso corpore in cruce morientis.

quæst. I. art. I. quod, quia in ho-
 S. Thom. mine quodammodo omnes naturæ con-
 fluunt, quia cum omnibus creaturis
 aliquid commune habet, ut dicit Gre-
 gor: unde homine unito (Verbo vi-
 delicet Diuino, de qua vnione ibi-
 dem loquitur Sanctus Doctor) quo-
 dammodo omnis creatura unita est.
 Ex quo principio nos deducimus,
 quod si per hoc quod in homine
 aliæ creaturæ nedum specie, verum
 etiam & ordine diuersæ, suo modo
 existunt; assumpta humana natura
 ad subsistendum per Verbi Personā,
 omnis alia natura ad eandem vnio-
 nem, prout in homine existens,
 quodammodo euecta est. Vtique
 & nobis existimare licebit, quod
 hoc ipso quod Verbum Diuinum
 humanæ copulatum naturæ, per
 membrorum contactum, & pij ef-
 fusione cruoris figuram crucis de-
 dicauerit, eamque prout in illa
 determinata materia existentem
 reddiderit adoratione dignam: Ita
 & omnis alia crucis figura, quæ se-
 cundum speciem vniuocè prorsus
 conuenit, cum ea quæ Christo mo-
 rienti adhæsit, reddetur cultu &
 adoratione digna: quatenus ut di-
 xit citatus Patriarcha. Cum semel
 in ipso exemplari gratia & virtus ex-
 hibita sit, & usque ad exempla similis
 vis se diffundat. Eo vel maximè quia
 in cruce Christi sanguine dedicata,
 maximè enituit virtus redemptiua,
 & quasi vltimum suum posse ex-
 plicuit, iuxta voces Christi in ea
 expirantis Consummatum est, idest
 vltimum complementum, & me-
 tam attigit (si meta infinito præfige-
 re licet) Incarnati Verbi virtus re-
 demptiua.

7. Amplius, Subdit ibidem
 S. Thom. Sanctus Præceptor. Congruum fuit
 Verbum Diuinum assumere naturam
 humanam, quia illa per talem assump-
 tionem reparata, creatura irrationali-
 bus, quæ per ipsius peccatum quodam-

modo deteriorata dicitur, secundum
 quod in usum hominum cedit, restau-
 rata est. Ecce Diuinæ Incarnatio-
 nis virtutem ab humana natura,
 tanquam ab instrumento Diuinitati
 coniuncto, adeoque principaliori
 se diffundentem in irrationalia, quæ
 in homine veluti in mundi anima-
 to compendio reperiebatur. Ex quo
 sic discurremus, certum est aliarum
 figuras crucum, ab ea quæ Chri-
 stum immediatè tetigit solo nume-
 ro differre, & consequenter in vnica
 specie figuræ crucis omnes indiu-
 duales & numero distinctas forma-
 liter contineri: quid ergo mirum
 si specie talis figuræ ex sæpè dicto
 contactu Christi sanctificata, ad
 reliquas solo numero diuersas ea-
 dem sanctificatio transfundatur, suo
 enim modo crux, in qua Christus
 obijt fuit instrumentum Christo per
 contactū, & approximationem co-
 niunctum, ex quo in alias cruces
 virtus sanctificatiua fuit diffusa. Et
 hoc perspicuè expressit S. Andreas
 Apostolus, qui à longè paratam si-
 bi intuens crucem in hæc verba ex-
 clamauit: *Salue crux, quæ in corpore
 Christi dedicata es, & ex membris
 eius margaritis ornata. O bona crux
 quæ decorem, & pulchritudinē de mem-
 bris Domini suscepisti.* Certè ea nu-
 merò crux Christum immediatè
 non tetigerat: sermo est igitur ibi
 de specifica crucis figura, ad quam
 virtus crucis Christi fuit diffusa,
 & reddita adorabilis.

Adde tandem quod sicuti magi-
 cæ artis cultores, ex præceptorum
 dæmonum præscripto, & ijs mediā-
 tibus proprias perficiunt incanta-
 tiones, quod ortum ducit fortè vel
 ex hoc quod dæmones ob peculia-
 res fines determinatis delectentur
 figuris, vel irritati ex eo quod per
 crucis figuram seipsos superatos
 esse experiantur. Ita Deus assump-
 sit peculiarem eam Crucis figu-
 ram

ram ad Sanctos verosque miraculosos effectus produçendos. Quapropter sicut eæ magicæ figuræ sunt execrandæ, quia nocentissimæ artis instrumenta, & quodammodò sensibilia quædam arma, quibus demones in hominum corpora tyrannicæ dominationis sæuitiem exercent. Ita salutare crucis signum, Christi fideles aduersus eorundem nequitiam obarmat, vnde de illo iure optimo dici potest quod supra ex Baronio num. 4. adduximus, nempe datum fuisse Ecclesiæ tanquam verum fortitudinis indicium, quo se à tyrannicæ potestatis iugo tueretur, & in cælestem sanctitatis amplitudinem seipsam de facili possit vindicare.

§. III.

Soluuntur hæreticorum argumenta.

8. **H**æresim negantem & cruci in qua Christus mortuus est, & alijs crucibus adorationem, primus inter omnes docuisse dicitur Claudius Taurinensis Episcopus, vt testatur Ionas Aurelianus Episcopus de cultu imaginum, cuius opera habentur 5. tomo Biblior: Sacræ; claruit hic eodem tempore, quo prædictus Claudius ab anno videlicet 800. reparatæ salutis. Quem postea errorem sectati sunt hæretici quidam Pauliniani dicti, à quodam Paulo eorum Præceptore Petrus Bruis, qui vixit ætate S. Bernardi. Vuiclesiæ, qui hanc hæresim post eorum magistri mortem, reliquis eiusdem addidere erroribus. Calvinus lib: instit. cap: 11. §. 7. Centuriatores centur: 4. cap: 4. Alia via aduersati sunt Catholicæ veritati Armeni, qui, vt re-

fert Euthim: titulo 20. Panopliæ, cap: 14. non venerabantur crucem nisi prius eam lauassent, & vnxis-^{Euthim.} sent sanguine sacrificij, & clauum in ea fixissent, antequam enim hæc peracta fuissent, eam adoratione indignam arbitrabantur, in quo non parum superstitiosi cultus elucebat. Quibus omnibus extremè oppositus fuit superstitiosissimus error Fausti Manichæi, qui teste Nostro Thoma Vuald: 3. tomo, cap: 160.^{Fausti Manichæi Vuald.} dicebat omnem arborem esse veneratione dignam ob memoriam Crucis Christi, quocirca eius sectatores in quocumque ligno Christum colebant, adeoque formidabant poma ab arboribus euellere, vnde quantum pueriliter desipuerint, nemo non videt. Vide S. Aug: lib: 20.^{S. Aug.} contra Faustum cap: 11.

Primum hæreticorum argumentum adduxit S. Tho: loco citato 3. p. quod potest in hunc modum reformari. Crux Christi fuit instrumentum doloris, ac ignominiosæ mortis, quam idem Christus perpeffus est, ergo nullatenus est adoranda. Antecedens constat quia, tunc temporis maximi opprobrij nota erat in ea decedere, cum aduersus sic morientes habeatur Exodi 21. *Maledictus à Deo est, qui pendet in ligno.* Consequentia probatur cum enim adoratio exhibeatur rei excellenti, omninò ei aduersabitur hoc quod est illam tribuere instrumento opprobrij: Et sanè nullus filius honore afficiet patibulum, in quo pater ipsius vita functus fuerit.

9. Respondetur ex doctrina S. Tho: crucem Christi considerari posse dupliciter, primò vt subditam intentioni crucifigentium Christum, & hoc modo vtique fuit ignominiosæ mortis instrumentum, famulabatur enim sic sumptum Iudaicæ perfidiæ, eo vtenti ad prædictam mortem inferendam, & ceterè hoc modo

Claud.
Taur.
Ion. Aur

Paulinia

Petrus
Brui.
Vuiclesiæ.

Caluin
Centur.

Armeni.

Exod.

Apost.

modo consideratum non censetur à fidelibus adoratione dignum. Secundò considerari potest, prout assumpta est à Christo ad hoc ut per eam humani generis redemptio ultimò executioni mandaretur; & hoc modo dubio procul fuit insignis gloriæ trophæum, quod apertè ostendit Apost.: ad Coloss. 2. his verbis *Delens quod aduersus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affigens illud cruci: & expolians principatus, & potestates, traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso.* Et hoc modo, nedum censendum, est indecens, verum atiam summo perè rectæ rationi consentaneum, honorem ac reuerentiam illi exhibere.

S. Aug.

Per quod patet ad exemplum adductum; si etenim quis moriatur in patibulo in pœnam delictorum, nedum ex parte inferentium mortem, verum etiam ex parte eam tolerantis illud est ignominie instrumentum. Secus contingeret si quis obtuendam Reipublicæ salutē gloriosa morte defungeretur, utique ipsamet virtus patientis in instrumenta retorqueretur; quod patet in ijs instrumentis, quæ dum tyrannorum sceleri famulata sunt, non ideo ex martyrum tolerantia negatur cōsecrari. Vnde S. Aug.: loquens de catenis quibus Petri corpus deuinctum est fer. 22. de Sanctis inter alia hæc habet. *Meritò per omnes Christi Ecclesias auro pretiosius habetur ferrum illud penaliū vinculorum. Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quantò magis catena vincietis? Si inanis quædam species vacua imaginis, habere potuit in se vim salutis, quantò plus de corpore meruerunt attrahere salubritatis ferreo pondere Sacris impressa mēbris vincula passionis? &c.* Similiter ergo de cruce Christi dicendum.

De Crucis Christi &c.

Adde tantum abesse ut per adorationem crucis, quæ ex parte crucifigentium Christum fuit ignominie instrumentum, aliquod detrimentum Christi gloria patiatur, ut potius nitidius splendeat omnipotentia Sanctitatis ipsius: eò enim, peruenit ut potuerit ipsum maledictionis subiectum, lignum videlicet crucis, in instrumentalem sanctificationis causam vertere, & opprobrij sedem, in aram sanctissimi holocausti commutare. Quare sicut ad ostendendam potentie suæ virtutem pauperes, illiteratos rudesque elegit Apostolos, & armis sæcularibus exutos, ut armatas sæculi huius potestates deuincerent, & Christianæ iugo veritatis superba, colla subijcerent. Ita & de crucis scādalo adorationis fecit obiectum. Vnde fit ut *Verbum Crucis pereuntibus* (hæreticis videlicet) *stultitia sit, his autem qui salui fiunt, idest nobis, Dei virtus.* Apost.: 1. ad Corinth.: 1.

Apost.

10. Secundum argumentum. Si crux Christi esset adoranda, maximè quia contactu membrorum illius fuit sanctificata, sed hæc non est sufficiens ratio adorationis, ergo crux Christi non est adoratione digna. Maior liquet ex dictis. Minor probatur, quia si illa esset sufficiens ratio adorationis, etiam manus illius impij qui dedit alapam Christo esset veneratione digna, & id ipsum dicendum esset de labijs Iudæ, quæ Christum osculata sunt, & tandem de Asino cui Christus insedit, quod tamen asserere satis absurdum apparet: vnde nec ratione prædicti contactus lignum crucis dicendum erit adoratione dignum.

Confirmatur. Si adoranda essent quæ Christus tetigit, etiam adoranda essent quæ ipse vidit, sed hoc est falsum, ergo crux non erit adoranda ex contactu membrorum.

N n

Christi

Christi Domini . Maior sua detur quia sicut sensatio tactus versata est circa tangibile , ita & sensatio visus attigit obiectum visibile , adeoque vtrumque obiectum subditum est vtriusque potentiae sensationibus , ab his enim habetur denominatio in earum obiectis . Hoc autem plus difficultatis videtur habere in sententia Thomistarum asserentium eandem numero naturam , quæ reperitur in obiecto sub modo essendi naturali , reperiri in specie vt formalissimè representatiua , quamuis in ista habeat diuersum modum essendi ; indè enim fit ipsam obiecti naturam fuisse intra oculos Christi Domini , ex quo reddetur adorabile nedum obiectum tactus , verum etiam visus . Minor & consequentia sunt manifestæ .

P. Suar. 11 . Ad hoc argumentum eiusque confirmationem respondet P. Suar: tomo 1 . in 3 . par. disp: 56 . sec: 1 . Quod etiam si contactus ille secundum se sit sufficiens adorationis causa , sæpè tamen non expedire , vt ea quæ à Christo tacta sunt adorentur .

Et hoc vel quia non decet , vel quia res adoranda valde incerta est , vel cum alijs rebus necessario coniuncta , quæ ad communes vsus humanos deputatæ sunt . Præsertim hoc dicendum de manu illa sacrilega , tum quia tactus ille prout ab illa persona grauissimum peccatum fuit : tum quia coniungitur personæ totali , in quam per se primò fertur adoratio . Nec est simile de obiectis visis , inter quæ & videntem non datur realis aliqua coniunctio , nec inter illa resultat moralis quædam habitudo , neque res visa fit aliquo modo propria videntis : secus contingit in tactu , inter quæ , & tangibile datur realis coniunctio , & quidam vsus eiusdem tangibilis ad proprias actiones , & passionis . Sic ille .

Verum hæc solutio non videtur adæquata , & aliundè continet aliqua à veritate aliena . Primò ostenditur , quia manus militis percutientis non debebat recipere Sanctitatem , prout actiue applicabatur ab ipso , adeoque prout erat grauissimum peccatum , sed prout passiuè tangebatur à Christo , in quo passiuo tactu manus nullum erat peccatum . Et ratio est , tum quia ipsa crux prout applicata à Iudæis non recepit Sanctitatem , sed prout passiuè tacta à Christo . Tum quia in receptione formæ , recipiens se habet vt passum , non vt agens , non ergo apparet cur Christus tangens manum non communicauerit illi sanctitatem , sicut eam cruci communicauit . Deindè ponamus militem qui percussit Christum ductum pænitentia euadere Sanctum , tunc vtique ratione totalis suppositi non repugnaret adoratio , ergo pro statu sanctitatis posset adorari manus ratione præteriti tactus , & consequenter cum tetigit percutiendo recepit sanctitatem à Christo , quia pænitentia ex qua deletum est peccatum non reddit manum adorabilem ratione contactus præteriti , nisi cum tetigit , eam recepit , hæc ergo pænitentia solum remouet impedimentum quod erat in persona totali , cui coniuncta est manus , adeoque supponit illam recepisse à Christo .

12 . Nequè dicas manum illam etiam post pænitentiam militis non fore adorabilem propter sanctitatem à contactu Christi receptam , quia reuera eam non recepit , cum quando miles percussit peccauerit per illud instrumentum coniunctum . Nam solutio P. Suar: videtur supponere manum illam quantum est de se recepisse sanctitatem à tali contactu , solumque impediri adorationem ex hoc quod ista per se primò feratur in personam totalem ,
per

per hunc enim loquendi modum virtualiter asseritur quod si adoratio posset per se primo ferri in manum, ei posset tribui, adeoque virtualiter supponitur in manu recipi sanctitatem, eius tamen adorationem dari non posse, quia per se primo deberet versari circa personam totalem, ablato ergo impedimento à persona totali per pœnitentiam, non est cur manus non sit adorabilis ratione præteriti contactus. Amplius non videtur verum quod adoratio quæ debetur alicui parti corporis ratione prædicti contactus debeat per se primo ferri in personam totalem, imo videtur oppositum dicendum, nam si adoratio debetur ratione contactus, ei per se primo debetur, quæ primo tangitur, siquidem quod per se primo tangitur, per se primo afficitur ratione formali ex qua habetur adorabilitas, & ex hac communicatur toti, igitur per se primo ea adoratio ratione contactus deberetur manui, & non toti.

Quæ rursus dicuntur ad confirmationem etiam minus vera apparent, nam saltem species obiecti, visibilis est virtualiter ipsum obiectum, si ergo realiter species coniungitur cum visu, etiam obiectum realiter virtualiter coniungetur cum eodem visu, non bene ergo negatur omnis realis coniunctio. Ex hac etiam reali virtuali coniunctione resultabit moralis habitudo, saltem aliqualis. Maximè quia id quod est virtualiter tale, aliquo saltè modo æquualet ei quod est formaliter tale ut inductio- ne patet. Ex quibus deducitur etiam falsum esse re visam non fieri aliquo modo propriam videntis, nam virtualiter sic propria fieri debet, cum species quæ sit propria visus sit virtualiter obiectum. Amplius omnis potètia cognoscitiua possidet obiectum, eoque proinde utitur ad suas actiones & passionem intentionales,

De Crucis Christi &c.

sicut & tactus ad suas naturales; igitur non omnino per hanc responsionem tollitur difficultas.

13. Secundò respondet P. Vasquez tomo 1. in 3. par: disp: 111. cap: 6. num: 22: asserens adductas à P. Suar: rationes solum convincere labia Iudæ, & similia quæ Christum tetigerunt non esse publicè adoranda. Facile enim qui videret, putaret Iudæ tribui eam adorationem; Vnde nil obest, inquit ille, quod quis sin cera fide, & recta intentione, affectum & animum solum in Christum intendens, labia Iudæ & alia, quæ Christum tetigerunt reuerenter osculetur, idemque putat dicendum de Asino cui Christus insedit: refert autem hanc doctrinam ad eam, quam tradiderat disputatione præcedenti.

Hæc etiam solutio nobis non placet, tum quia supponit solum externam adorationem exhibendam rebus à Christi contactu sanctificatis. Tum quia absolutè ac per se loquendo concedit labia Iudæ, & impij militis manum ex contactu Christi fuisse sanctificata, ac reddita adoratione digna, nam solum putat non esse publicè adoranda, ratione scandali, quod est impedimentum per accidens, & extrinsecus adueniens; quod tamen falsum esse arbitramur, ut melius ex dicendis innotescet; alia ergo via soluendum à nobis est adductum argumentum cum sua confirmatione, quod præstabimus sequenti paragrapho, nam indiget explicatione aliqua, fortè scitu non indigna.

CCCCCCCC

S. I V.

Adducitur vera responsio, & soluitur ultimum argumentum.

14. **P**Ro vera ergò solutione, sciendum duplex satis communiter, saltem in schola Thomistica, distingui genus actionum: aliæ sunt actiones, quæ ex sui natura non reflectuntur peculiari modo supra suppositum illas exercens, atque adeo siue à vili, siue ab excellenti exerceantur persona eadem sunt, gratia exempli, comestio, deambulatio, solutio debiti ad satisfaciendum iustitiæ commutatiuæ, siue à rustico, siue à rege exerceantur eadem prorsus sunt, nequē enim vilitas, neque dignitas in ijs aliquo modo inuoluitur. Aliæ sunt actiones, quæ ex earum peculiari conditione ita reflectuntur supra personam eas exequentem, vt eius excellentiam inuoluant, & idcirco exercitiæ à digniori supposito pluris æstimantur, quam si à vili persona executioni mandarentur; hinc nemo ambigit regem petentem veniam ab alio homine, in ea veniæ petitione exercere actum longè maioris æstimationis, quam si eadem venia peteretur à rustico, id ex communi hominum sensu luce meridiana euidentius apparet.

Secundò notandum hoc quod asserimus de causa principali agente, proportionē seruata intelligendum de instrumentis, quibus principalis causa vtitur ad easdē actiones executioni mandandas. Et ratio videtur perspicua: nam cum instrumentū, & causa principalis integrent vnum adæquatum earundem actionum principium, oportet quod harum reflexio supra integrum hoc

principium fiat, sicut ab eodem integro principio procedit. Tercio nota sanctificationem refusam à Christo in ea quæ tetigit, non prouenire tantum ab eius puro & nudo contactu, sed etiam ex peculiari fine ad quem ponendum ab eodem Christo fuere assumpta. Nedum enim sanctitas principij verum etiam & finis, in ea quæ ad ipsum eliguntur refunditur, vt patet in omnibus quæ ad cultum Diuinum sunt destinata. Hinc dixit S. Tho: 2. 2. quæst. 99. art. 1. *Sicut ex eo quod aliquid ordinatur ad finem bonum sortitur rationem boni. Ita ex hoc quod aliquid deputatur ad cultum Dei efficitur quoddam Diuinum, & sic ei quadam reuerentia debetur, quæ refertur in Deum.* S. Thom.

15. Nunc ad argumentum, respondetur maiorem illius esse veram de peculiari quodam tactu membrorum, & sanguinis Christi, qui exercitus est circa crucem ipsius. Porro peculiaris huius tactus conditio sumitur tum ex parte actionis, quæ cum esset & maximi opprobrij, & summæ plena difficultatis, adeoque excellentissimo digna præmio, vtiquē peculiari modo inuoluebat dignitatem, ac excellentiam patientis, & consequenter singulari prorsus modo reflectebatur supra suppositum, Et idcirco Apost: ad Philip: 2. huic actioni attribuit exaltationem nominis Christi dicens. *Humiliauit semetipsum factus obediens usq; ad mortem, mortē autē crucis, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen: vt in nomine Iesu omne genu flectatur &c.* Et quia vt in Secundo notabili dictum est, reflexio excellentiæ actionis fit etiam supra instrumentum à principali agente assumptum ad eam actionem exercendam, satis manifestè constat ex illa multum sanctitatis reflecti supra

pra crucem Christi. Peculiaris rursus eius tactus Sanctitas habetur ex fine humanæ redemptionis, qui tunc ultimatè, ac completè executioni mandatus fuit, cum Christus in ara crucis seipsum in holocaustum Deo Patri obtulit.

Iuxta quem sensum neganda est minor argumenti, ad cuius probationem dicitur nec manum militis, nec labia Iudæ assumpta fuisse à Christo tanquam propria instrumenta, cum enim essent animata instrumenta & Iudæ & militis totalibus eorū suppositis subordinata, ipsis tantummodò non Christo famulabantur, & quamuis verum sit quod hæc instrumenta cum proprio incumbunt sceleri famulatæ sint Redemptori, hoc tamen illis conuenit ex superuenienti & extrinseco ordine, non verò ex vi assumptionis, uti euenit in cruce, quæ nec ipso quod esset instrumentum separatum, assumptum fuit à Iudæis ad exequendam nequitiam, & equè bene assumi potuit, & de facto assumptum est à Christo ad excellentissimam eam exequendam actionem unde non est simile.

S. Thom. 16. Et sane non absq; fundamento asserimus crucem fuisse à Christo peculiari modo assumptam ut redemptionis instrumentum, nam ut optimè aduertit Angelicus Præceptor loco citato 3. p. ad 3. Crux Christi peculiariter appellatur Signum filij hominis, quod apparebit in celo ut dicitur Matth: 21. Ideoque mulieribus dixit Angelus Iesum quæritis Nazarenum crucifixum, non dixit lanceatum, sed crucifixum. Quasi dicamus crucem esse proprium stemma Christi: sicut enim homines in gentilitijs stemmatibus apponere consueuerunt ea, quibus vsi sunt ad gloriosum aliquod facinus exequendū. Non dissimiliter, Christus qui domuit orbem non ferro,

sed ligno, ut dicit S. Augustinus.

Adde hoc esse discrimen inter conuincta & separata instrumenta, quod illa hoc ipso quod informantur eadem anima, qua totum viuit, etiamsi non recipiant intrinsecè malitiam peccantis, valde tamen ea sedantur, & deturpantur; secus instrumenta separata; hinc membra externa peccantium cruciabuntur pena sensus in inferno: secus separata instrumenta, quibus peccatores vsi sunt ad peccandum. Ex quo fit instrumenta conuincta peccantibus reddi ex propria fæditate incapacia sanctificationis recipiendæ à Christi contactu. Non autem separata instrumenta, saltem ut subordinata Christo ea assumenti.

Quod dicitur de Asino cui Christus insedit, soluitur dicendo non esse adorationem propriè loquendo ei exhibendam tū ratione indecentiæ: tum ad vitandum idololatriæ scandalum. Ex hoc autem quod Christo seruiert aliquam pro subiecti capacitare recepisse sanctificationem non inficias imus, id quod perspicuè constat ex historia Sacra enarrante vitam S. Ioa: Papæ & Martyris, de quo sic habes. *Cum ei nobilis vir ad Corinthū equū, quo eius uxor mansueto utebatur, itineris causa commodasset; factum est, ut domino postea remissus equus, ita ferox euaderet, ut fremitu & totius corporis agitatione semper deinceps dominam expulerit: tanquam indignaretur mulierem recipere, ex quo sedisses in eo Iesu Christi Vicarius. Quamobrem illi equum Pontifici donauerūt. Quid ergo mirum si dicamus Asellum, Christo inserviētem ad triumphum, aliquam ex eo famulatu accepisse sanctificationem, aliquali dignum veneratione: cum id factum cernamus in equo, quo vsus est Christi Iesu vices gerens?*

*Vita S.
Ioa. Papæ
& Mart.*

17. Ad confirmationem primò

mò dicimus quod si loquamur de rebus visis prout existentibus in suis speciebus, ac coniunctis potentijs cognoscitiuis Christi, indubitatum videtur exhibendam illis adorationem, prout sic enim sunt aliquid Christi Domini. Si verò loquamur de obiectis visis liquet ex dictis nullam promereri adorationem, tum quia ratione modi essendi naturalis sunt realiter separata à Christo: tum quia eorum visio est mere naturalis, nec fuerunt assumpta vt instrumenta ad exequendum sanctissimū Incarnationis finem: tum demum quia incertissima sunt. Per quod tum patet ad omnia quæ ibi dicuntur; tum ad id quod afferri posset de alijs quæ Christus purè tetigit, in eis enim solum aliquid sanctificationis fuit refusum, cum eiusmodi tactus peculiari modo non afferret secum excellentiam tangentis, nec haberet finis sanctitatem in se refusam, cum ad eum exequendum, non fuerint assumpta tamquam instrumentum, vti de cruce Christi dictum est.

Adde prædictam refusionem sanctitatis à Christo tangente factam, habuisse etiam dependentiam à libera voluntate Christi, cui peculiariter placuit singulari modo eam communicare cruci, vt ligno vinceret dæmonem, qui fructu ligni vicerat hominem, iuxta illud quod canit Ecclesia in hymno Sanctæ crucis.

*Hoc opus nostræ salutis
Ordo depoposcera
Multiformis proditoris,
Ars vt artem falleret,
Et medelam ferret inde,
Hostis unde læserat.*

Talis siquidem ordo summo opere declarabat Diuinæ Sapientiæ ingeniosissimum artificium, quæ

de peccati materia, sanctificantis gratiæ fabricata est instrumentum. Ex his deducitur ea quæ de cruce dicta sunt, proportionem seruata intelligenda esse de Spinea corona, de clauis, lancea flagellis, & si quæ sunt alia.

18. Vltimò contra secundam assertionem argui potest. Etiam Spongia, clauis, lancea, flagella fuerunt tactu Christi patientis consecrata, sed hoc non obstante omnia prædicta in quacumque alia materia elaborata non adoramus, ergo neque adoranda erit crux in quacumque alia efformata materia. Respondet S. Tho: concedendo maiorem, & minorem & negando consequentiam: assignat autem disparitatem, inter crucem Christi contactu sanctificata, & reliqua passionis instrumenta, ex eo quod ista non repræsentent imaginem Christi, sicut crux quæ dicitur signum Filij hominis, quod apparebit in cælo vt dicitur Matth: 21. Hæc disparitas est ex nuper dictis manifesta, nam hoc ideo peculiariter cruci reseruatur, quia eius figura est ex peculiari electione assumpta à Christo tamquam signum humanæ redemptionis repræsentatiuum: eo quia per illud liberatio à peccato fuerit executioni vltimo mandata: reliqua enim instrumenta passionis Christi crucem tanquam quid principalius respiciunt, atque adeo reducuntur ad illud. In quo suppositis ijs quæ diximus superuacaneum esset amplius immorari.

DVBIUM II.

Quanam Adoratio Sanctæ Crucis sit exhibenda ?

Sub communi titulo dubij præsentis crucem omnem comprehendimus, hoc est siue sit illa in qua Christus propria morte, mortem omnium superauit, siue quæcumque alia crux in quacumque alia elaborata materia. Imò quod de cruce Christi dictum fuerit, erit proportionem seruata intelligendum de aliis instrumentis passionis ipsius, quæ fuerunt Deifico cruore, & sacratissimo eiusdem cōtactu sanctificata, iuxta ea tamen quæ dubio præcedenti dicta sunt. Breuiter tamen adnotandum cum S. Tho: loco citato 3. p. crucem in qua Christus decessit sumi posse vel secundum quod est imago eiusdem in illa extensi, vel secundum quod corporeo eius cōtactu, & sanguine dedicata est. Et de ea utroque modo considerata hic sermo habendus.

§. I.

Premittuntur aliqua circa Crucis vsum scienda.

19. **C**um de peculiari sanctæ crucis adoratione sit agendum, opportunum censuimus aliqua præmittere, quæ ad specialem eiusdem Sacræ crucis vsum spectant, loquemur autem in hoc paragrapho ut satis ex se patet de cruce in qualibet materia efformata, quæ proinde crucem illam in qua Christus pependit, imò & crucifixum representat. Et primo quidem sciendum

ante Imperatorem Constantinum, ad fidem Catholicam conversum, latente adhuc sub modio crucis gloria, consueuisse Christi fideles nudam crucem absque Christo in ea pendente efformare, ad designandum tamen eundem Christum, Agnum ab origine mundi occisum, in ea pro humani generis salute, mortem oppetiisse, apponebant sub illa Agnum. Vnde cecinit S. Paulinus sacrorum poetarum facile princeps, hæc carmina.

S. Pauli.

*Sub cruce sanguinea nuneo stat
Christus in Agno.*

*Agnus, ut innocua iniusto datur
hostia letho.*

Rationem huius consuetudinis ea tempestate vigentis adduxit author Romæ Subterraneæ lib: 6. cap: 20. his verbis. *Cum inter ipsa Ecclesia exorientis primordia crucis patibulum fontibus carnis cum manibus puniendis adhiberetur, Christum Dominum, qui totus innocentia candidatus, pro nobis tamen velut culpis obnoxius cruci suffixus fuerat, haud clauis è ligno aliorum instar pendentem representare consueuerant, ne videlicet qui nuper ad fidem accesserant ex Christi probrosa crucis trunco affixi imagine, cui eadem foris die scelestum quempiam, ac facinorosum hominem affigi conspexerant, eisdem cum fidei iniuria ex imagine probrum subreperet, & scandalum item, ac animi deliquium obtingeret: homines quippe triste, ac funestum eiusmodi spectaculum, ut humana fert consuetudinis ratio, & sensus ipse dictare videtur summopere exhorrent &c.* Alijs item modis fuisse apud fideles in more positum crucem exprimere, testantur plures cæmeteriales tabulæ in quibus diuersimodè expressæ cernuntur: præsertim verò inualuit vsum sculpendi Agnum crucis

Romæ
Subterr.

crucis deferentem victorale vexillum, vt indicio esset crucis ligno de tyrannico huius mūdi principe, dæmone videlicet, triumphasse.

20. Piæ huic consuetudini obijcere quis posset canonem 82. *6. Synod.* Sextę Synodi quo prohibetur prædicta crucis imago, cum dicitur. *Inter nonnullas venerabilium imaginum picturas, Agnus qui digito præcursoris monstratur, depingitur, qui ad gratiæ signum assumptus est, verum nobis per legem Christum Deum nostrum præmostrans. Antiquas ergo figuras &c.* subditur prohibitio sic pingendi crucem, & iubetur Christum cruci suffixum esse adiungendum.

Dices eiusmodi Synodi canones nullius esse authoritatis quia vt luculenter ostendit Baronius tomo 8. *Baron.* Annal: anno Christi 692. canones illi non fuere à Romana Ecclesia recepti: imo Sergius Papa, qui eo tempore Christi vices gerebat eos expressè reiecit. Et hoc ideo quia, putat adductus Baronius fuisse post dissolutam Synodum editos. Ea etenim Synodus coacta est solummodò aduersus hæreticos Monothelitas, expresseque moniti sunt Patres per Summi Pontificis legatos, vt dumtaxat de pertinentibus ad fidei dogmata agerent, atque adeo censendum canones ad mores spectantes, inter quos prædictus est adnumerandus, non fuisse ab eadem Synodo editos. Videatur Baronius ibi.

Verum enim verò quia de hoc *Surius:* Baronij asserto admodum dubitat Frater Laurentius Surius in admonitione ad lectorem, quam illi Synodo præmittit, probabiliterque suspicatur eiusdem Synodi canones legitimos esse, cuius motiua apud ipsum videri possunt: vt omnis dubitationis umbra abigatur, dicendum verba prædicti canonis non

omninò damnare eam, quam descripsimus crucis imaginem, sed solum censere fatius esse, declarata iam vbique gentium gloria crucis, amotoque omni scandali periculo, proponere fidelium pietati Christum ipsum è cruce pendentem. Videantur Turrecremata in Glossa ad præfatam Synodum distinct: 3. can: *Turrecr.* 6. de Consec: & Adrian: Papa in epist: ad Tharasium Patriarc: Constantinop: quæ habetur in septima Synodo ac: 2. asserentes Sextam, Synodum non damnare crucis imaginem, ad cuius basim depictus sit agnus: sed quia hic graphicè designat Christum Dominum; melius esse Christum ipsum figuratum per Agnum cruci superaddere: cum euidentior sit res figurata sua figurali imagine: & aliundè summopere congruat redemptionis maximum beneficium clarè omnibus esse manifestum. *Adria. P.*

21. Præterea sciendum à prima Catholicæ Ecclesiæ ætate consuetum fuisse apud Christi fideles cruces ex auro, ac qualibet prætiosa materia elaborare, easque pretiosis distinguere lapillis, plura de pijsimo hoc more scripta reperies in libro de Adoratione Crucis, cuius author est. S. Ioa: Chysostrmus; meminit etiam eiusdem consuetudinis Septima Synodus actione 4. paulo post medium §. *Stephanus Dei amantiſſimus Diaconus &c.* vbi etiam enarratum reperies insigne miraculum ex lib: de Martyrio Procopij, in cuiusdam enim prætiſſimæ crucis ab Aurifice affabrè factæ superiori parte apparuit Hebraica dialecto scriptum Emmanuel, & vtrinque in summitate alarum Michael, & Gabriel:

Tertiò non indignum etiam notatu censuimus in vestibis quarundam cæmeterialium imaginum, sculptas inueniri quatuor has litte-

ras T. X. I. & H. relictis autem, duabus posterioribus, quæ non spectant ad præsens institutum, siquidem illis venerabile Iesu nomen, significatur, de duabus prioribus hic aliquid breuiter dicendum. Prima ergo crucem exprimit, nam per tale elementum prænotatur signum Thau. de quo in hunc modum loquitur Ezechiel cap: 9. *Et dixit Dominus ad eum transi per Ciuitatem, in medio Hierusalem, & signa Thau per frontes virorum gementium, & dolentium, super cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio eius &c.* Et postmodum loquens de ijs, quæ nobilissimo hoc charactere fuerint signati, subdit. *Omnes autem, super quem uideritis Thau, ne occidatis.* Hæc verba exponens Orig: hom: 8. de Epiph: hæc habet. *In Ezechiele Propheta, cum omnes, qui missus fuerat occidisset, illi tantummodo sospites reseruantur, quos Thau littera, id est crucis pictura signauerat.* Et sanè ipsamet prædictæ litteræ figura crucem significare non obscure demonstrat, cum parum ab eiusdem crucis figura distet.

22. Eandem pariter crucem, secunda littera X. demonstrat, ut perspicue satis apparet in figura illa decussatæ crucis, in qua S. Andreas triduo pependit. dicitur autem decussata, quia littera X. sicut apud antiquos, ita & apud huius sæculi homines numerum denarium significat. Vnde credimus inductos fuisse fideles ad designandam crucem per talem litteram, cum præmium redemptionis nostræ in ipsamet cruce fuerit Diuinæ persolutum iustitiæ. Vterque igitur prædictus character crucem exprimere videtur. Quod, loquendo de secundo elemento, non parum confirmatur ex eo; quod habet Baronius Anno Christi 312. num. 25. ubi loquens de Labaro illud esse obseruandum ait, quod

De Crucis Christi &c.

per duas litteras, nempe P. & X. ita dispositas ut P. interfecet X. sic transuersum exprimi simul Christi nomen, & crucis signum, ut crux in Christo, & Christus in cruce monstretur. per X. enim crux licet transuersa notatur, quam in rectam lineam sic alij deducebāt (ut sic transuersum interfecaretur à P. Et id quidem hoc sæculo: in cimiterio enim Priscille, via Salaria tabula effossa est cum eiusmodi inscriptione, atque signo ad finem posito. Videri potest ibidem, nam aliquas Labari formas, in quibus prædictis characteribus, exprimuntur Christus, eiusque crux, & plura alia de crucis imaginibus habentur: sed hæc pauca adnotasse sufficiat nè Theologici limites instituti nimium excedamus. Consuli etiam potest author Romæ Subterraneæ tomo 2. in indice verbo *Crux*.

23. Ut demum innotescat, quam merito Catholica Ecclesia, eiusque Fideles frequenter adeo crucis signo vtantur, & quantum utilitatis afferat eo se præmunire. Sciendum ex Angelico Præceptore 3. p. quæst. 83. art. 5. ad 3. quod crucis signatio exprimit passionem Christi, eo quia ad illam fuit terminata. Hinc deducit tantam esse crucis virtutem, ut consecratio Eucharistiæ, acceptatio, & fructus sacrificij missæ procedat ex illa. Et propterea quoties Sacerdos in missa alicuius ex prædictis mentionem facit, crucis signatione utitur. Ex hac Angelica doctrina duo licet inferre; primum crucem ipsam, in qua Christus mortuus est, fuisse instrumentum, in quo maximè virtus passionis Christi explicata est, ex hoc, quod in illa fuerit eadem passio consummata: eo ferè modo, quo cum existetia sit actus vltimus, ac complementum essentiæ, in ea maxima nitet perfectio, & licet antè illius aduentum res dici possit

O o

absolu-

Baron.

S. Thom.

absolutè bona, non tamen perfecta, de quo alibi. Ita ergo quoad præsens seruata proportione. Nec apparet omninò improbable, eam virtutem passionis Christi perseuerare adhuc in eodem crucis ligno, sicuti permanet in Sacris Stigmatibus eiusdem Christi Domini, quæ etiam nunc in glorificato ipsius corpore retinentur. De quo videri possunt N. Complut: in phisica disp:

N. Cöpl. 12. num. 62.

Secundò deducitur, talem virtutem deriuari etiam ad quamlibet crucis signationem, quæ à Christi cruce solum quoad materiam, non quoad formam, seu figuram specie differt, & ideo crux Christi practicè eius passionem signat ex eo, quod illius virtutem deriuat ad alias crucis signationes, si deuoto aliquo cum motu in predictam passionem exerceantur. Quod non obscure habetur ex doctrina S. Doctoris 3. p. quæst. 87. art. 3. dicentis, Episcopalem benedictionem cooperari ad venialium remissionem, quod intelligendum credimus, dummodò pio nuper dicto affectui fuerit coniuncta. Quam doctrinam Nugnez super eundem articulū ait probabile esse extendi ad quālibet particularis Sacerdotis benedictionem. De quo tamē nihil modo, id enim spectat ad tractatum de Ecclesiæ Sacramentalibus. Videri demum possunt S. Dionys: cap: 4. 5. & 6. de Ecclesiastica Hierar: & S. Aug: ser: 181. de tempore, asserentes, in omnium Sacramentorum administratione crucis signum adhiberi: ex eo, quod sit quedam Christianæ Religionis protestatio: hinc frequentissimus eius vsus summoperè commendandus. Iuxta illud S. Hieron: ad Eustoch: de Custodia Virginis: *Ad omnem actum, ad omnem incrementum, manus pingat crucem.* His de Sanctissimo crucis vsu præmissis ad

peculiarem eius adorationem explicandam accedimus.

§. II.

Duplici assertione dubium deciditur.

24. **D**icendum est primò: Crux, in qua Christus mortuus est, sumpta vt quid vnum cum ipso Christo, seu tangente, & consecrante illam, seu representato per eandem, adoranda est eadem adoratione latriæ, qua adoratur Christus. Hanc assertionem expressè docuit S. Doctor 3. p. quæst. 25. art. 4. vbi, vt optimè notauit Caiet: S. Doctor propriè loquendo non retractauit sententiam, quam docuerat in 3. dist: 9. quæst. 1. art. 2. quæstion: 4. nempe crucem Christi solummodò adorandam adoratione latriæ, vt imaginem Christi in ea extensi: at secundum quod est res Christi, membrorum ipsius contactu & sanguine consecrata, dignam dumtaxat esse adoratione hyperdulæ: hūc inquam dicendi modum solum in 3. p. ampliauit dicendo etiam hoc posteriori modo consideratam promereri adorationem latriæ. Vnde, reprehendit Durandum, & Capreolum asserentes S. Tho: retractasse, quod in libris senten: docuerat. Verum hoc parum refert, cum potius ad modum loquendi, quam ad rem ipsam pertineat. D. Tho: sequuntur omnes eius discipuli & Antonius de Corduba alios referens, lib: 1. quæst. Theolog: idem docet P. Suar. tomo 1. in 3. p. disp: 56. sec: 1. concl: 2. Eam autem primò probat S. Tho: loco cit: in 3. sen: ex hymno crucis, quam Ecclesia carmine illo alloquitur. *O crux aue spes unica*, ex hoc enim apparet eodem loquendi

S. Thom.

S. Dion:
S. Angu.

S. Hier.

S. Thom.

Cordub:
P. Suar.

Eccles.
Hymn.

S. Hieron.

loquendi modo vti circa crucem, ac erga crucifixum, quare id, quod de oratione dicitur, asseri optime potest de adoratione. Idipsum colligitur ex S. Hieronymo tomo 1. epis: 17. ad Marcell: dicens *Venerabantur Iudaei propitiatorium: nonne tibi venerabilius videtur sepulchrum Christi, quod quotiescumque ingredimur, iacere in sindone cernimus Salvatorem*. Plures alias auctorit: videre poteris apud alios de hac materia scribentes, quas brevitatis causa omittimus.

25. Probatur nunc ratione S. Tho: Talis debet esse adoratio, qualem exigit proxima ratio terminandi illam, sed proxima ratio terminans adorationem crucis exigit adorationem latriæ, ergò eiusmodi adoratio tribuenda est cruci Christi, duobus prædictis modis considerata. Maior videtur per se nota, cum actus speciem desumat à proxima ratione terminandi illum, ab ea enim constituitur illius formale obiectum, vt inductione constat. Minor probatur, breuiter aduertendo ex S. Tho: adorationis actum propriè loquendo versari dumtaxat circa suppositi intellectualis excellentiam, ex hoc, quod omnis irrationalis creatura sit naturaliter loquendo homini subdita, eoque inferior. In inanimata ergò cruce non dabitur aliqua ratio terminans adorationem simpliciter, sed omnis hæc habebitur à persona Christi, cuius excellentiæ coniuncta poterit coadorari ad adorationem totius coniuncti: quia ergo Christi excellentia Diuina promeretur latriæ adorationem, hæc ipsa erit cruci exhibenda sumpta simul cum Christo, seu contactu corporis sui eam consecrante, sed ex hoc, quod per illam vt in cruce extensus representetur. Id etiam probari posset ex dictis supra de sacris imaginibus, quas vt

De Crucis Christi &c.

non ponentes in numero cum exemplaribus, adeoque formalissimè sumptas eadem adoratione dignas censuimus, ac earundem propria exemplaria.

Confirmatur, loquendo præsertim de cruce Christi, secundum, quod est res illius. Crux hoc modo considerata est potissimum instrumentum Christi consummantis opus nostræ redemptionis, ac meritum illius, prout se extendit ad corporis gloriam, sui que nominis exaltationem, ergò crux prout formalissimè gerens hoc munus instrumenti, quo modo nunc de ea loquimur, digna erit cultu latriæ eidem Christo tribuendo. Antecedens ex communi satis Theologorum doctrina, est manifestum, de quo in materia de Incarnatione. Consequentia suadetur: quia instrumentum vt tale non ponit in numero cum causa principali, cuius seruitio totaliter destinatur; vnde ad finem causæ principalis, & per virtutem ab ea participatam tendit: ex quo fit, principale agens, & instrumentum, & ex parte principij, & ex parte finis sic colligata esse, vt pro vno, & eodem facillè possint reputari: atque adeò vt sic colligata vnum, eundemque latriæ actum principali agenti debitum terminabunt. Quod maximè verum habet, cum instrumentum materialiter sumptum nullam habet intrinsecam rationem terminandi adorationem latriæ, quod in præsentis contingere, nemo ambigit.

26. Dicendum est secundò, quælibet crux in qualibet materia elaborata, vt formaliter ratione figuræ repræsentat Christum in ea extensum, & secundum quod cum illo coniuncta consideratur, est digna pariter adoratione latriæ. Nota: nos in hac assertionem loqui de cruce, vt immediatè representante

O o 2 Christum

Christum ratione propriæ figuræ specificè conuenientis cum figurâ eius crucis, in qua Christus pependit, de cruce enim vt repræsentante immediatè crucem, in qua Christus Deo Patri oblatus est, mox dicetur. Conclusio ergò sic explicata probatur primò eisdem authoritatibus, quibus præcedens probata est in hac enim repræsentatione conueniunt, sicut in figuræ dispositione. Eius etiam ratio sumitur ex superioribus dictis de Sacris imaginibus, quæ, vt non ponentes in numero cum exemplaribus sunt dignæ eadem adoratione, ac earum propria prototypa; nam eadem militat ratio quoad præsens, siquidem crux prædicto modo considerata est per se primò ad repræsentandum instituta, & consequenter habet rationem imaginis.

Ex quo colligitur, hoc esse discrimen inter cruces ex qualibet elaboratas materia ex vna parte, & crucem, in qua Christus obiit ex alia, quod in ista etiam destructa, crucis figura, in qualibet eius sacratissimi ligni particula perseverat consecratio aliqua ex præteritis sanctissimi corporis, & sanguinis Christi contactu, & profusione proueniens, vi cuius remanet adoratione latriæ digna, prout videlicet simul cum Christo consideratur. At in illis remota crucis figura, nulla remanet in ijs lignis ratio, quæ cultum aliquem promereatur, cum solum eo dignæ fuerint ratione figuræ, vt ostendimus. Sequitur rursus, quod si à cruce Christi præscindamus Christum repræsentatum per illam, non esse illi nisi adorationem secundum quid exhibendâ, ratione extrinsecæ prorsus excellentiæ Christi Domini, quam adorationem supra cum D. Bonauentura honorariam venerationem appellauimus, idemque dicendum de qualibet alia

cruce, vt ratione suæ figuræ immediatè Christum repræsentat. Quod si quælibet alia crux sumatur, vt immediate repræsentat crucem Christi vel sumitur vt repræsentat crucem, Christi simul cum Crucifixo, & tunc eius adoratio reducetur ad eam, quæ adoratur crux Christi simul cum Christo; vel crux repræsentans respicit crucem Christi, & ab isto præscindit, & tunc eius pariter adoratio reducetur ad illam, quæ adoratur crux Christi, vt ab isto præscindens, quam diximus esse venerariam honorationem. At quid dicendum de cruce, quæ ex præterito Christi contactu consecrata fuit, si sumatur vt præscindens à Christo tangente? dicetur infra dubio quarto.

§. III,

Respondetur contrarijs argumentis.

27. **A** Duerfus S. Doctoris sententiam adduci possent hæretici, qui vniuersaliter loquendo omnem adorationem cuiuslibet cruci denegarunt, sed quia hos supra dub. præced: adduximus, iterum referre non oportet, quare solum breuiter occurremus, ea verò præsertim militant aduersus eam partem primæ assertionis, qua docuimus crucem Christi, vt ex eius contactu sanctificatam dignam esse adoratione latriæ. Et primo loco soluendum id, quo S. Tho: vsus est ad ostendendum crucem, in qua Christus obiit, secundum quod est res ipsius tactu consecrata adorandam dumtaxat adoratione hyperdulæ, quæ sic efformatur. Id solū adorari potest eadem adoratione latriæ, qua Christum colimus, quod sumi potest vt faciens quid quod
vnu.

vnum cum Christo, sed hoc solum competit cruci Christi secundum, quod est illius imago, non verò prout res eiusdem, ergò hoc posteriori modo sumpta non est adorabilis adoratione patriæ. Maior constat ex dictis, imò & minor quoad primam illius partem: quantum ad secundam eam probat S. Doctor quia crux in quantum est res quædam, non pertinet ad personam Verbi ut pars illius, vnde non apparet quo modo possit sumi, ut faciens quid vnum cum illa. Consequentia liquet.

Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem quoad secundam illius partem quantumvis enim crux non sit pars humanitatis assumptæ à Verbo Diuino, potest nihilominus secundum alias rationes sumi ut faciens quid vnum cum Christo: ut enim liquet ex dictis, crux fuit instrumentum principale Christi patientis per approximationem, & contactum eidem coniunctum: & quia virtus causæ principalis deriuatur in instrumentum, & istud dirigitur in eundem finem ab eadem causa principali intentum, fit indè, ut tum ex parte principij, tum ex parte finis ita coadunentur, ut optimè quid vnum, censerì possint, & consequenter eundem adorationis actum terminare. Quod explicari posset exemplo, quo vtitur S. Doctor 3. p. loco adducto nempe purpuræ Regis, quæ ut ipsum tangens, eique coniuncta coadoratur ad adorationem Regis. Maximè: quia signo crucis, ut vidimus supra num. 23. peculiari modo significatur, ac exprimitur passio Christi Domini, adeoque ipse ut patiens, signum autem, & res signata sumi possunt ut substantia eidem cognitioni, qua simul proponuntur voluntati, ad hoc, ut ista per eundem adorationis actum vtrum-

que attingat. Habet autem passionem significare, quatenus hæc illa fuit vltimò consummata, ut ibi diximus, ut ergò est res à Christo assumpta ad consummandam passionem suam, ac complendum opus Incarnationis adorari potest eadem adoratione, qua Christus.

28. Secundò arguitur Si crux eodem modo accepta esset adorabilis per actum patriæ, esset adorabilis per excellentiorem actum, quàm sit ille, quo adoramus Beatissimam Virginem, atqui hoc videtur absurdum, ergò crux prædicto modo considerata non erit adorabilis eadem adoratione, qua Christus. Sequela est manifesta: cum Beatissima Virgo adoretur per hyperduliam actum; qui est patriæ actu inferior. Minor suadetur, quia intimiori prorsus contactu Beatissima Virgo coniuncta est Christo Domino, quàm Crux, ut satis ex se patet. Tum rursus: quia ex eiusmodi contactu maior omninò excellentia redundauit ex Christo in Virginem, quàm redundauerit in crucem: virtus enim Diuina eo vberiori modo se transfundit in creaturas, quo istæ fuerint eius recipiendæ magis capaces, euidentis est autem Sanctissimam Virginem, vtpotè rationale suppositum, maiorem habere capacitatem, quam habeat inanime crucis lignum.

Confirmatur. Si ob aliquam rationem crux Christi, ut res illius esset digna adoratione patriæ, maximè ob contactum, vi cuius sumi potest, ut faciens quid vnum cum tangente, sed hoc videtur falsum, ergò crux Christi, ut res illius non erit adorabilis eadem adoratione, qua Christus. Maior constat ex dictis. Minor suadetur, quia Christus in ascensione sua penetrans celos, eos omnes tetigit: sicut & ianuas clausas, quas penetrando ad discipulos

discipulos post resurrectionem ingressus est. Imò nunc cælum empyreum pedibus suis tangit : & tamen nemo dicet , hæc omnia adorabilia esse adoratione latriæ quare cum omninò similis tactus versatus fuerit circa crucem , in qua Christus cessit è viuis , non apparet , quo modo propter illum exhiberi possit cruci latriæ adoratio .

Respondetur ad argumentum : quod per se loquendo negari potest maior illius , siquidem etiam Beata Virgo adorari potest eadem adoratione , qua Christus , si sumatur vt faciens quid vnum cum illo , tum quatenus mater , cuius relatio inuoluit terminum , cum quo , sicut est simul cognitione , ita & adoratione esse potest : tum quia , sicut crux , vt instrumentum Christi Redemptoris eodem actu adoratur , ac Redemptor , cum quo non ponit in numero in ratione vnus adæquati principij causantis redemptionem : ita & Virgo , cui etiam eiusmodi ratio instrumenti excellentissimè conuenit . Adhuc tamen non debet publicè , saltem vt sic adoranda , proponi , non quia hoc sit intrinsecè malum , sed quia , cum omnes rem non ita facile penetrent , vt oportet , & præsertim rudes , proprium conceptum huic adorationi seruientem distinctè formare , vt in plurimum , ignorent oriretur indè periculum idololatriæ : maximè cum rationalis creatura sit capax propriæ excellentiæ , adeoque per se adorabilis : secus si fuerit sermo de cruce Christi , quæ cum primò menti occurrit citò apparet , eam non esse adorandam ratione sui , sed dumtaxat coadorandam ad adorationem Crucifixi . Vide quoad hanc doctrinam

Caietan. Caiet : 3 . p. quæst. 25 . art. 5 . Pat.
P. Suar. Suar: tomo 2. in 3 . p. disp: 22. sec:
2 . in principio .

29 . Huic tamen doctrinæ ali-

quid addendum duximus , sciendum itaque , quod licet ea verissima sit loquendo de Beatissima Virgine , secundum quod ab illa per externam natiuitatem separatus erat Christus Dominus : non videtur tamen esse eadem prorsus ratio de Beatissima Virgine , vt gestante in vtero eundem Christum Dominum , siquidem vt docet Angelicus Præceptor p. p. quæst. 114. art. 5 . ad 3 . *Puer quandiu est in materno vtero , non totaliter est à matre separatus , sed per quandam colligationem est quodammodo adhuc aliquid eius sicut & fructus pendens in arbore est aliquid arboris.* Et quo apparet quod etsi mater , & puer in vtero illius existēs habeāt diuersas realiter animas rationales , atque adeò sint diuersa simpliciter supposita , adhuc tamen puer censetur aliquid matris . Ex hoc autem sicut deducit Sanctus Doctor , quod *probabiliter dici potest quod Angelus , qui est in custodia matris , custodiat prolem in materno vtero existentem . Sed in natiuitate quando separatur à matre , Angelus ei ad custodiam deputatur .* Non dissimiliter & nos inferimus , non improbabiler dici posse , Virginem gestantem in vtero Christum absolutè , & simpliciter adorari potuisse adoratione latriæ , nam hæc versata fuisset circa totum consurgens ex matre , & filio , vt est aliquid illius , sicut voica Angeli custodia circa matres alias ac pueros dum earum in vteris gestantur . Quapropter tunc securius , & absque idololatriæ periculo potuisset latriæ adoratio Virgini exhiberi . Quod etsi à nemine notatum viderimus , illud tamen in Virginis obsequium adijcere visum est .

S. Thom.

Secundò respondetur negando pariter maiorem , ad cuius probationem dicendum , quod etsi terminare actum latriæ ratione propriæ excellentiæ

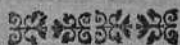
excellentiæ sit quid excellentius, quam terminare hyperduliam actum; nihilominus coadorari solum latria ad adorationem totius coniuncti, ita & taliter ut in eo, quod coadoratur non sit alia ratio formalis terminandi latriam, quam illa, quæ est in alio sibi coniuncto, solum dicit maiorem excellentiam secundum quid talem, quam dicat id, quod per se loquendo ac ratione propriæ prorsus excellentiæ per hyperduliam adoratur, sic enim adorari simpliciter excedit id, quod prædicto modo coadoratur. Sic autem contingit in præsentī, cum tota ratio adorandi crucem per latriam reperiatur in Christo Domino, secus contingit in Virgine, quæ ratione propriæ omnino excellentiæ per hyperduliam adoratur. Sicut enim, quia instrumentum agit in virtute alterius, quamvis nobilissimum effectum producat, est simpliciter inferius causa principali, in virtute propria attingente effectum imperfectiorem: ita quoad præsens proportionem seruata. Per quod patet ad utramque minoris probationem, non enim inconuenit, crucem excellentiori secundum quid modo adorari, quam adoratur Virgo, dummodò hæc simpliciter illam in ratione terminandi adorationem excedat.

30. Ad confirmationem respondet S. Doctor loco citato in 3. sententia: dist. 9. assignando disparitatem, quæ sita est in eo, quod cælum non referatur ad Christum, tanquam aliquid illius: secus loquendo de cruce, & alijs eiusmodi, quæ ad Christum tanquam aliquid illius referuntur. Pro huius intelligentia primò recolendum, quod diximus dubio præcedi: num. 14. & sequentibus, non ex quolibet puro contactu Christi sequi, rem tactam statim esse adorabilem, sed requiri, ut

peculiariter ab eodem Christo assumatur tanquam ipsius instrumenta, in ordine ad peculiare, & satis excellentes actiones, ut ibi explicatum est. Ex quo apparet quod licet Christus penetrando cælos, & clausas ianuas, hæc tetigerit, non inde consequitur statim esse adoranda, quod voluit S. Doctor cum asseruit, cælos non referri ad Christum tanquam aliquid illius. Secundò sciendum: cælum empyreum esse communem sedem, ac patriam Dei Christi, & Beatorum, vnde ad omnes istos communiter refertur, non verò peculiariter ad Christum: licet ergò ratione prioris relationis aliquam accipiat sanctificationem, vnde Dominus Matth. 5. ait *Ego autem dico vobis non iurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei est &c.* inde tamen non habetur, adorandum eadem adoratione, qua adorantur Deus, Christus aut Sancti. Oppositum contingit in cruce peculiariter assumpta à Christo, ut instrumento redemptionis humani generis, & propter alia, quæ numero citato explicuimus, vnde propriè loquendo dicitur aliquid illius, & sic absolute, ut vidimus, signum filij hominis appellatur. Aduersus aliam partem eiusdem assertionis, sicut & contra secundam, suppositis ijs, quæ dicta sunt de sacris imaginibus, nihil se offert solutione dignum. Qui plura pertinentia ad Crucem desiderat, consulat P. Gresterum e Societate Iesu, qui totum integrum de ea typis mandauit. nobis hæc dixisse sufficiat, ne aliena ab instituto nostro tractemus.

S. MATTH.

P. Grester.

D V B I V M III.

*Virum Sanctorum Reliquiæ sint
adoratione dignæ?*

A Nomine sumendo exordium, reliquiæ de quibus potissimū hic est sermo significant aliquam partem corporis quod informatum fuit anima rationali eius personæ, quæ inter Sanctos, aut Beatos ex Ecclesiæ autoritate connumerata est: quicquid autem de ijs dictum fuerit, erit proportionē seruata intelligendum de alijs, quæ eorundem Sanctorum quondam hominum contactu, aut vsu, aut alio simili modo, quoddam quasi sanctificationis genus acceperunt. Tanta etenim est Sanctitatis bonitas, vt seipsam maximè diffundat, & vilia etiam sua inaret præiositate perfectionis, vt eis venerationem conciliet.

§. I.

*Conclusio autoritate, & prima
ratione probata.*

31. **D**icendum est. Sanctorum reliquias esse pio cultu, & adoratione dignas. Hanc assertionem strenuè propugnauit S. Hieronymus aduersus Vigilantium hæresiarcham, eamque definierunt plura Oecumenica Concilia, inter quæ est Nycæna secunda Synodus act: 7. in confessione Fidei, circa finem. Et rursus can: 7. eiusdem Synodi habetur, templa non esse absquē Martyrum reliquijs consecranda. Videri etiam potest Concilium Gangrense can: 5. Tandem,

Synod.
Nycen.

Concil.
Gang.

Oecumenica Tridentina Synodus sess: 25. hæc habet Sanctorum Martyrum, & aliorum cum Christo uiuentium Sancta corpora, quæ viua, membra fuerunt Christi, & templum Spiritus Sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda, & glorificanda, à fidelibus veneranda esse. Quæ definitio indicat, rationes quibus mox vtemur ad propositam assertionem suadendam, videnturque desumptæ ex Angelico Præceptore 3. p. quæst. 25. art. 6. vt ex infrà dicendis notum fiet. Hinc adducta conclusio est de Fide illamque concorditer docent Sancti Patres, omnesque huius materiæ Scriptores, quapropter ab eis singillatim referendis abstinemus.

Solum potest in controuersiam vocari, an ea efficaciter probari possit autoritate Sacræ Scripturæ, ita vt in illa expressè habeatur. Hac de re loquens R. N. Domin: à Sanctissima Trinit: in sua Biblioth: Theolog: lib: 4. sec: 11. cap: 3. concl 9. ait, solum non obscure insinuari in Sacra Scriptura, atque adeò in ea expressè non haberi, vnde hanc catholicam veritatem vnā esse ex ijs, quæ formaliter, & expressè habetur dumtaxat ex Diuina traditione. Melius tamen videtur asserendum: satis perspicuè ex eadem Scriptura haberi, ita vt quamuis præcisa Diuina traditione, & absque conciliorum definitionibus, non posset hæc conclusio ex folis Scripturæ testimonijs, vt de fide decerni: adhuc tamen, & remerarium, & errori proximum, esset negare, hoc dogma non contineri in Sacra Scriptura. Ducimur ad ita existimandum ex eo, quod narratur 4. Regum cap: 13. nempe ossa S. Prophetæ, & Patris Nostri Elisei suscitasse à mortuis cadauer cuiusdam, in eiusdem sepulchrū proiectum, nam vt ibidem asseritur:

Cum

4. Reg.
Act. Apst.

Cum tetigisset ossa Elisei reuixit homo, & stetit super pedes suos. Rursus in Actib: Apost: cap: 19. dicitur Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manus Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria, vel semicintia, & recedebant ab his languores, & Spiritus nequam egrediebantur.

32. Ex quibus hunc in modum arguimus. Ex Sacra Scriptura expressè habetur, ossa S. Elisei, & sudaria, ac semicintia D. Pauli vera fecisse miracula, sed saltem in rebus inanimatis vera operatio miraculorum importat hoc, quod est esse adoratione aliqua dignum, ergo posito, quod in sacra pagina expressè habeatur reliquias vera fecisse miracula, ita expressè habetur esse venerandas, ut errori proximum omnino sit, negare reliquijs cultum, & adorationem aliquam. Maior probatione non indiget, unde qui eam negaret apertè contradiceret Scripturæ, & censendus esset hæreticus. Minor suadetur præcipuè quantum ad inanimata, quæ sunt incapacia peccati, adeoque nihil habet venerationi repugnans; ex operatione autem veri miraculi efficaciter deducitur veneratio, illud operâti, unde cultus imaginum, veritas Christianæ Religionis, & similia ex veris probantur miraculis. Hinc ut ipsemet docet eodem lib: 4. sec: 2. cap: 7. non longè ab initio, colligimus aduersus hæreticos apertè ex Diuinis Scripturis, quod quoties Deus nouum Religionis ritum, nouamque legem tradere voluit, id per signa, & miracula fecit. Et propterea S. Doctor 3. p. quæst. 38. art. 2. ad 2. docet conuenientissimum fuisse S. Ioa: Baptis-
s. Thom.

stam, cuius tota doctrina, & operatio ordinabatur ad Christum, miracula non operari. Nam si Ioannes signa fecisset, homines ex aequo Ioanni,
De Crucis Christi &c.

& Christo attendissent. Et ideo ut homines principaliter Christo intenderent non est datum Ioanni facere miracula. Posito ergo, quod ex Scriptura expressè habeatur, uti reuera habetur, vera miracula per reliquias fuisse facta, temerarium prorsus, ac errori proximum esset negare cultum reliquijs. Quod adnotasse volumus non animo contradicendi, sed ut maiorem firmitatem communi adderemus assertioni: quæ rursus probari potest ex antiquissima traditione, à prima Ecclesiæ Catholicæ ætate, ad hæc vsque tempora, numquam interrupta, qua habetur semper viguisse cultum Sanctorum reliquiarum: de quo videri possunt Sacri historici; nos conabimur rationes S. Tho: à Tridentino indigitatas, pro viribus explicare, ut vel tantillum lucis sanctissimæ huic conciliemus veritati.

33. Primam rationem ex S. Tho. desumptam in hunc modum possumus efformare. Sanctorum corpora fuerunt animata Spiritus Sancti templa, ea inhabitantis, sed ex hoc eorum reliquiæ censendæ sunt à doratione aliqua dignæ, ergo Sanctorum reliquiæ aliquam à nobis exigunt adorationem. Maior habetur expressè ex Apost: 1. ad Chor: 6.
Apost.

ubi loquens de iustis ait: An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo. Hæc verba exponens Angelicus Præceptor inquit. Est autem Spiritus Sanctus principaliter quidem in cordibus hominum, in quibus Charitas Dei diffunditur per Spiritum Sanctum, ut dicitur Roman: 5. Nomine cordis intelligit S. Doctor iuxta communem Sacræ Scripturæ phrasim voluntatem, in qua per se primo, ut in subiecto quo, residet Charitas. Sed secundo etiam est in membris corporalibus, in quantum exequuntur opera Charitatis.
S. Thom.

P p Circa

Circa quam Spiritus Sancti inhabitationem etiam animaduertendum venit, iustos eorumque corpora, nedum esse templa Spiritus Sancti ratione gratiæ sanctificantis creatæ, aliorumque donorum supernaturalium eam comitatum, verum etiam ratione ipsius Spiritus Sancti; qui secundum sui substantiam peculiari modo vnitur cum iustis: quod fusè probant N. Sal: trac: de Trin: disp: 19. dub: 5. Et clarissimè docuit S.

N. Salm

S. Thom. Tho: in 1. dist: 14. quæst. 2. art. 1. cum ait. *Respondeo dicendum, quod ipsemet Spiritus procedit temporali processione, vel datur, & non solum dona eius.* Ex hac autem substantiali Spiritus Sancti inhabitatione secundario se extendente ad Sanctorum corpora, nemo non videt quantum dignitatis, & excellentiæ illis communicatum fuerit.

Minor suaderetur: quia solum ob stare posset hoc, quod est talem inhabitationem iam præterisse, quatenus anima, qua mediante corpus sanctificationem accepit, ab isto fuerit separata: hoc autem non obstat: tum quia semper ea materia, conseruat habitudinem ad animam, eiusque sanctitatem, & ad præteritam Spiritus Sancti inhabitationem, quæ hoc ipso, quod aliquando fuerit, etsi phisicè præterierit, conseruat quodammodo denominationem possessi, adeoque præsentis per respectum ad præsentiam, quam habuit: & propterea delectationis actus, quæ est quies voluntatis, atque adeò ex natura sua postulans obiectum aliquo modo præsens, ac possessum, nedum fertur ad id quod phisicè est præsens; sed etiam ad id, quod fuit aliquando sic præsens: quiescit enim appetitus, non solum habendo rem prius desideratam, sed quia fuerit illi præsens: quantumvis ergo ea inhabitatio præte-

rijerit, dum tamen fuit præsens reliquit quandam determinationem, ratione cuius possit quodammodo nunc dici præsens: quod maximè cofirmat S. August: autoritas, adducta à S. Tho: loco cit: 3. p. lib: 1. de Ciuit: Dei cap: 13. dicentis. *Si paterna vestis, & annulus, ac si quid est huiusmodi tanto carius est posteris, quanto erga parentes est maior affectus: nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quæ vique multò familiarius, atque coniunctius, quam qualibet indumenta gestamus, hæc enim ad ipsam naturam hominis pertinent.*

34. Tum etiam, quia ex ipso naturalis luminis dictamine habetur, pietatis quoddam genus esse, corporibus defunctorum aliquod impendere obsequium: vt etiam barbararum consuetudo gentium testatur: id autem non aliundè ortum ducere videtur, nisi ex hoc, quod corpus rationalis animi, quæ inter reliquas corporum formas principatum tenet, fuerit habitaculum: etsi ergo Sancti Spiritus inhabitatio præcesserit, adhuc congruentissimum erit, fideles cultu, ac veneratione prosequi ea corpora, quæ quondam Sancti Spiritus præsentia nobilitata, Deitatis fuere consecrata contactu: pientissimum est enim gratiæ genium, cum sit vrbannissime æquè ac amantissimæ mater Charitatis.

Confirmatur, & explicatur magis adducta ratio; breuiter tamen supponendo, consueuisse solummodo Fideles Sanctorum venerari reliquias: Porro ad sanctitatis dignitatem consequendam, non sufficit quæcumque iustitia, sed requiritur heroica: & propterea ad sanctorum canonizationem oportet probare, Sanctorum albo conscribendos heroicis claruisse virtutibus. Heroica autem

autem virtus ea est, quæ communiter virtus purgati animi nuncupatur: adeoque tunc eam credimus haberi, quando pars inferior superiori perfectè admodum fuerit subiecta: & consequenter ita passionnes sensitiui appetitus moderatæ, vt promptè, ac delectabiliter imperia superioris exequantur, nec vllò modo, aut minimo saltem iussis eius rationis, quæ æternis consulendis ac conspiciendis attredit, reluctentur. De quo tamen alibi fusius.

35. Nunc efformatur confirmatio. In viris sanctitate præclaris fuit iustitia, seu gratia cum virtutibus eam concomitantibus in gradu heroico, ergo Spiritus Sanctus nedum eorum animos, verum etiã & corpora singulari quodam modo præsentia Deitatis suæ sanctificauit, ergo sanctorum reliquiæ sunt veneratione dignæ. Antecedens supponitur certum ex communi doctrina tradenda alibi, cum sit sermo de requisitis ad Sanctorum canonizationem. Prima consequentia suadet, quia cum per heroicæ virtutis acquisitionem amota fuerint impedimenta, tenentia se ex parte corporis, & istud consequenter quantum status naturæ reparatæ patitur, factum sit animæ subditum, vberissimo modo Spiritus Sanctus communicatur, ita vt per animam descendat ad corpus, nullo ex parte huius inuento obstaculo: eo fere modo, quo per dotem subtilitatis purgata corporis, ac materiæ crassitie rationalis animus perfectè illud possidet, & ad suum esse spirituale, & immortale quodammodo trahit, & euehit: ita per heroicæ virtutes amotis obstaculis immoderantiæ passionum, & inobedientiæ partis sensitiuæ ad rationalem, & superiorem, peruadit, vt sic dicamus, Spiritus Sanctus animam, eaque me-

De Crucis Christi &c.

diatè pertingit vsque ad corpus iuxta illud Psalmi 83. *Cor meum, & Psal. caro mea exultauerunt in Deum viuū* Secunda consequentia liquet ex dictis.

Huius confirmationis doctrinam tetigisse videtur Angelicus Præceptor cum 3. p. quæst. 25. art. 6. dixit corpora Sanctorum esse adoratione digna, ex eo, quod fuerint organa Spiritus Sancti: nam per hunc loquendi modum denotare voluit, ea fuisse facile mobilia ab eodem Sancto Spiritu, qui ijs utebatur tanquam instrumentis, ex heroico virtutum exercitio optimè dispositis, ac habilitatis in ordine ad sua imperia executioni mandanda: etenim sicuti organicæ corporis partes obediunt animæ informanti illas ad nutum, ita vt dixerit S. Aug: lib. 8. conf: cap: 10. Imperat animus vt moueatur manus, & tanta est facilitas, vt vix à seruitio discernatur imperium: non dissimiliter sanctorum corpora, quæ heroicis purgantibus virtutibus hospiti Spiritui Sancto præparata, sunt in habitaculum, Ita verum efficitur, quod, dixit S. Tho: exponens citatum Apost: testim. n. 33. quod *Secundario etiam est in membris corporalibus, in quantum exequuntur opera Charitatis*. Sunt enim modo exposito increati amoris obedientissima instrumenta,

& organa maximæ consonantiæ.

* * *

§. II.

Due aliæ rationes propositam assertionem suadentes.

36. **S**ecunda ratio ex eodem D. Tho: desumpta in hunc modum proponitur. Sanctorum corpora configuranda sunt Christo per gloriosam resurrectionem, sed ex hoc promerentur aliquam adorationem, ergo sanctorum corporum reliquæ sunt adoratione dignæ. Maior habetur ex Apost. ad Philipph: 3. dicente *Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ*. Minor suadetur ex expositione Angelici Præceptoris in adducta Apost: verba dicentis: eiusmodi configurationem, ac reformationem faciendam ex hoc, quod *quemadmodum corpus Christi est glorificatum per gloriam Diuinitatis suæ, & hoc meruit per suam passionem: ita similiter quicumque participat virtutem Diuinitatis per gratiam, & passionem Christi imitatur, glorificabitur*. Ex quo deducimus vnde in sanctorum corporibus habeatur cōdignitas ad adorationem propter futuram glorificationem.

Primò igitur habetur ex gratia, sanctificāte afferente secū ipsum Spiritū Sanctum, qui primariò residet in anima, & secundariò se extendit ad corpus, vt ratione præcedenti ostensum est. Et ratio huius est, quia cum gratia sit semen gloriæ determinat subiectum, in quo est, illudque sigillat ad futuræ formæ gloriæ. Eo ferè modo, quo dispositiones antecedentes sigillant materiam, eamque determinant ad peculiarem formam: ita vt quamuis in generationis instāti non sint, sufficit tamen, vt in tempore præ-

cedenti, in quo erat compositum, corrumpendum præfuerint. Non, dissimiliter quoad præsens gratia, sanctificās, quæ virtualiter, seu seminaliter est gloria futura, tāgens extensione illa secundaria corpus Sancti, relinquit in illo sigillationem, & determinationem ad futuram gloriæ formam, & quamuis separata, anima Sancta à corpore, in iusto gratia non remaneat, satis est, quod præfuerit tempore coniunctionis eiusdem animæ ad corpus, ad hoc vt in illo prædictam sigillationem, & determinationem ad futuram gloriæ formam relinquat.

37. Euidētius id apparebit ex doctrina, quam habet Angelicus Præceptor p.p. quæst. 119. art. 1. dicens, quod *sicut de veritate humane nature in cōmuni est anima humana, & corpus: ita de veritate humane nature in Petro, & Martino est hac anima, & hoc corpus*; quæ est communis sententia in schola Thomistica, in materia de principio indiuiduationis. Habes indè, animam, sanctam à sancto corpore separatam non deperdere mutuam colligationem, nec per mortem dissolui fædus semel initum, solumque cessare vnionem, vnā partem ligantem intrinsecè cū alia: huic tamen succedere mutuam extremorum habitudinem, quantumcumque fuerint partes separatione distantes: conseruat proinde corpus sigillationem, & determinationem intrinsecam ad animam, nedum tanquam ad formam naturalem, sed etiam vt ad sanctitatis suæ primarium subiectum, ex quo sicut semel deriuata est gratia sigillans ad gloriā, ita deriuabitur in futuro gloria virtualiter in ea sigillatione præhabita. Quapropter sicut posito, quod de facto corpus simul cū anima formaliter glorificatū sit adoratur: ita vi prædictæ sigillationis virtualiter gloriam

Apost.

gloriam præhabentis, ac corpus separatum ab anima afficientis, erit istud adoratione dignum.

38. Secundò habetur ex imitatione passionis Christi. Pro cuius clariori intelligentia notandum ex *N. Salm.* N. Salman: trac: de vitijs, & pecc: disp: 14. num. 126. Quod si rigorosè loquamur Christus non meruit pro nobis, illius enim meritum non transit formaliter ad nos, ita vt formaliter fiat meritum nostrum, aut nos faciat merentes: alias paruuli cum solo decedentes baptismo cōsequerentur gloriam per meritum, atq; adeo hæc esset eorum rigorosū præmium, non verò mera hereditas, quod est absurdum. Itaque Christus propriè loquendo meruit nobis, ac proinde eius meritum formaliter non transit ad nos, sed nobis relinquit locum, vt verè mereamur, & consequenter vt habeamus meritum à Christi merito distinctū. Hinc fit, meritum nostrum esse præmium meriti Christi Domini, quatenus hic per modum causæ vniuersalis tribuit condignitatem, & valorem merito nostro. Hoc posito.

Imitatio passionis Christi, quæ in Sanctorum corporibus præcessit, vel ex hoc quod ad Fidei veritates tuendas vsque ad mortem inflicta, vulnera, & acerbata tolerauerint tormenta: vel quatenus per assiduam, sensibilem passionum mortificationem, & carnis macerationem se Christo patienti conformauerint; hæc, inquam, imitatio relinquit in eisdem corporibus determinationem pariter ad futuram gloriam: iuxta illud Apost: ad Romanos 8. *Si compatimur*, ecce nostrum meritum, & gloriæ seminarium, vt & glorificemur; en forma quam prædictæ passionis, & virtuosæ tolerantiae promerentur. Quæ verba commentatio suo illustrans Angelicus Præceptor ait, *Considerandum*

est, quod Christus, qui est principalis heres, ad hereditatem gloriæ peruenit per passionis Lucæ ult: Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Non autem nos debemus hereditatem faciliiori modo adipisci, & ideo nos etiam oportet per passionis ad illam hereditatem peruenire. Ex quo apparet Sanctorum corpora non, præcisè per futuram gloriam reddi adoratione digna, sed per præteritas passionis Christi patientis imitatrices, quæ etsi præfuerint, reliquerunt tamen in corporibus virtuale, meritum futuræ gloriæ. Vnde semper adorantur ratione eius, quod phisicè præterijt, sed de præsentī duplici nūc modo exposito perseverat. Quæ tamen ex dicendis dubio sequenti clarius innotescunt.

39. Tertia ratio, quæ est S. Tho: sub hac forma proponitur. Deus ipse Reliquias honore afficit, ergo conuenientissimum erit à fidelibus adorationis actu honorari. Antecedens quod solummodò probationem desiderat probat S. Doctor ex eo, quod Deus per sacras illas sanctorum exuias miracula, operatur: in qua probatione primò supponitur per reliquias facta fuisse & quotidie fieri miracula quod suppositum innumeris propemodū sacrarum historiarum monumentis conuincitur: in quo proinde non est immorandum. Secundum, in honorem reliquiarū cedere, eas esse ad miracula patranda instrumentales causas: quod etiam de facili ostēdi potest: honor enim iuxta Theologos sequentes S. Tho: 1. 2. quæst. 2. art. 2. & alibi definitur, *Protestatio de excellentia alterius*. Porro eiusmodi protestationem de excellentia reliquiarum fieri à Deo, assumente illas vt instrumentalia miraculorum edendorum principia ostenditur, tum quia vt ait S. August: Epist: 49. quæst. 6. *Sicut humana*

mana consuetudo verbis, ita Divina potentia etiam factis loquitur. Et sicut sermoni humano verba nova, vel minus usitata, mediocriter, & decenter aspersa splendorem addunt: ita in factis mirabilibus consequenter aliquid significantibus, quoda modo luculentior est Divina eloquentia. Sunt ergo miracula panegyris quædam, in laudem reliquiarum à Deo facta, cum eas ad miracula patranda assumens, omnipotentia suæ consortes efficiat, reddatque sibi cooperatrices ad supernaturale opus exequendum: In hoc etiam multum, honoris eis confert, quatenus illis communicat virtutem quandam supernaturalem intrinsecam, ut reddantur idonea instrumenta ad miracula efficienda, quod etiam in alijs Dei supernaturalis authoris instrumentis contingit.

§. III.

Respondetur Hæreticorum argumentis.

40. **E**rrorem asserentem, Sanctorum reliquias non esse cultu, ac veneratione dignas docuerunt Eunomius, & Vigilantius uti refert S. Hieronimus: illos secuti sunt Lutherus, Calvinus, Centuriatores, & alij nostræ ætatis hæretici. Primò itaque arguit adversus Catholicam veritatem Vuiclef ex illo Lucæ 11. ubi Christus arguens legis peritos in hunc modum loquitur *Vt vobis qui edificatis monumenta prophetarum, patres autem vestri occiderunt illos, profecto testificamini, quod consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam ipsi quidem occiderunt, vos autem edificatis eorum sepulchra.* Vbi Christus videtur redarguere superstitionis legis

*Eunom.
Vigilant
S. Hier.
Lutherus
Calvin.
Centur.
Vuiclef,*

peritos, cum dicit, eos consentire delicto eorum, qui prophetas occiderunt.

Antequam huic argumento directè respondeamus, sciendum ex Nostro Tho: Vualden: tomo 3. cap: 14. Nullum esse ex Sanctis Patribus, ac Sacrae Scripturae interpretibus, qui asserat ornatum monumentorum improbari: nam & apud Iudæos tituli, & sepulchra iustorum in honore semper sunt habitata, neque id unquam fuit vitio superstitionis notatum. Id autem possumus primò probare ex eo, quod narratur 15. cap: S. Marci, ubi dicitur Ioseph: ab Arimathæa, qui Christi erat discipulus, adeoque & ab omni superstitionis vitio alienus, posuisse eiusdem corpus Christi in sepulchro novo, ac in petra exciso; ex quo apparet sepulchrum illud cælaturæ arte fuisse ornatum. Secundo ex adducto Euangelij textu id apparet, nam legisperiti redarguuntur hypocrisis à Christo Domino, quia sepulchra Prophetarum exædificarent: constat autem vitiū hypocrisis incurri ex hoc maxime, quod opus secundum se bonum, prava aliqua intentione operantis vitietur, ut si ab eo fiat ut videatur ab alijs, non vero ex intentione Deo placendi, sed ad aliquam dignitatem, vel temporalem finem consequendum.

*Thom.
Vual.*

S. Marc.

Deinde directè respondetur dicendo, Christi repræhensionem ferri in Iudæos, quatenus externo eo honore exhibito occisis Prophetis, per sepulchrorum erectionem occultare volebant prauum cordis affectum, quo Christo Domino Prophetarum Principi necem machinabantur. Quæ expositio satis perspicuè colligitur ex eo, quod Sanct. Matth. cap. 23. post adducta verba ex Luca addit: *Dicitis si fuissetis in diebus patrum nostrorum, non es-*
semus

semus socij eorū in sanguine prophetarū. Itaq; testimonio estis vobis metipsis, quia filij estis eorum, qui prophetas occiderunt. Et vos implete mensuram patrum vestrum. Quæ posteriora, verba permissiuè intellecta denotant, eos seruare in cordis intimo voluntatem implendi mensuram patrum suorum, adeoque occidendi Christum, & ad id occultius, adeoque securius exequendum, gloriari ijs verbis si fuisset in diebus patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine prophetarum.

Et rursus ad eandem necis machinationem secretius celandam, vti ea sepulchrorum erectione, qua apparenter ostendebant velle se prophetarū honori, ac gloriæ consulere, & consequenter improbare necem prophetarum ab eorum patribus executioni mandatam. Qui plura circa hoc voluerit consulant P. Vafq; tomo I. in 3. p. disp: 112. cap: 3.

41. Secundò arguit Calvinus ex illo Deuter: ultimo, vbi asseritur Deum ministerio Angelorum abscondisse corpus Moysis, ita vt nullus hominum cognouerit sepulchrum eius. Et de hoc corpore loquitur S. Iudas Apost: in sua Canonica cum ait, diabolus cum Michaelē Arcangelo altercasse: volebat enim diabolus prædictum corpus detegere, illudque adorandum exhibere Hebræis: prohibitus est autem à Sancto Michaelē Iudæi populi patrono, cui incumberebat onus amouendi omnem idololatrię occasionem: ex quo deducit Calvinus, haberi ex Scriptura, illicitum esse Sanctorum corporibus, etiam post illorum mortem, cultum adorationis tribuere. Addit illud Apos: 2. ad Corin: 5. dicentis, *Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus*; quo loco ait nos edoceri, vt in Christo fo-

lum id quod spirituale est quæramus, atque adeò spernendas omnes eius carnales reliquias. Tandem adducit eundem Apost: ad Coloss: 2. hæc scribentem. *Nemo vos seducat, volens in humilitate, & religione Angelorum, quæ non videt ambulans.* ijs itaque verbis damnare intendit gentium doctor cultum voluntarium, à Deo non institutum, & huiusmodi dicit esse reliquiarum sanctarum venerationem.

Confirmari hoc ipsum posset ex canone Concilij Eliberitani, qui est 34. vbi prohibetur, sepulchris cæreos interdiu accendi ne spiritus defunctorum inquietentur. Et hoc ipsum docuit S. Hieronym: post epis: 53. contra Vigila: num. 17. dicens eos cæreos accendentes habere quidem zelum Dei, sed non secundum scientiam, cultus ergo Sanctorum reliquiarum est illicitus.

Responderetur ad primum testimonium ex S. Aug: in libro de Mirabilibus Sacræ Script: cap: 35. ibi enim loquens de occultatione prædicti corporis, inquit *Duabus autem causis, vt sapientes aiunt, mortis eius, & sepulchri nemo conscius erat: quatenus illam faciem, quæ consortio sermonis Domini rutilauerat, mortis merore repressa nullus videret. Et ne sepulchrum eius populus Israel, si cognouisset vbi esset adoraret. Vnde & virgam, in qua signa fecerat, vt plurimi putant, ne adoraretur secum abstulerat. Quoniam & serpentē quem fecerat filij Israel postmodū adorabant.* Ex prima huius responsionis parte clare admodum id, quod in conclusione docuimus, habetur, est enim non leue reuerentię signum deturpatam mortis squallore faciem occultare, ne præsentis iniuria dedecoris præteritæ gloriæ refulgentiæ probro esset: vnde & consentaneum erit Deum imitari, & sanctorum corporibus præterito gratiæ nitore, secundariò

secundario affectis cultum, ac reuerentiam exhibere. Id quod etiam magis declarat obsequium illi corpori præstitum, cum Angelorum ministerio fuerit occultatum: etenim sicuti quod anima Lazari delata fuerit ab Angelis in Cælum, vt habetur Lucæ 16. ostendit obsequium illius Sanctitati exhibitum; non dissimiliter quoad præsens:

S. Luc.

42. Ex secunda eiusdem responsionis parte colligitur, solum adfuisse idololatriæ periculum respectu rudis illius populi, satisque ad superstitionem propensi: secus respectu fidelium post Verbi Diuini Incarnationem, quod satis constare potest ex ijs, quæ supra de imaginibus dicta sunt, vnde nihil ex ea aduersus nostram assertionem efficaciter conuincitur. Per quod patet ad id, quod assertur ex Canonica S. Iudæ; quamuis illud Apostoli dictum alias etiam habeat expositiones, & ideo non est cur adductæ alligemur.

Ad id, quod assertur ex epistola ad Chorin. primo dicitur, Caluini expositionem satis esse extortam, nec aliquo nititur fundamento. Secundò respondetur, longe diuersum & sublimiorem valde esse eorum verborum sensum, quem optimè attigit ingeniosissimus epistolarum S. Pauli commentator S. Tho: qui, reiecta primum falsa interpretatione à Manichæis adhibita eisdem verbis, lectione 4. hæc habet: *Aliiter exponendum secundum veritatem, & dupliciter. Vno modo, vt sumatur hic caro pro corruptione carnis* 1. Chor: 15. *caro, & sanguis &c. Et tunc est sensus, etsi cognouimus aliquando Christum secundum carnem, idest habere eum carnem corruptibilem ante passionem, sed nunc iam non nouimus, scilicet eum habere carnem incorruptibilem, quia ad Rom:*

S. Thom.

6. dicitur Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur. Alio modo &c. subdit aliam responsionem, imo & tertiam addit, sed vtramque, licet inuiti, breuitatis causa omitimus.

Ad aliam authorit: respondet pariter Angelicus Præceptor, ostendens lec: 4. germanum eorumdem verborum sensum, dum ait. *Seducunt in humilitate isti pseudointroducentes legalia, quia utebantur simulata sanctitate. Sanctitas autem in duobus consistit, scilicet in humili conuersatione, & cultura Dei. Isti autem ostendebant humilem conuersationem, cum apparebat, eos non curare de rebus mundi, & ideo dicit in humilitate. Eccles: 19. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Item dicebant, se prædicare ad reuerentiam Dei, & ideo dicit & religione Angelorum; Religio enim est secundum Tullium, quæ cuidam naturæ, quæ Diuinam vocant cultum, & ceremoniam affert 2. ad Thim: 3. habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et secundum Glos: legitur sic in religione &c. quia per hoc intèdunt quod videantur esse Angeli, idest nuntij Dei Matth: 7. Attendite à falsis prophetis &c. Vel in religione Angelorum ad litteram, quia vetus lex est tradita per Angelos in manu mediatoris Gal: 3. Heb: 2. Si enim qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus &c. Et isti dicebant, cultum legis esse obseruandum, quia tradita erat per Angelos. Grauiissimas has expositiones aliarum scripturarum semper testimonijs firmatas, si cum puerilibus à Caluino adductis contuleris, videberis velle aquilam cum vespertione componere; hinc consulto solo Thoma vti voluimus, ne à Præceptoris nostri vestigijs recedamus. Alia adducit P. Vasq: quæ apud ipsum videri poterunt loco citato*

tomo 1. in 3. par. disput: 112.

Ad confirmationem respondetur primo canones illos non fuisse ab Ecclesia receptos, vt ostendimus, supra agentes de vsu Sacrarum imaginum, vnde non est cur præmamur illius authoritate. Aliter respondet P. Vasq: putans, & quidem admodum probabiliter, solum eo canone prohiberi superstitiosum cultum, cum in eo subdatur inquietandos non esse spiritus mortuorū. Idem intendit per adducta verba S. Hierony: de cuius mente circa legitimum reliquiarum cultum dubitare non licet, cum ipsum strenuè propugnauerit. Quapropter solum remouere voluit errorem putantium per cæcos illos martyres illustrari; quod vtique superstitiosam redolet venerationem.

43. Deindè ratione arguitur. Si Sanctorum corporum ossa, eorumque sacri cineres sub eorum propria forma essent adoranda, etiam adoranda essent sub forma vermiū sed hoc dici nequit, ergo nec illud primum. Sequela maioris suadetur quia sub vermium formis perseuerat eadem materia, quæ fuit sub sanctis animabus, & quæ rursus post nouissimum diem est glorificanda. Minor, & consequentia videntur manifestæ. Confirmari id posset ex abusibus, qui circa talem adorationem irrepserunt, sed ad quos amouendos satius esset cultum reliquiarum omninò vetare. Eo vel maximè, quia magna reliquiarum pars videtur supposititia, cum plures, ac diuersæ Ecclesiæ seu idem corpus, seu eandem partem illius habere contendunt.

Respondetur ad argumentum, relicta solutione Herr: quodl: 11. quæst. 6. cuius doctrina communiter repudiatur, negando sequelam maioris & ratio eam negandi est, tum indecentia, quæ in vermium adora-

De Crucis Christi &c.

tione apparet, ad quam in morali materia valdè est respiciendum, vnde non obstat sub illorum formis eandem perseuerare materiam. Tū rursus quia sub formis ossium, ac cinerum facilius Sanctus ipse apprehenditur, secus sub vermium animabus, vnde non est similis ratio.

Ad confirmationem quoad primam illius partem dicitur: etiam in pluribus alijs, ijsq: sanctissimis Ecclesiæ ritibus contingere non semel abusus, & tamen non ideò ij sunt abolendi, sed curandum eos amouere; quod & præstitit Concilium Trident: sess: 25. vetans ne fideles visitatione reliquiarum ad commensationes, & ebrietates abutantur. Quoad secundam partem dicendum adhiberi moralem prudentemque diligentiam, quæ in re pariter morali sufficit ad vitandam culpam: eo vel maximè, quia etsi aliquando error contingat est dumtaxat materialis, quem omninò vitare humanas superat vires, vt in pluribus alijs posset ostendi. Non immoramur in referendis aliquarum reliquiarum historijs, ex quibus piæ ille contentiones exortæ sunt, quia id est à nostro instituto alienū. Videri tamen potest Ferrandus

Anijciensis è Societate Iesu,
in opusculo cui titulus,
*Disquisitio reliquia-
ria.*

Ferrand

D V B I V M IV.

*Quenam Adoratio Sanctorum,
Reliquijs sit exhibenda?*

44. **S**I Sanctorum Reliquiæ considerentur formaliter ut sunt aliquid illorum, atque adeo prout ad illos referuntur est ex superioribus dictis manifestum, eas adorandas esse per eundem actum, quo Sanctos colimus, est enim eadem prorsus ratio de illis, ac de sacris imaginibus, ac de cruce Christi prout fuit ipsius contactu consecrata, & cum eodem Christo Domino non ponit in numero. Loquimur ergo de Sanctorum reliquijs ut præscindentibus ab eisdem Sanctis, quas supponimus in statu coniunctionis animæ sanctæ ad corpus fuisse secundariò à Spiritu Sancti præsentia inhabitatas, & virtutum heroicarum exercitio sanctificatas. Eo ferè modo, quo dissoluta figura crucis Christi, adhuc illius partes retinent hoc, quod est fuisse præterito membrorum Christi contactu sanctificatas, vnde etiam erit sermo de cruce hoc modo sumpta præscidente tamen à Christo per suum contactum sanctificante, est enim de omnibus istis eadem ratio, ut satis ex se apparet.

§. I.

*Vnica conclusione præsens dubium
deciditur.*

Dicendum est, Sanctorum reliquias modo nuper dicto præscidentes adorari posse adoratione secundaria, elicita ab eodem habitu, qui est principium actuum, qui-

bus Sanctæ personæ illis correspondentes adorantur. Ita P. Suar: tom: 1. in 3. p. disp: 55. sec: 2. concl: 2. qui hoc ipsum asseruit de imaginibus, idemque docent alij. Circa mentem D. Tho: nihil certi haberi potest, non enim egisse videtur de imaginibus, aut de reliquijs consideratis sub hac præcisione, iuxta quam loquimur.

45. Probatur itaque quoad primam partem ratione. Ad hoc ut sanctorum reliquiæ sub nuper dicta præcisione terminent secundarium adorationis actum requiritur, ut simpliciter intrinsecè habeant rationem formalem terminandi illam, sed Sanctorum reliquiæ adhuc sub ea præcisione habent huiusmodi rationem formalem intrinsecam, ergo Sanctorum reliquiæ modo dicto præscidentes adorari possunt per secundarium adorationis actum. Maior constat: tum quia posita ratione formali simpliciter intrinseca ad terminandum actum, non apparet, quare hic non sit ponendus: tum, quia: ideo imaginibus, & alijs denegauimus hunc actum secundarium, quia deerat illis intrinsecum ratio terminandi illum, quæ esset simpliciter talis, si igitur ea inuenitur in Sanctorum reliquijs dabitur in illis quicquid requiritur ad terminandum secundarium adorationis actum.

Minor suadetur: quia licet sanctorum corpora actu separata sint à sanctis animabus, adhuc tamen intrinsecè secundariò inhabitata fuerunt à Spiritu Sancto, fuerunt rursus subiecta, in quibus intrinsecè receptæ sunt tum virtutes per se acquisite, tum per se infusæ, nam harum omnium aliquæ subiectari possunt in appetitu sensitivo, adeoque in corpore: tolerarunt rursus passiones, labores, dolores, & his similia, quibus Christo patienti configurata

configurata sunt : quæ omnia quavis actu non existant , ex hoc tamen quod intrinsecè in ijs corporibus extiterint , reliquerunt sufficientem determinationem , ad hoc , vt simpliciter intrinsecè omnia prædicta habere dicantur .

Et ratio huius desumitur ex discrimine , quod reperitur inter præteritum , & futurum , quod istud quia numquam de facto exitit , nullam sui potuit reliquisse determinationem intrinsecam : secus illud cum de facto à parte rei fuerit semel præsens : hinc quamuis naturalibus Angelici intellectus viribus denegetur cognitio futurorum omnium contingentium ; non tamè præteritorum , quæ cum aliquando habuerint esse reliquerunt in speciebus Angelicis determinationem , ratione cuius etsi de facto non sint , sufficit tamen ad hoc , vt actu repræsententur , & cognoscantur . Et rursus id etiam apparet in delectatione , quæ nequit esse de futuro , vt tali , benè autem de præterito , & idcirco in materia prima ponitur appetitus naturalis complacentiæ nedum respectu formæ , quam actu habet , verum etiam eius , quam habuit , & tamen complacentiæ , seu delectatio requirit rem præsentem , id tamen , quod fuit , & non est nequit esse præsens , nisi ratione eius determinationis , quam posuit cum erat præsens : datur igitur in Sanctorum reliquijs aliquid intrinsecum simpliciter sufficiens ad terminandum secundarium adorationis actum . Consequentia liquet .

46. Confirmatur & declaratur magis hæc ratio . Sanctorum corpora cum fuere sanctis coniuncta animabus intrinsecè affecta sunt bonitate actuum virtutum , ergo in ijs separatis à sanctis animabus reperitur intrinseca ratio simpliciter sufficiens ad terminandum secunda-

De Crucis Christi &c.

rium adorationis actum . Antecedens suadetur nam quamuis in membris externis non detur intrinsecè seu malitia , seu bonitas actuum ; secus tamen in appetitu sensitivo , in quo iuxta communem Thomistarum sententiam dantur habitus tum naturalis , tum supernaturalis ordinis , eo quia in illo consummantur actus prædictorum habituum , qui sunt passionum moderatiui . Consequentia liquet cum enim appetitus sensitivus corporeus sit , bonitas intrinsecè illum afficiens , vtiquè intrinsecè residet etiam in corpore ; atque adeo quavis actu eiusmodi bonitas in illis corporibus non sit , sufficit tamen , quod intrinsecè in illis præfuerit , ad hoc vt ratione relictæ determinationis detur in illis intrinseca ratio , sufficiens ad terminandum secundarium adorationis actum .

Confirmatur secundo ex Sanctorum Martyrum reliquijs : nam ea pars corporis , in qua martyr vulnus accepit habet peculiarem aliquam sanctificationem , ergo ea præterita determinatio siuè à passione , & vulneribus Christi amore toleratis , siue ab exercitio virtutum , & secundaria Spiritus Sancti inhabitatione proveniens , sufficiet ad terminandum secundarium adorationis actum . Antecedens probatur tum ex eo , quia ea pars est peculiari cultu digna , & ideo ex decreto Sacre Rituum Congregationis emanato sub Urbano Octavo semper censetur insignis reliquia , verba decreti sunt . *Insignes autem reliquias declaravit esse caput , brachium crus , aut illam partem corporis , in qua passus est Martyr , modo sit integra , & non parva , & legitime ab Ordinarijs approbata .* Quod fortè ortum ducit ex peculiari configuratione , quam ratione inflicti vulneris habuit cum Christo patiente : Tum

Decretum

etiam , quia probabilissimum est, eandem corporis partem post novissimum Iudicii diem decorandam fore peculiari quodam ornamento: ex quibus liquido constat , concedendam prædictæ parti peculiarem omnino sanctificationem . Consequentia quoad omnes partes est manifesta ex paritate rationis .

Adde, eius, quod dicimus non leue argumentum esse, quod cernamus in sanctis aliquibus corporibus permanentem virtutem miraculorum effectricem residere: siquidem non pauca Sanctorum corpora perseverant prorsus incorrupta , alia odorato liquore manant : & tandem ex reliquijs S. Nicolai iugiter fuit Manna , in univrsam pene terrarum orbem riulis suis decurrens , idemque dici posset de alijs , quæ utpotè notissima ommittimus . Ex hoc autem non obscure colligitur, relictam fuisse ab ijs omnibus , quæ enumeravimus in Sanctorum reliquijs singularem quandam sanctitatem , vi cuius nunc terminare simpliciter , & licite possint secundarium adorationis actum .

47. Ut autem clarius innotescat , cur circa sanctorum reliquias versari dicamus secundarium adorationis actum, quem sacris imaginibus , & alijs sub dicta sæpè præcisione sumptis, denegavimus; sciendum hunc actum debere esse secundarium, ut proportionetur sanctitati reliquiarum, hæc enim non est perfecta, sed deficiens sanctitas , cum actu formaliter non insit, sed virtualiter actualiter dumtaxat, ratione sæpè dictæ determinationis ab omnibus prædictis relictæ, unde non debet primarium, omninoq; perfectum adorationis actum terminare, sed secundarium, & consequenter minus perfectum: Eo vel maximè: quia sicut reliquiarum Sanctitas semper , ac indispensabiliter pendet à præterita sanctitate,

quæ dum erat formaliter præsens, erat ratio coadorandi corpus ad adorationem personæ sanctæ: ita & secundarius hic adorationis actus quem nunc terminant est etiam indispensablem pendens à primario obiecto, quod est persona sancta, licet enim hanc secundarius actus formaliter, & proximè non attingat, ab ea tamen radicaliter semper pendet. Eo ferè modo , quo licet media simpliciter terminent, ut proximum obiectum quod, secundarium voluntatis actum, qui est electio, ratione utilis, & intrinsecæ bonitatis : quia tamen obiectum, primum voluntatis hanc specificans, est sola bonitas finis , ideo ab isto tanquam ab obiecto remoto, ac radicali indispensablem prædicta electio dependet. Simili quoque modo propter eandem rationem est quoad præsens philosophandum, nam primum adorationis obiectum semper est persona intellectualis sancta, & consequenter à respectu ad istam, tanquam saltem ad obiectum radicale, & remotum, nullus adorationis actus absolui potest .

Ex qua explicatione clarè habetur probatio secundæ partis nostræ assertionis : non enim ad secundarium actum eliciendum dependentem indispensablem à primario obiecto habitus , ponendus est peculiaris habitus distinctus ab eo, qui versatur circa idem primum obiectum, sed unus prorsus sufficiet, qui sicut per se primò determinat, ac faciliat potentiam in ordine ad actum primum, ita secundario se se extendit ad inclinandum, & determinandum in ordine ad obiectum secundarium, cum prædicta tamen dependentia à primario obiecto , quod multis exemplis ostendi posset, sed sufficiet pro nunc desumptum ex habitu Logicæ, qui primario

primariò vt est docens elicit actus scientificos, secundariò verò probabiles, prout videlicet est vtens, cum tamen non sint duo, sed vnus realiter habitus, vt alibi dictum est. Nec oportet in re satis nota amplius immorari.

§. II.

Decisio aliquorum ex præcedenti doctrina deducta.

48. **P**rimum quod ex dictis inferimus est, traditam hætenus doctrinam non esse applicandam omnibus prorsus Sanctorum reliquijs, vti sunt vestes, & alia huiusmodi, quæ vsibus sanctorum, cum inter mortales viuerent destinata sunt; in istis enim non credimus relictam fuisse intrinsecam aliquam virtutalem sanctitatem, ratione cuius terminare simpliciter possint secundarium adorationis actum, sed terminabunt dumtaxat honorariam, quandam venerationem, quæ ad essentiam adorationis non pertingat qualem supra tribuimus imaginibus sanctorum, vt ab istis præscindentibus. Ratio huius est ex dictis manifesta, nam ad enumerata non secundariò, ac intrinsecè extendit inhabitatio Spiritus Sancti, nec per passionum tolerantiam conformata sunt Christo patienti, nec rursus per virtutum exercitia fuerunt intrinsecè affecta bonitate morali earundem virtutum, nec demum sunt intrinsecæ, naturalesque compartes animæ sanctæ, cum qua personam sanctam constituerint, aut post nouissimum iudicij diem constituent: vnde est omninò diuersa ratio de illis, ac de sanctorum corporibus, quæ per omnia enumerata intrinsecè sanctificata fuisse ostē-

dimus, sicut etiam intrinsecè sanctificabuntur in futuro. Licet cum hoc cohereat, maiorem hac veneratione promereri crucem Christi, Spinas coronæ, clauos eiusdem, sintonem qua mortuum illius corpus inuolutum est, & si quæ sunt alia his similia, sumpta prout præscindentia à Christo, qui præterito suo contactu ea sanctificauit. Et hoc tum ratione maximæ, omninòque singularis sanctitatis Christi Domini, tum quia assumpta fuerunt, vt excellentissimæ actionis instrumenta, quæ tamen omnia minutim magis expendere superuacaneum esset.

49. Secundum quod deducimus, quodque supra disp: 2. n. 42. in hunc locum remisimus, quid videlicet dicendum de humanitate Christi; posito, quod per absolutam Dei potentiam dimitteretur à Verbo Diuino, cuius Diuino prorsus contactu iam fuisset sanctificata. Et respondendum eam adorandam fore per secundarium latriæ actum, siquidem præteritus ille intrinsecus contactus, habitus per intrinsecam, satisque intimam vnionē personæ Verbi ad illam, reliquit in ea sufficientem excellentiam ad eum terminandum, vti de sanctorum reliquijs dictum est. Et hinc rursus habetur, hoc ipsum dicendum esse de facto contingere in sacratissimo Christi Domini preputio, quod in terris asseruatur, cum enim fuerit actu pars humanitatis à Verbo Diuino assumptæ, vtique & ipsum coassumptum fuit ad assumptionem totius humanitatis, atque adeo nunc separatum à Persona, Verbi promeretur eandem adorationem, quæ deberetur in euentu, quod humanitas ab eadem persona dimitteretur. Et dicimus, illud nunc esse separatum, quia axioma illud, quod semel assumpsit numquam dimisit, intelligitur de partibus principalioribus

cialioribus, non de quibusdam minutissimis, sine quibus simpliciter integritas humani corporis Christi perseverat. De quo in tractatu de Incarnatione.

50. Tertium quod inferimus est; quid videlicet sit asserendum de adoratione sanguinis Christi; posito quod aliquid illius in terris separatum ab eius corpore inveniatur; & sciendum triplicem posse Christi sanguinem distingui. Primus est sanguis qui naturalis dicitur, secundus est sanguis, qui appellatur nutrimentalis, tertius miraculosus nuncupatur: & incipiendo ab hoc ultimo, ille is est, qui ex aliqua, vel aliquibus Christi Domini imaginibus effluxit, uti in Septima Synodo narratur de quadam Christi imagine à perfidis Iudæis affecta vulneribus: eiusmodi ergo sanguis non censetur esse Christi Domini, nisi quatenus huius verum sanguinem repræsentat, atque adeo idem de illo censendum, ac de figura crucis, quæ eundem Christum repræsentat. Quoad secundum, cum docuerimus in libris de Anima disp: 6. quæst. 1. prædictum sanguinem, utpotè ad sufficientem elaborationem non perductum, non informari anima totius; fit inde non fuisse à Persona Verbi coassumptum ad assumptionem totius, ac proinde eadem erit ratio de illo, ac de cruce prout contactu membrorum Christi sanctificata, quamvis nonnihil maioris venerationis promereatur, propter intimiorem cum Christo Domino coniunctionem. Demum quantum ad primum, cum is informetur anima totius, ut loco citato de Anima ostensum est, manifestè sequitur ipsū fuisse à Persona Verbi coassumptū, ad assumptionem totius, & per consequens eadem ratio erit de illo, ac de humanitate in euentu, quod per

absolutam Dei potentiam dimitteretur.

51. Quarto loco dubitari potest: an liceat deuotionis gratia sanctorum reliquias; quas priuatæ possidet personæ ad collū suspensas deferre? Et respondendū affirmatiuè iuxta doctrinā D. Tho: 2. 2. quæst. 96. art. 4. ad 3. dicentis quod si portentur ex fiducia in Deum, & Sanctorum, quorum sunt reliquie non erit illicitum. Si autem circa hoc attendatur aliquod aliud vanum, puta quod vas esset triangulare, aut aliquid aliud huiusmodi, quod non pertineret ad reuerentiam Dei, & Sanctorum esset superstitiosum, & illicitum. Cui addere placuit peccari in hoc etiam, posse, si minus decenter deferantur, & præsertim si essent admodum insignes, has enim satius est in Ecclesijs, ac locis sacris asseruari, sic exigente magna ea reuerentia, qua sunt dignæ.

Huic tamen resolutioni aduersari dicitur Angelus in Summa verbo Reliquie; idque probat autoritate capit: Corpora de consecrat: dist: 1. ubi præcipitur: reliquias de loco ad locum sine Episcopi licentia non esse deferendas. Cui addi potest prohibitio facta Episcopis in Concil: Bracar: 3. cap: 5. habeturque tomo 3. Concilior: cuius verba hæc sunt. *Quorundam Episcoporum detestanda præsumptio nostro se catui intulit dirimendam; agnouimus quosdam de Episcopis, quod in solemnitatibus martyrum ad Ecclesias progressuri reliquias collo suo imponant, ut maioris fastus apud homines gloria intumescant, quasi ipsi sint reliquiarum arca.* Si igitur Episcopis, qui Sacra adeo dignitate sūt insigniti inhibetur reliquiarum gestatio, quanto magis censendum, id esse prohibitum alijs omnibus, qui ea sanctitate gradus non gaudent.

Respondetur ad primum ibi expressè

S. Thom.

Angel.

Concil.
Brach.

presè sermonem esse de reliquiarum translatione de vno in alium locum, non verò de priuata illarum gestatione. Et fortè ea translatio verita fuit, ne reliquiae exponeretur pij furti periculo, aut alijs inconuenientibus minoris decentiae, dubitationis de earum indiuiduali certitudine, & similiū: quae non militant in priuata illa gestatione. Ad secundum dicendū: id fuisse prohibitum in eo Concilio ex eo, quod inde fumerent Episcopi occasionem nimij fastus ac pompae: siquidem ratione reliquiarum, quas collo deferrebant appensas, volebant portari in sellulis à Leuitis albas indutis, vt ibidem dicitur. Clarissimè id constat ex verbis quae post adducta subduntur, quae sunt huiusmodi. *Quod si Episcopus reliquias deportare elegerit, non ipse à diaconibus in sella vehatur, sed potius pedissequa, vna cum populis, progressionē procedente ad conuenticula sanctarum Ecclesiarum, sanctae Dei reliquiae per eundem Episcopum deportabuntur.*

52. Quod diximus de reliquiarum gestatione tenendum pariter de sacris verbis, & presertim de Sancto Euangelio, hoc enim Beatissima Virgo & Martyr Caecilia, vt ex ipsius vita constat, semper in pectore, velut in puritatis reliquiario, gerebat; vnde Sancti Euangelij verba in 7. Synodo act: 7. in definitione fidei reliquijs equiparantur, ac sacris imaginibus, statuitur enim istis tribuendam esse venerationem, ac deinde subditur *Quemadmodum typo venerandae, & viuificantis crucis, & Sanctis Euangelij &c.* Imo S. Aug: tomo 10. libro quinquaginta homiliarum, homil: 26. hæc de veneratione sacris tribuenda eloquijs, habet. *Rogo vos venerabiles filiae, & sollicitudine paterne commonco, vt quando aut lectiones leguntur, aut verbum Dei predi-*

catur, nulla se in terra projiciat, nisi fortè quam nimium grauis infirmitas cogit. Sic tamen non iaceat, sed magis sedeat, & attentis auribus, anida corde quae predicantur suscipiat. Interrogo vos fratres, vel sorores, dicite mihi. Quid vobis plus esse videtur verbum Dei, aut corpus Christi? Si verum vultis respondere, hoc utiq; dicere debetis, quod non sit minus verbum Dei quam corpus Christi. Et ideo quanta sollicitudine observamus quando nobis corpus Christi ministratur, vt nihil ex ipso de nostris manibus in terram cadat: tanta sollicitudine observemus, ne verbum Dei quod vobis erogatur diu aliquid cogitamus, aut loquimur de corde nostro pereat. Quod nihil certe sublimius de sanctitate sacrorum eloquiorum dici potest.

53. Vt tamen hoc, quod est ferre Diuina verba ad collum suspensa omni superstitionis vitio careat, notanda sunt ea, quae sequuntur, quaequē desumimus ex Angelico Praeceptore 2. 2. quæst. 96. art. 4. Primò ne in ijs contineatur aliquid ad inuocationem demonum spectans. Secundò ne talis scriptura habeat aliqua ignota nomina, ne sub ijs aliquod illicitum occultetur. Tertia ne aliquid falsitatis in eisdem reperiatur, quia bonus sanctorum verborum effectus non posset à Deo expectari, cum ipsi repugnet esse testè falsitatis. Quarto ne immisceantur in illis aliqua vana, vt essent aliqui characteres inscripti, præter signum crucis. Demum cauendum, ne spes habeatur in modo scribendi, aut ligandi aut in quacumq; alia huiusmodi vana observatione, quae ad Diuinam reuerentiā non pertineat. Ex quibus constat, quanta cautela procedendum sit, vt omne genus superstitionis euitetur.

Aduersus hanc doctrinam obijci potest authoritas S. Ioa: Chrysos: qui tomo 2. in cap: 23. S. Matth: hom:

7. Synod.

S. Aug.

S. Thom.

hom: 43 . à medio hæc habet *Alli-*
gant circa collum quidam partem ali-
quam Euangelij scriptam . Dic Sacer-
dos inspiens , non ne quotidie Euan-
gelium in Ecclesia legitur , & auditur
ab hominibus ? Cui ergo in auribus
posita Euangelia nihil profunt , quomo-
do eum poterunt circa collum suspen-
sa saluare ? Deinde ubi est virtus
Euangelij , in figuris litterarum , an
in intellectu sensuum ? Si in figuris
benè circa collum suspendis : si in in-
tellectu , ergo melius in corde posita
profunt , quam circa collum suspensa .
 Meminit horum verborum S. Tho:
 2 . 2 . loco citato in argumento ,
 Sed contra Et in hunc modum respō-
 det . Dicendum : quod Chrysos: loqui-
 tur , quando respectus habetur magis
 ad figuras scriptas , quam ad intellectu
 verborum . Addimus Sanctum Do-
 ctorem eo loco arguere sacerdotes
 suæ ætatis , qui verba Euangelij
 scripta , & ad collum suspensa de-
 ferebant ad ostentationem propriæ
 iustitiæ , vt videlicet apparerent ri-
 gidi obseruatores eorum verborū ,
 quæ scripta semper ante oculos de-
 ferebant , quod apertè colligitur ex
 verbis , quæ ante ea quæ adduxi-
 mus , præmittit cum ait *Sacerdotes*
ex eo , quod ab hominibus volunt vi-
deri iusti &c . Tandem nota cum Fi-
liuccio tomo 2 . quæst. moral: trac:
24 . cap: 6 . num. 146 . gestationem
aliquorum breuium , quæ vel vsus
Ecclesiæ , vel ars medicorum pro-
batorum non admittit , esse su-
perstitiosam , & prohibitam .

Filiuc.

54. Quæri hic etiam potest , an
 si quis deferens reliquias peccet
 peccato fornicationis , perpetret
 sacrilegium ob irreuerentiam illa-
 tam illis ? Cui quæsito negatiuè re-
 spondet loco citato Filiucius dum-
 modo turpiter aut obscenè non
 pertractentur . Et refert pro hoc di-
 cendi modo Samium , Azorium , &
 alios , suppresso horum nomine .

Filiuc.

Mouetur , quia hoc ipso quod ob-
 scenè non tractentur , nec datur
 specialis lex , quæ id prohibeat ,
 neque opponitur directè cultui reli-
 quiarum , posito eas obscenè , aut
 turpiter non pertractari . Pro oppo-
 sita tamen sententia refertur ab ipso
 Philiarcus . Nec videtur nobis suf-
 ficienti probabilitate carere ; cum
 enim tantum reuerentiæ Ecclesiæ
 deferat Sanctorum reliquijs , non
 apparet quomodo excusari possit
 ab irreuerentia eis irrogata , qui fe-
 didissimo luxuriæ peccato cum ijs de-
 linquit . Et sane , si non licet ma-
 trimoniale debitum in loco sacro ,
 nempe in Ecclesia reddere , cum
 tamen is actus bonus aliunde sit ,
 quomodo illicitum non erit defe-
 rendo reliquias turpissimo fornica-
 tionis actui vacare ?

Nec rationes Filiucci videntur
 admodum conuincentes , nam ad
 primam dicitur dari vniuersalem
 legem negatiuam de non irroganda
 iniuria rebus sacris : ad eam autem
 irrogandam non requiritur , quod
 reliquiæ directè tractentur turpiter ,
 & obscenè , sed sufficiet si exercea-
 tur actus , qui ex sua fæditate repu-
 gnet cum sanctitate reliquiarum ,
 vti etiam contingeret , si quis ma-
 trimoniale debitum in Ecclesia red-
 deret . Siquidem vt optimè adno-
 tarunt N. Salman: trac: de vitijs , &
 pecc: disp: 5 . num. 118 . & alibi
 hoc est discrimen inter malum , &
 bonum , istud non confert bonitatē ,
 nisi fuerit directè volitum illud
 verò tribuit malitiam ex hoc quod
 tantum fuerit indirectè & interpre-
 tatiuè amplexum ; nam bonum lex
 integra causa consurgit : malum ex
 quocumque defectu habetur . Per
 quod constat ad secundum , vt enim
 is actus indirectè opponatur cultui
 reliquiarum sufficit obligatio vitan-
 di eam irreuerentiam , quæ reuera
 adest , oriturque ex vniuersali lege

Salman

iam assignata. Non tamen hoc intelligi debet de quocumque peccato interius consummato si fuerit in materia luxuriæ, sicut voluntas fornicandi habita in Ecclesia non habet peculiarem sacrilegij speciem, secus exterior actus. Si verò fuerit in alia materia, uti V. G. est, furtum etiam externum non desumet pariter sacrilegij malitiam, quia non habet peculiarem eam scditatem, quæ solius materiæ luxuriæ est propria. Non ideo tamen sententiam Filiucci, & aliorum improbamus, imò probabiliorē censemus. Maximè cum sit omnino licitum gestantem reliquias reddere matrimoniale debitum, quod tamē debitum reddere in Ecclesia est illicitum.

55. Demum habetur quid dicendum de alijs rebus cultui Diuino deputatis, nempe vestibus sacris, calicibus, corporalibus; ac similibus. Si enim loquamur de ijs, quæ immediatè non tanguntur à speciebus sacramentalibus; sub quibus latent corpus, & sanguis Christi, solum secundum quid sunt veneratione aliqua digna: si verò de ijs, quæ immediatè ab illis speciebus tanguntur, utique maiorem promerentur venerationem ex prædicto contactu: propriè tamen non erunt adoratione digna, si præscindant à

Christo, quem aliquo saltem modo respiciunt. Sicuti etiam cum fideles Rosarijs, alijsque similibus tangunt Christi, aut Sanctorum reliquias, non ideo redduntur adoratione digna, sed inseruiunt ad hoc, ut memoria, & affectus erga eas personas, quarum tetigere reliquias, excitentur.

Nunc soluenda essent argumenta, quæ aduersus nostram assertionem fieri possent, & præcipuè illam militare videtur ratio, quæ supra disp: 5. num. 48. vbi sumus ad ostendendum imagines, ut præscindentes ab exemplaribus sanctis non esse simpliciter adoratione dignas, cum sint intrinsecè inanimitæ, adeoque incapaces excellentiæ omnino propriæ, & simpliciter talis; Sed quia est omnino diuersa ratio de sanctorum reliquijs, quæ aliquando informatæ sunt anima rationali sancta, acceperuntque sufficentem excellentiam ad terminandū secundariū adorationis actum ex determinatione in ijs relictæ ex præterita, & intrinseca sanctitate: sicut etiam, quia sunt naturales compartes rationalis personæ, quæ non est inuenire in imaginibus; quæ omnia satis explicuimus; ideo non oportet amplius in hoc immorari, sed hactenus dicta circa sacrarum rerum adorationem sufficient.

DISPUTATIO VII.

DE ADORATIONE RERVM
ad naturalem ordinem pertinentium.

OSTREMAM hanc de Adoratione Disputationem rebus naturalis ordinis reservauimus: hæ enim sunt inferioris prorsus conditionis ad ea, quæ ad supernaturalem classem spectant. Neque hæc coincidet cum prima huius operis disputatione, in qua de ciuili egimus Adoratione, ea enim instituta fuit pro externa, ac ciuili excellentia, qua gaudent aliqui in humana Republica propter aliquas dignitates extrinsecus aduenientes: hic autem est sermo de Adoratione exhibenda rebus naturalibus propter intimam omninò excellentiam, quam à Deo earum naturali Authore participant, vt ex dicendis notum fiet; erit tamen in illa vnicum dumtaxat dubium, quia pro omnibus vna est communis difficultas.

DVBIVM VNICVM.

Verum res omnes, vt præcisè spectantes ad naturalem ordinem, sint adorabiles?

I. **R**ES omnes prout ad naturalem ordinem pertinentes in duas classes possumus partiti: collocantur in vna omnes creaturæ irrationales homine inferiores, quæcumque illæ fuerint, ponuntur in altera Homo, & Angelus. Ex his enim omnibus integratur hoc vniuersum, secundum quod est Dei authoris naturalis effectus. Primi generis creaturæ appellantur Dei vestigia: secundi verò ordinis ad imaginem Dei factæ esse dicuntur. Quæ vt clarius innotescant primò animaduertendum, creaturas intelle-

ctuales non dici imagines Dei, sed ad imaginem Dei, quia vt optimè docuit Angelicus Præceptor 1. par. quæst. 93. art. 2. In homine (idemque intelligendum de Angelo) dicitur esse imago Dei, non tamen perfecta, sed imperfecta. Et hoc significat Scriptura cum dicit, hominem factum ad imaginem Dei: præpositio enim, Ad, accessum quendam significat, qui competit rei distanti; Solus ergo Filius Aeterno Patri cōsubstantialis dicitur imago Dei Patris, quia huic est per omnia equalis.

Secundò notandum, Angelum, magis esse ad imaginem Dei, quam sit homo, si attendamus ad primariam rationem imaginis, quæ sita est in ratione naturæ intellectualis, cum hæc sit perfectior in Angelo, quam in homine. Hic tamen quoad secundarias rationes imaginis superat

perat Angelum: etenim sicut in Diuinis datur processus vnius personæ ab alia: ita & vnus homo, debita, seruata proportionem, ab alio producit, & sicut anima est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis, sic Deus se habet respectu huius vniuersi. Vndè simpliciter loquendo Angelus est magis ad imaginem Dei, quam homo, hic verò secundum quid magis, quam Angelus, Ita S. Doctor quæst. cit. art. 3. Hæc tamen differentia non obstat, quominus eadem sit ratio quoad terminandam adorationem in homine, ac in Angelo, se habet enim de materiali, vt clarius ex dicendis innotescet; sed vt appareat in quo differat hoc, quod est esse ad imaginem Dei, ab eo quod est illius esse vestigium, quod irrationalibus competit.

Tertiò demum notandum: imaginem afferre ex suo essentiali conceptu similitudinem productam ab eo, cuius est imago, in specie, aut in signo specieis; & quia species attenditur secundum ultimam differentiam, idcirco quod est ad imaginem alterius, oportet esse ad similitudinem ultimæ differentie sui prototypi: cum ergo vltima quasi differentia, constitutiua Dei sit actualis intellectio, sola intellectualis creatura, dici potest ad imaginem illius. Ceterum vestigium, vt docet S. Tho: in 1. dis. 3. quæst. 2. art. 1. nihil aliud est, nisi impressio quædam, confuse ducens in cognitionem alicuius, cum non representet ipsum, nisi secundum partem, scilicet. pedem & secundum superficiem inferiorem tantum. Ex qua definitione colligere licet, quod cum perfectissima irrationalia viuant vita sensibili, & hæc solummodo eminenter, nullatenus formaliter in Deo reperiatur, utique solum confuse, ac valde imperfectè ducunt in Dei cognitionem, &

propterea eius vestigia dicuntur, & verè talia sunt. De omnibus ergo his creaturis, vt pertinentibus ad naturalem ordinem, queritur in presenti an sint adorabiles?

§. I.

Duplex assertio ratione probatur,

2. **D**icendum est primò: nulla ex prædictis creaturis exponenda est publicæ adorationi. Ita sentit Caiet: 2. 2. quæst. 103. art. 2. §. Videtur mihi. quem sequitur P. Vasq: tomo 1. in 3. p. disp. 100. num. 11. Probatum breuiter ratione. Si prædictæ res proponerentur publicæ adorationi, præberetur occasio idololatriæ, atqui hoc est omninò illicitum, ergo eiusmodi res non sunt exponendæ publicæ adorationi. Maior suadetur: nam publicus cultus exhibendus est nedum à doctis, verum etiam ab indoctis, vndè saltem rudes, & indocti, quibus vñtatum non est, Deū in qualibet creatura tanquam in suo effectu recognoscere, adeoque & illam ad Deum Creatorem referre, indè haberent proximum, satis idololatrandi periculum, putantes res illas secundum se esse adoratione dignas. Minor, & consequentia probatione nō indigent.

Confirmatur: Inter omnes huius vniuersi res aliquæ sunt quæ multū indecentiæ præferunt, vti sunt deformia quædā animalia, aliaquæ satis vilia, quæ proponere vt publicè adoranda multum inconuenit, ergo illicitum erit omnes huius vniuersi res publico cultui exponere. Antecedens suadetur: quia saltem indocti ignorant in qualibet quantumuis deformi, & vili creatura la-

S. Thom.

De Adoratione Rerum &c.

tere ingeniosissimum Diuinę sapi-
entię artificium, quod in illis reue-
reri possimus. Consequentia liquet.
Eo vel maximè quia non defuerunt
errores circa vilissimarum etiam
rerum adorationem, de quibus er-
roribus sic habetur Sapien: 13. *Va-*

Sapien. ni autem sunt omnes homines, in qui-
bus non subest scientia Dei: & de his,
quę videntur bona non potuerunt in-
telligere eum, qui est, nequę operi-
bus attendentes agnouerunt quis esset
artifex, sed aut ignem, aut spiritum,
aut citatum aerem, aut gyrum stella-
rum, aut nimiam aquam, aut solem,
Apost. & lunam rectores orbis terrarum deos
putauerunt. Et Apost: ad Rom: 1.

loquens de Gentilium erroribus in-
quit. Et mutauerunt gloriam incorru-
ptibilis Dei, in similitudinem imagi-
nis corruptibilis hominis, & volucrũ,
& quadrupedum, & serpentium. De
huius idololatrię apud Romanos
vigentis initio, & causa hæc asserit
S. Thom. S. Tho: lec: 7. in citatum Apostoli
caput. Est notandum quod sicut dicit
glossa ab aduentu Aeneę consueuerunt
in Italia imagines hominum coli, pu-
ta Iouis, Herculis, & similibus. Sed
tempore Cesaris Augusti denicta Aegy-
pto, eorum cultum Romani assumpse-
runt: qui imagines animalium colebant
propter figuras animalium, quę no-
tantur in celo, quibus Aegyptij tãquam
astrologię dediti cultum diuinitatis
impendebant. Vnde Dominus filios Is-
rael in Aegypto nutritos ab huiusmo-
di cultu remouet dicens Deuter: 4. Ne
fortè oculis eleuatis in celum, videas
solem, & lunam, & omnia astra celi
&c. Quam eruditam notationem,
prætermittere nolimus, ne præ-
sens opus eius ornamento careret.

3. Verum huic rationi, eius-
que confirmationi occurrere posset,
dicendo prædictis omnibus incon-
uenientibus perfacile occurrere pos-
se per instructionem: eo pari modo,
quo supra diximus agentes de ado-

ratione imaginum, in qua vrgere
videtur idem errandi periculum,
saltem respectu rudium, ac indo-
ctorum hominum; vnde aut hæc
ratio nimis probat, aut nihil con-
uincit.

Id tamen refelli non difficulter
potest adnotando, quod supra agē-
tes de imaginibus docuimus, du-
plex esse entium genus aliud per se
primò institutum ad repræsentan-
dum, & ad hoc pertinere omnes
imagines: aliud verò ad essendum,
& huiusmodi sunt res omnes, quę
Dei naturalis authoris sunt effectus,
de quibus in præsentiarum est ser-
mo. Ex quo fit circa primum en-
tium genus facillimè vitari posse
idololatrię periculũ per instructio-
nem adorantium, nam cum sit per
se primo institutum ad repræsentan-
dum prototypum, citò apparet non
esse propter se adorabile: non ita
in secundo entium genere, quod cum
sit per se primo ad essendum in se
institutum, aptum natum est ad ter-
minandam adorationem ratione sui,
& propter seipsum, cum ratio ter-
minandi fundetur in ratione essen-
di. Vnde non est simile. Tum rursus
quia dependentia effectus à Deo,
vtpotè transcendentalis creatura-
rum prædicatum, est valde intima,
atque adeo admodum occulta: non
ita dependentia imaginis ab exem-
plari, quę satis nota est apud om-
nes: hinc error in adoratione ima-
ginum vix potest contingere, secus
in adoratione aliorum, quę sunt ra-
tione sui, & propter seipsa.

4. Sed vrgeris: etiam omnis
creatura est vestigium Dei, aut ad
illius imaginem, igitur saltem in
adoratione illarum, hoc modo sum-
ptarum, de facili error per instru-
ctionem adorantium vitari poterit:
nam prout sic videntur per se pri-
mo creata ad Deum repræsentan-
dum, cum in definitionibus vestigij,
&

& eius quod est ad imaginē ponatur eiusmodi repræsentatio, in definitione vestigij confusa, in eius, quod est ad imaginem distincta. Adde: saltem Sanctorum reliquias non esse per se primò ad repræsentandum institutas, & tamen publico cultui absque erroris periculo exponi: idē ergo de omni creatura dici potest.

Contra primum tamen est: quia etsi omnis creatura sit aut Dei vestigium, aut ad illius imaginem, non tamen hæc sunt essentialia creaturarum prædicata, sed transcendentalia, & valde intima: siquidem fundantur in eo, quod omnis creatura sit effectus Creatoris: cum enim proprium sit vniuscuiusque efficientis causæ assimilare sibi effectum, aut valdè imperfectè, & consequenter admodum confusè: aut magis perfectè, & propterea magis distinctè: utique ex eo quod omnis creatura sit effectus Dei sequitur aut esse illius vestigiū, aut ad eiusdem imaginem. Porro eiusmodi rationes sunt valdè latentes, nec de facili à rudibus, & indoctis percipi possunt: cum vix innotescant ijs, qui studio philosophicarum disciplinarum insudant: licet ergo cognito, creaturas esse vestigium Dei, aut ad illius imaginem, non sit admodū difficile in eis adorare Creatorem, ac proindè errorem vitare, quod solum adducta responsio conuincit; Secus dicendum, non præsupposita tali notitia, ad quam cū vix pertingere possint indocti, idcirco nè error subrepat asserendum, inoueniens esse quamlibet creaturam publico cultui exponere.

Ad id, quod assertur de Sanctorum reliquijs, dicitur, quod cum istæ fuerint naturales compartes Sanctæ personæ, & iterum sint cum istis glorificandæ, ac demum vnicuique innotescat, eas fuisse ad virtutes exercendas instrumenta, ac

quondam Spiritus Sancti habitacula, hæc enim omnia, aut saltem fere omnia vix est, qui ignoret: satis manifestè apparet, eas non propter seipsas, sed ratione omnium prædictorum adorari: & in hac adoratione sic relata ad sanctas personas nullum contingere errorem, nemo ambigit. Quæ omnia non adesse in qualibet creatura respectu sui Creatoris, in dubium nequit vocari; & ideo est satis dissimilis ratio.

5. Dicendum est secundò: creaturas omnes, siuè sint Dei vestigia, siuè ad illius imaginem, coadorari posse cum Deo; quatenus analogantur cum illo analogia, attributionis. Pro huius intelligentia assertionis breuiter notanda communis Thomistarum Metaphysicorum doctrina, qua asseritur analogum analogia attributionis tale esse, ut res significata per nomen analogum sit intrinsecè tantum in principali analogato, extrinsecè verò in minus principalibus analogatis: vndè ens, prout analogum analogia attributionis, est dumtaxat intrinsecè in substantia, extrinsecè verò in accidenti. Et quia idem ens est hac analogia analogium respectu Dei, & creaturarum, idè prout substantia eiusmodi analogiæ erit tantum intrinsecè in Deo, extrinsecè in creaturis, siuè fuerint Dei vestigia, siuè ad illius imaginem, hoc enim discrimen quantum ad præsens de materiali omninò se habet, ut melius constabit ex solutione argumentorum. Doctrina hæc de Analogia in præsentia à nobis supponitur; ea enim satis probata est à N. Complut: in Logica in materia de nominum analogia, quam diligentissimo examinatam calamo ibidem reperies.

Ex ea autem deducimus, & illatio est manifesta, hoc ipsum dicendum esse de excellentia, quæ est

est propria, ac formalis ratio terminans adorationis actum: cum, enim ens sit primum prædicatum fundamentum, ac basis reliquorum, posito illud esse sic analogum respectu Dei, & creaturarum, idem erit de prædicato excellentiæ asserendum; quapropter excellentia, ut analogia analogia attributionis ad Deū, & ad creaturas erit intrinsecè in solo Deo, & extrinsecè in creaturis. Et tandem: quia eiusmodi analogia formalissimè sumpta fundatur in dependentia minus principalium analogatorum à principali, fiet indè, hanc dependentiam formaliter importari in eiusmodi excellentiæ analogia, ita ut creatura, ut hoc modo analogata, exprimat extrinsecam excellentiam, ut dependentem à fōte totius excellentiæ, Deo optimo maximo. Hac præsupposita assertionis explicatione.

6. Probatur conclusio ratione desumpta ex doctrina Angelici Præceptoris 2. 2. quæst. 103. art. 2. ad 2. Quoties ratio formalis terminans aliquem actum tendentem in creaturas est aliquid Diuinum, per eundem actum tendere possumus in Deum, & in creaturam ut reduplicatiuè ordinatam in eundem Deum, sed creatura prout est analogatum analogia attributionis in ratione excellentiæ, non habet aliam rationem formalem terminandi adorationem, nisi excellentiam Diuinam, ergo per eundem actum, quo excellentissimum Deum adoramus, coadorare possumus omnes Dei effectus, ad illius supremam excellentiam formaliter ordinatos, ab eaque eodem modo pendentes. Maior suadetur ex verbis S. Doctoris loco adducto dicentis. *Dicendum, quod ratio diligendi proximum Deus est, non enim per Charitatem diligimus in proximo nisi Deum, & ideo eadem Charitas est,*

qua diligitur Deus, & proximus. Quam doctrinam videtur accepisse ex D. Bernar: lib: de Amore Dei cap: 9. dicente. *Docemur amare proximum secundum legem Charitatis puram: ut sicut Deus non nisi seipsum amat in nobis, & nos ipsum didicimus amare in nobis: ita & proximum, sicut nos incipiamus amare, in quo solum Deum amamus.* S. Bern.

Ut autem hoc clarius innotescat, notamus breuiter: Sanctos Doctores loqui de creatura secundum quod in ratione boni supernaturalis analogatur cum Deo formalissima analogia attributionis: nam si in proximo non diligitur nisi Diuina bonitas, utique hæc solum extrinsecè denominat creaturam bonam neque enim creatura est intrinsecè bonum increatum, ut de se patet, erit igitur analogata analogia attributionis. Nota rursus, hunc Charitatis actum debere esse primum cum bonitas Diuina quæ sola diligitur in proximo, specificet supernaturalem Charitatem, atque adeò terminet primum illius actum. Tandem per hunc actum non sic purè diligitur Diuina bonitas, ut nullo prorsus modo proximus illi terminet; alias nec posset denominari amor proximi, nec vlla ratione distingueretur ab amore, quo Deus in seipso, & absque proximi consortio diligitur; dicendum ergo bonitatem Diuinam esse adæquatam rationem diligendi per modum obiecti quo, at adæquatum obiectum quod esse Deum, & proximum, ita tamen ut Deus diligatur per se, proximus condiligatur ad dilectionem Dei. Porro hoc quod dicitur de supernaturali Charitatis amore dicendum esse de amore naturalis Charitatis, quo Deus ut author naturalis super omnia diligere potest, & ad eius dilectionem condiligi proximum, ut ad eundem ordinatur

ordinatur : nemo iure in dubium vertet .

7. Nunc ex paritate huius duplicis amoris clarè constat maior , nam cum creatura vt ad ordinem naturalem spectans , & secundum quod analogatur cum Deo analogia attributionis in ratione excellentiæ , non habeat aliam proximam rationem terminandi adorationem , nisi excellentiam Dei naturalis authoris , vtique erit omninò similis sibi ipsi , vt est diligibilis per vtramque prædictam Charitatem ; & consequenter sicuti eadem Charitate actuali diligitur Deus , & proximus ; ita idem adorationis actus terminabitur ad Deum , & conterminabitur ad creaturam , quod est intentum maioris nostræ rationis . Minor , & consequentia sunt manifestæ .

Confirmatur . Idem est motus in analogatum minus principale analogia attributionis , ac in principale eiusdem analogiæ analogatum , ergo eodem adorationis actu , quo attingitur Deus , vt in ratione excellentis prædicto modo analogatur cum creatura , coattringetur eadem creatura . Antecedens probatur . cum enim in minus principali analogato analogia attributionis non inueniatur intrinseca excellentiæ , vtique nec inuenietur intrinseca ratio terminandi adorationem , in qua ipsa sistere possit , vnde progredietur vltèrius vsque ad Deum , in quo solo secundum hanc analogiam inuenitur intrinseca ratio terminandi , & consequenter idem erit motus in analogatum minus principale , vt substantans analogiæ attributionis , ac in principale analogatum . Quod patet , tum adducto Charitatis exemplo : tum in alijs analogatis minus principalibus , vt substantibus eidem analogiæ , quæ nec cognosci , nec alio actu attingi possunt , nisi

simul cum principali analogato , à quo formalissimè pendent , & ad quod formalissimè pariter ordinantur , sicut omne , quod extrinsecè ab aliquo denominatur , habet à suo denominante consimilem prorsus dependentiam , vt consideranti erit manifestum .

§. I I.

Ponitur tertia conclusio, & ratione probatur .

8. **D**icendum est tertiò , quælibet creatura siuè sit vestigium Dei , siuè ad huius imaginem , prout analogatur cum Deo analogia proportionalitatis propriæ in ratione excellentiæ , potest adorari adoratione secundaria , elicitæ ab eodem habitu , quo primariò adoratur Deus author naturalis . Pro huius intelligentia assertionis notandum , creaturam posse sumi tripliciter ; primò prout dicit sua prædicata specifica , vi quorum constituitur in ratione hominis , Angeli , lapidis , & similibus , & hoc modo nullatenus respicit aliquid extrinsecum , sed per sua intrinseca principia adæquatè constituitur , & consequenter definitur : & de creatura , hoc modo sumpta , hic non agimus . Secundò sumi potest vt formalissimè vestigium Dei , ac ad illius imaginem , quo modo proximè respicit Deum , & sumitur vt non ponens in numero cum illo , atque adeo vt analogatur cum Deo analogia attributionis , & consequenter nullam dicit intrinsecam , & propriam excellentiam , quo modo de creatura loquuti sumus præcedenti assertionem . Tertiò tandem consideratur creatura , quæ est vestigium Dei , & ad illius imaginem , adeoque repræsentans Deum , sed tamen
sumitur

sumitur, ut inuoluens proprium esse intrinsecum, quod est analoga participatio perfectionis increatae, cuius participationis habet vim representatiuam Dei, seu per modum vestigij, seu tanquam ad illius imaginem: & hoc modo non exprimit proximè, & formaliter dependentiam à Deo, sed dumtaxat radicaliter: vnde censetur analogatum, analogia proportionalitatis propriæ iuxta quam, analogatū minus principale non dicit proximè, & formaliter à principali analogato dependentiam, sed ad summum radicaliter. Et hoc modo nunc de creatura loquimur, cum dicimus adorari posse actum secundario elicito ab ea virtute, quæ est principium actus primarij, quo adoratur Deus author naturalis. Hoc posito.

9. Probatur conclusio ratione. In creaturis omnibus prædicto modo consideratis reperitur intrinseca excellentia sufficiens ad terminandum secundarium adorationis actum, elicito à nunc dicta virtute, ergo licet creatura per talem actum poterit adorari. Antecedens, quod dumtaxat probationem desiderat, suadetur: creaturæ omnes siue sint Dei vestigia, siue ad illius imaginem habent intrinsecè participatam à Deo perfectionem, quæ est ipsa vis representatiua eiusdem Dei, vnde eadē perfectio & est in creaturis diffusa, & inuoluta cum imperfectionibus, & est in Deo diffundente illam, ac seclusis omnino imperfectionibus: quare sicuti hæc perfectio, & excellentia prout Deo intrinseca promeretur primarium, adorationis actum: ita prout in creaturis digna erit adoratione secundaria. Eo fere modo, quo utilitas intrinseca mediorum, quia est deficiens quædam participatio bonitatis honestæ finis, & eisdem medijs intrinseca, idcirco terminant

secundarium voluntatis actum, electionem videlicet. Et demum sicut media in hac ratione terminandi pendent radicaliter à fine, & actus electionis radicaliter ab actu primario intentionis terminato ad eundem finem dependet: ita prorsus loquendo de creaturis, quæ ratione illius intrinsecæ excellentiæ participatæ à Deo sunt eiusdem seu vestigia, seu ad illius imaginem, & consequenter etiam de secundario adorationis actu: nam hæc omnia radicaliter pendent ab actu primario adorationis, ac illius etiam obiecto, Quod etiam explicari posset exemplo secundarij actus Charitatis siue naturalis, siue supernaturalis, qui terminatur ad proximum ratione suæ intrinsecæ, propriæque bonitatis, ac eodē prorsus modo pendet tum à primario charitatis actu, tum ab illius proprio obiecto.

Et sanè si habitus Charitatis cuius formale, & specificatiuum obiectum est bonitas increata potest elicere actum secundarium terminatum ad bonitatem creatam, dummodò tam ista, qua prædictus actus secundarius radicaliter pendent ab actu primario, eiusque obiecto, quod luculenter docent N. Salman: trac: de vltimo fine disp: 1. num. 97. Non est cur habitus adorationis elicitiuus, cuius proximum, & specificatiuum obiectum est aliquid creatum elicere nequeat actum secundarium, quem promereantur creaturæ dicentes in ratione vestigij, aut si factæ sunt ad imaginem Dei, excellentiam intrinsecam analogicè, analogia proportionalitatis propriæ conuenientem cum Diuina excellentia. Hæc tamen intelligenda sunt respectu intellectus benè callentis omnia prædicta distinguere: adeoque coram rudibus cautè loquendum, nè præbeatur illis erroris occasio.

§. III,

Respondetur contrarijs argumentis.

10. **A** Duerfus primam assertionem, præter ea, quæ diximus num. 3. & 4. nihil se offert in cuius solutione oporteat nos detineri, quare soluenda supersunt argumenta secundæ, & tertiæ conclusioni aduersa; oppositam itaque sententiam docuerunt, vt refert Vasq: loco cit. Alexander 3. p. q: 30. membro 3. art. 2. §. 2. Noster Tho: Vuald: tomo 3. cap: 156. art. 6. quatenus docent præter sacras imagines, reliquias, & res alias seu cōsecratas, seu benedictas, seu cultui Diuino dicatas, nihil aliud esse adorandum. Arguit ergo Alexander in secundam assertionem in hunc modum. In creaturis homine inferioribus dumtaxat est vestigium Dei, sed hoc nullo modo est adorabile simul cum Deo, ergo creaturæ irrationales non sunt simul cum Deo, modo dicto adorabiles. Maior liquet ex dictis Minor suadetur: quia id, quod est Dei vestigium non ducit nos proximè in Deum: habetur enim tale vestigiū in creaturis secundum vnitatem, veritatem, & bonitatem: quæ tria non in Trinitatem, sed in imaginem Trinitatis, quæ in homine est secundum memoriam, intellectum, & voluntatem, proximè referuntur, in ipsam verò Trinitatem remotè: quod autem solum remotè ducit in Deum, non est simul cum illo adorabile.

Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem: ad cuius probationem dicitur, vestigium proximè ducere in cognitionem illius, à quo immediatè pro-

De Adoratione Rerum &c.

ducitur in genere causæ efficientis, & quia hoc modo creaturæ omnes immediatè à Deo productæ sunt, quod docuit S. Tho: p. p. quæst. 65. art. 3. dicens *Quidam posuerunt gradatim res à Deo processisse Ità scilicet, quod ab eo immediatè processit prima creatura, & illa produxit aliā, & sic inde vsque ad creaturam corpoream, Sed hæc positio est impossibilis &c.* Ratio autem cur vestigium immediatè ducat in cognitionem eius, à quo immediatè procedit in genere causæ efficientis, est, quia sicut imago est similitudo producta ab eo cuius est imago: ita & vestigium quod suo etiam modo habet rationem imaginis, cum confusè saltem repræsentet illum, cuius est vestigium, vt iam dictum est: Diximus autem irrationalia immediatè procedere à Deo in genere causæ efficientis, nam in ratione finis proximi pendent etiam ab homine, ad quem ordinantur, & cui famulantur. Adde quod si admitteremus, irrationalia esse vestigium hominis facti ad imaginem Dei, dicendum esset etiam hominem esse ad imaginem Angeli, qui simpliciter est magis ad imaginem Dei, quam homo, vt diximus initio huius dubij: id autem nemo dicet. Adde tādē quod etiam si gratis admitteremus, vestigium Dei hunc non respicere nisi mediante homine, non inde inferretur vestigium modo dicto coadorari non posse simul cum Deo mediātē inspecto, hæc enim mediata habitudo non impedit, quo minus vt quid vnum cum Deo possit cognosci, & sic per actum adorationis attingi.

Id autem explicari potest ex doctrina, quam tradunt N. Salman: *N. Salma:* trac: de Virtutibus disp: 3. num. 33. vbi asserunt, virtutes per se infusas residentes in appetitu sensitivo immediatè respicere prudentiā

S per

per se infusam, & hac mediante virtutes theologales, & his rursus mediantibus Deum ipsum, à quo specificantur. siquidem omne ens supernaturale à Deo speciem desumit. Sicut ergo prædictarum mediatio virtutum non impedit intimam adeò attingentiam, qualis est inter specificatum, & specificatum: multo minus obstabit prædicta hominis mediatio ad hoc, ut Dei vestigium ipsum Deum respiciat taliter, ut proponi possit per modum vnius adæquati obiecti quod adorationis.

II. Secundò argumentamur nos aduersus eandem conclusionem & simul etiam contra doctrinam, traditæ nunc responsionis. Quamuis homo, & Angelus, qui sunt ad imaginem Dei coadorari simul cum illo possint, non tamen id dicendum videtur de irrationalibus, quæ tantum sunt vestigia eiusdem Dei, ergò saltem nostra assertio non erit vera, quoad omnes prorsus creaturas. Antecedens quoad primam partem suadetur, quia hoc ipso, quod homo, & Angelus sint nedum vestigia Dei, verum etiam ad illius imaginem, non solum respiciunt Deum, ut causam efficientem, verum etiam ut causam formalem extrinsecam, & hoc tum quia, cum ratio vestigij sufficiat ad respiciendum Deum ut causam efficientem, oportet ut peculiaris, ac maior accessus ad eundem Deum, qualis reperitur in creatura, prout ad imaginem Dei fundet peculiarem habitudinem ad ipsum, quæ non videtur posse esse, alia, quam connexio cum Deo, ut cum causa formali extrinseca: tum rursus: quia sicut omnis imago respicit proprium exemplar, ut causam formalem extrinsecam: ita quod est ad imaginem Dei hunc pariter ut causam formalem extrinsecam, inspiciet. Ex quo habetur probatio

secundæ partis antecedentis, si enim vestigio deest peculiaris hic respectus ad Deum, qui competit ei quod est ad illius imaginem, non debemus idem de illo asserere, quod dicimus de illo quod fuerit ad Dei imaginem. Consequentia ex antecedentis probatione liquet.

Responderetur concedendo antecedens quoad primam illius partem, & negando quantum ad secundam. Et ratio illud negandi est, quia non est verum homines, & Angelos factos ad imaginem Dei hunc in genere causæ formalis extrinsecæ respicere, si per hoc intendatur, ut id, quod est ad imaginem Dei ab isto speciem desumat: nam hæc habitudo est propria solius entis supernaturalis. Et ratio huius est, quia perfectio naturalis creaturarum sita est in eo, quod participet perfectionem Diuinam taliter, quod hæc splendeat in creaturis modo proprio earundem creaturarum, quatenus videlicet nulla creata, & naturalis perfectio est sufficiens ad attingendum Deum, modo, quo Deus seipsum attingit: nam modus quo Deus seipsum cognoscit, & amat est omnino supernaturalis, & consequenter excedens totam naturam creatam, & creabilem, ut naturales limites non excedit. Cæterum supernaturalis perfectio, exempli causa Charitas, facit nos amare eodem modo, quo Deus amat seipsum per suam increatam Charitatem dempta solū infinitate actus: & ideò supernaturales perfectiones sunt formales participationes Diuinarum perfectionum, & si præscindantur à modis essendi creaturæ, accidētis limitationis sūt proprietates Dei prout in seipso. De quo N. Sal-

N. Sal-

man: tract: de Visione Dei disp: 3. n. 39. Hinc infertur, solas perfectiones supernaturales respicere Deum, ut causam formalem extrinsecam

specificantem

specificantem : & consequenter hominem , & Angelum vt spectantes ad naturalem ordinem , quo modo nunc de eis loquimur , quantumvis facti sint ad imaginem Dei , hunc non respicere , vt causam formalem extrinsecam specificantem , sed duntaxat vt causam efficientem , & finalem vltimam , secundum quas rationes inspicitur pariter ab irrationalibus , quæ sunt vestigia Dei , vt omnes fatentur . Et quia hoc , quod est creaturam coadorari posset cum Deo sufficienter haberetur per dependentiam ab eodem in genere causæ efficientis , & finalis vltimæ , idcirco tum ea , quæ sunt ad imaginem Dei , tum huius vestigia coadorari possunt cum ipso ; & propterea maior ille accessus , quem habent ea , quæ facta sunt ad imaginem Dei , in comparatione ad ea , quæ sunt eiusdem vestigia de materiali se habet in ordine ad terminandum hunc coadorationis actum , per quod patet ad primam probationem maioris , quatenus huic doctrinæ aduersatur .

12 . Ad secundam dicitur , quod non est eadem ratio de imagine alicuius , ac sit de eo , quod est ad imaginem alterius , vt enim initio huius dubij ex S. Tho: notauimus , ea propositio *Ad distantiam* , supponit , atque adeo non dicit talem accessum , vt sufficiat ad hoc , quod facta ad imaginem Dei ab isto specificentur , sicut specificatur ab exemplari omnis imago : & sicut specificarentur homo , & Angelus si essent eiusdem Dei imagines . Vnde quia homo , & Angelus vt habentes gratiam , & visionem Dei sunt imagines deficientes eiusdem Dei , idcirco vt tales respiciunt Deum , tanquam causam formalem extrinsecam specificantem . Per quæ patet ad argumentum .

Supereft tamen vt breuiter expli-
De Adoratione Rerum &c.

cemus , in quo situs sit maior ille accessus ad Deum , quem dicunt facta ad imaginem Dei , comparata ad ea , quæ sunt illius vestigia . Et dicendum : situm esse in eo , quod facta ad imaginem Dei dicant passiuam capacitatem ad gratiam , & visionem claram Dei , ratione quarum euehuntur ad hoc , quod sint deficientes imagines eiusdem Dei , siquidem ex supernaturales perfectiones formaliter participant increatas Dei perfectiones , atque adeo sunt quodammodo increatarum perfectionum imagines ex hoc , quod ab istis specificentur , vt iam diximus . Quamdiu tamen hæc passiuæ capacitas non est aliquo modo seu per extrinsecam , seu per intrinsecam eleuationem reducta ad actum nihil habet , per quod actu secernatur ab ijs , quæ sunt dumtaxat Dei vestigia , vnde in ordine ad terminandum coadorationis prædictæ actum de materiali se habebit , vt non semel diximus , & consequenter nullum erit quoad præsens institutum discrimen , & ita vnicam quoad omnia censuimus esse difficultatem .

13 . Intertiam nunc assertionē argui potest autoritate S. August. qua vtitur N. Vuald: Is itaque S. Doctor exponens Psal: 10 . conc: 3 . ad illa verba *Sol cognouit occasum suum* inquit , adorandum non esse solem ex eo , quod Scriptura per solem metaphoricè Christum intelligat , alias adorare etiam deberemus petram , cum per istam significetur etiam Christus in eisdem Sanctis Scripturis . Eidem etiam assertioni contradicere videtur D. Tho: 2 . 2 . quæst. 103 . art. 2 . ad 3 . cū ait Alia est reuerentia , quæ Deo exhibetur , quæ nullo modo pertinet ad eius imaginem ; loquitur ibi S. Doctor de homine , secundum quod est ad imaginem Dei ; vnde si adorationem terminatam ad Deum as-

S. Aug.

S. Thom.

ferit, nullo modo pertinere ad hominem illius imaginem, contra eius mentem nos docuimus secundarium adorationis actum elicitum à virtute, qua Deum adoramus pertinere & ad vestigium Dei, & ad id, quod est ad imaginem eiusdem.

Respondetur ad primum S. Augustini doctrinam nobis non aduersari, quia inter solem, petram, & Christum solum est analogia proportionalitatis metaphoricæ: qualis est inter agrum florentem, & risum hominis, & hanc fatemur non sufficere, ut analogata metaphoricè significatia terminent etiam secundarium adorationis actum, quia non habent aliquid intrinsecum de suo significato, nihil enim de Christo participatur in sole, aut petra, quod sit ab eodem Christo productum. At in creaturis analogatis cum Deo analogia proportionalitatis propriæ, quo modo de illis loquuti sumus datur intrinsecè participata Dei perfectio, unde fit, ut cum radicali dependentia à participabili terminare possint secundarium adorationis actum, ut satis explicuimus. Ad secundam exponi primò posset de primario adorationis actu versante circa Deum omnino secundum se: ut constat etiam in primario Charitatis actu, ut præcisè est amor Dei: & dicimus ut præcisè tendit in Deum, quia idem etiam primarius actus extendi potest ad creaturam simul cum Deo, ut dictum, est in secunda assertione. Deinde dicitur; velle ibi S. Doctorem distinguere patriam supernaturalem à Dulia supernaturali, ut patet ex textu, & quia homo, ut per sanctitatem est ad imaginem Dei terminat primum omnino Dulia virtutis actum, idcirco prout sic nullatenus terminat patriam: Non ita quoad presens cum loquamur de creaturis prout in ordine naturali sunt secundarium analogatum,

analogia proportionalitatis propriæ, quo modo non sunt capaces terminandi primum aliquem adorationis actum, unde ponendus est secundarius: eo vel maxime quia eodem loco in prima responsione satis insinuat adductam à nobis doctrinam, cum ait hominem, qui est ad imaginem Dei, posse terminare alium motum adorationis, ab eo, quem terminat Deus, si imago actu non referatur in Deum, & consequenter non sumatur simul cum exemplari, iuxta dicta in tertia nostra assertione, & hunc alium motum, nos dicimus, esse actum secundarium, propter dictam rationem.

14. Argui tandem potest: quia nos supra secundarium hunc adorationis actum denegauimus sacris imaginibus, ut præseidentibus à proprijs exemplaribus, ergò inconsequenter nunc illum concedimus tum Dei vestigijs, tum ijs, quæ facta sunt ad imaginem Dei. Respondetur tamen disparitatem esse manifestam: quia illæ imagines nihil intrinsecum habent de exemplaribus: secus vestigia Dei, & ea, quæ facta sunt ad illius imaginem, quæ repræsentant Deum per intrinsecam participationem Diuinæ perfectionis, quæ in illis omnibus dispersa inuenitur: ita ut illud ipsum quod sublati imperfectionibus est in Deo prototypo, seu quasi prototypo, sit in creaturis inuolutum cum imperfectionibus, unde est dissimilis omnino ratio. Quare potius creaturæ respectu Dei assimilantur speciebus intentionalibus, iuxta opinionem, ponentium eas esse virtuales similitudines obiectorum. Nulla ergo est inconsequentia, quod respectu creaturarum prout modo dicto analogatur cum Deo analogia proportionalitatis propriæ, ponamus actum secundarium modo explicato. Et hæc de adorationis materia dixisse sufficiat.

DISPUTATIO VIII.

DE SANCTORVM
Beatificatione, & Canonizzazione.

POSTVLAT præsentis materiæ Tractatus, vt hanc disputationem non omittamus, cum ad Sanctorum gloriam, eorumque cultum, pertineat: non erit tamen omninò calamo indulgendum, sed ea dumtaxat erunt pertractanda, quæ ad completam notitiam eorum, quæ hæcenus diximus, necessaria videbuntur. Hinc non erit sermo de ijs, quæ requiruntur ad hoc, vt aliquis inter Beatos, aut Sanctos connumeretur, esset enim multi laboris, multæquè opus magnitudinis, nam agendum esset de miraculis, de virtutibus heroicis, pluribusque alijs maximæ difficultati obnoxijis. De quibus fortè aliquando erit sermo.

DVBIUM PRIMVM.

§. I.

*Verum consuetudo canonizzandi
Sanctos sic laudabilis?*

*Explicatur breuiter definitio quid
nominis, & quid rei cano-
nizationis.*

NON distinguimus in hoc dubio canonizatione, à beatificatione id enim præstandum erit dubio sequenti, quapropter quicquid de canonizatione dicetur, erit de beatificatione intelligendum, nam quoad laudabilitatem consuetudinis est de vtraque eadem ratio; quia tamen laudari aut vituperari nequit, quod non fuerit quantum ad suam essentiam cognitum; præmittemus breuiter definitionem, tum quid nominis, tum quid rei, canonizationis, definitio enim naturam rei explicat.

Definitio quid nominis est ea, quæ quid nomen significet, aperit; Canonizatio itaque composita videtur ex his duobus videlicet *canon*, & *actio*. Primū horum verborū græcum est, & significat regulam, ita docet S. Isidorus lib. 6. origin: cap: 15. dicens *Canon autem græcè, latinè regula nuncupatur*. Secundum autem ex prædictis verbis ex se innotescit, sed quam peculiarem actionem significet constabit ex definitione quid rei mox tradenda. Igitur hoc, quod est canonizzare Sanctos significat actionem condentem regulam per quam alijs innotescat

S. Isidor.

notescat sanctitas alicuius personæ, & quia regulam oportet esse certam & infallibilem, significatur etiam, Sanctum canonizatum certò, & infallibiliter pro sancto habendum, modo tamen, quo infra explicabitur, cum de hac infallibitate erit sermo.

Nunc quoad definitionem quid rei Canonizationis Sanctorum, sciendum tres communiter illius circumferri definitiones. Prima est Innocentij Papæ qui cap: 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum in hunc modum eam describit. *Canonizare Sanctos nil aliud est, quam regulariter statuere, quod aliquis honoretur pro Sancto.* Secundam tradunt Canonistæ omnes his verbis. *Canonizare est aliquem per Papam Catalogo Sanctorum adscribere, & publicè, & solemniter declarare.* Tertiã demũ sic conficit Cardin: Belar: tom. 2. controuers: lib: 1. de Sanctor: Beatitudine. *Canonizatio nihil est aliud quam publicum Ecclesia testimonium de vera sanctitate, & gloria alicuius hominis, iam defuncti: & simul est iudicium, ac sententia, quæ decernuntur ei honores illi, qui debentur ijs, qui cum Deo feliciter regnant.*

2. Circa has definitiones notandum occurrit, quod iuxta primam ad Sancti alicuius canonizationem solum videtur exigi hoc, quod est statui regulam certam de sanctitate alicuius, ac de honoribus ei deferendis. Secunda autem ultra hæc exigit, id fieri debere per Papam, cuius primam non meminit, quamuis possit subintelligi: rursus postulat nedum publicam, verum etiam omnium prædictorum solemnem declarationem, quam tamen an sit necessaria ad essentiam canonizationis infra discutiemus. Tertia (præterquam quod nimium proluxa videtur, quæ prolixitas in

definitionibus tradendis quantum fieri potest vitanda est) ultra omnia aducta requirit Sanctum canonizandum debere esse vita functũ, ac cum Deo feliciter regnantem, quod tamen à veritate alienum esse clarè constat tum in Sanctissimo Patriarcha Nostro Elia, quem Scriptura Ecclesiastici 48. inter Sanctos viros enumerat, eundemque, vt Sanctum vniuersa Ecclesia, cum tamen nec mortuus sit, nec feliciter cum Deo regnet in cælis. Tum rursus: quia viuenti Beatissimæ Virgini erectum est Cæsaraugustæ templum, cum eadem purissima Virgo degens inter viuos apparuerit S. Iacobo Catholicam fidem prædicanti Hispanis, de quo agunt Scriptores vitæ huius Sancti Apostoli: constat autem templa non erigi nisi in honorem Dei, & Sanctorum: quare, ea particula non videtur posse sustineri, nisi fortè intelligatur vt in plurimum, & iuxta consuetum modũ huius ætatis, ac secluso omni priuilegio, quali gaudet S. P. N. Elias. Et hæc diximus ad explicandum ea, in quibus prædictæ definitiones discrepant. Inter has autem definitiones melior apparet secunda, nam videtur clarè & breuiter importare quicquid essentialiter requiritur ad canonizationem Sanctorum, vt euidentius notum fiet ex infra dicendis.

3. Superest tamen vt aliquid dicamus de hoc nomine Sanctus, quod cum sit concretum accidẽtale sanctitatẽ, vt sui formale significatum habet, vndè breuiter explicandum quid importetur nomine Sanctitatis; id autem explicuit S. Tho: 2. 2. quæst. 81. art. 8. his verbis. *Nomen Sanctitatis duo videtur importare. Vno quidem modo munditiã, & huic significationi competit nomen græcum; dicitur enim, agios, id est sine terra, Alio modo importat firmitatem*

I n noc.
P ap.

Canon.

Belarm.

S. Thom.

zatem, unde apud antiquos, sancta dicebantur, quæ legibus erant munita, ut violari non deberent; unde, & dicitur, aliquid esse sanctum, quia lege est firmatum. Potest etiam secundum Latinos hoc nomen sanctus ad munditiam pertinere, ut intelligatur sanctus, quasi sanguine tinctus, eo, quod antiquitus illi, qui purificari volebant sanguine hostiæ tangebantur ut Isidorus dicit in lib: Ethim: lib: 10. videlicet sub littera S. & lib. 15. cap: 4.

Circa hæc notandum primò occurrit, quod cum terra sit elementorum infimum, ac satis impurum optimè asseritur munditiam sanctitatis eius carentiam afferre. Et propterea credimus, Deum nunquam in nouo testamēto vsum fuisse elemento terre ad sanctificandos homines, cum omnia alia elementa assumpserit tanquam instrumenta sanctitatis communicatiua in die enim Pentecostes vsum est igne, & aere; nam ut dicitur Actuum 2. *Factus est repente de cælo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum, ubi erant sedentes; & apparuerunt illis dispersite lingue, tanquam ignis. Idemque, apparet in elemento aquæ quo baptizzantur quotidie infantes.*

4. Secundò optimè pariter per sanctitatem dicitur, significari firmitatem, nam iuxta doctrinam S. Tho: quæst. 27. de Ver: art. 1. ad 9. *Quamuis per unum actum peccati mortalis gratia amittatur, non tamen facile gratia amittitur: quia habenti gratiam non est facile illum actum exercere, propter inclinationem in contrarium, sicut Philosoph: dicit in 5. Ethic: quod iusto difficile est operari iniusta.* Et sanè si hoc est verum de omnibus habētibus gratiam, à fortiori id verum erit de habentibus sanctitatem, cum hæc non sit quæcumque gratia, sed in gradu satis

excellenti, & heroico, quo modo maximè dominatur subiecto, ac proindè valdè difficilem reddit illi peccati actum; Imò gratia quantum est ex parte Dei, cuius est gratuitum donum communicatur ut in perpetuum duratura, secundum illud Apost: ad Rom: 11. *Sine penitentia sunt dona, & vocatio Dei;* quod exponens Angelicus Præcept: lec: 4. ait. *Ipsam temporale Dei donum, & temporalis vocatio non irritatur per mutationem Dei, quasi penitentis, sed per mutationem hominis, qui gratiam Dei abiicit, secundum illud Hebraor: 12. Contemplantur, ne quis desit gratiæ Dei.*

5. Tandem circa tertium notandum, quod Sanctus dicitur quasi sanguine tinctus, & sanguine hostiæ, quia ut dicit Apost: ad Hebræos 9. *Omnia penè in sanguine secundum legem mundantur: & sine sanguinis effusione non fit remissio.* Et hoc maximè verificatur de sanguine effuso à Christo Domino, qui in ara crucis tanquam Sanctissima Hostia Deo Patri immolatus est; sic enim interpretatur hæc verba S. Doctor lec: 4. in fine dicens *Figurabatur, quod remissio peccati erat fienda per sanguinem Christi. Undè in veteri lege, non virtute Sacramenti, sed virtute fidei Christi fiebat remissio peccatorum. Undè frequenter ibi dicitur Rogabit pro eo Sacerdos, & remittetur. idest Christus summus, & æternus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Oportet tamen huic effusioni cruoris Christi, sanctificati etiam hominis effusionem coniungi, siue spiritualiter per internam, & externam passionum, & carnis mortificationem, siue corporaliter, ut contingit in sanctis Martyribus. Quam legē dolendum est ignorasse hæreticos delicatissimæ vitæ institutores, cum eam probè nouerint Gentiles, ut inquit S. Isidorus, & de quo videri potest*

Apost.

S. Thom.

Apost.

AB. Apo.

S. Thom.

Virgil. *Aeneid: ante medium cecinit sub Aeneæ persona. Audiat hæc genitor, qui fœdera fulmine sancit: idest qui amicitiam hominum cum dijs fulmine, hoc est sanguine sanctificat, inoleuit enim consuetudo sancienti fœdera sanguine, vt habetur in Theatro Vitæ Humanæ littera S. pag: 71. Hæc autem adnotasse hic volumus ad completam prædictarum definitionum notitiam.*

§. II.

Conclusio autoritate, & ratione probatur.

Belarm. *6. D*icendum est: laudabiliter in Ecclesia Catholica vigere consuetudinem canonizzandi Sanctos. Ita Belarm: loco adducto cap: 7. idemque asserunt omnes Catholici Scriptores. Probatur primo, quia vt habetur Eccli: 44. & sequentibus quamplures gloriosi viri, virtute diuites canonizzantur, vt Henoc, Noe, Abraham, & alij, qui ibidem enumerantur, sed hoc laudabiliter factum est, ergò laudabilis est pariter consuetudo canonizzandi Sanctos, quæ in Ecclesia catholica viget. Maior constat ex loco adducto, vnde omninò erroneum esset de eorum virorum sanctitate dubitare: sicut etiam hereseos insimularetur, qui negaret Stephanum, & Iacobum Maiorem Sanctitate floruisse cum à S. Luca, in Actis à se conscriptis, tanquam sancti commemorentur: habetur ergò ex Sacra Scriptura iudicium, infallibile, à quo tanquam à canone, seu regula certificamur de Sanctitate aliquorum virorū; quod & nihil amplius canonizzatio importat, vt vidimus, nec opus est

summi autoritate Pontificis, cum ex Spiritus Sancti instinctu eorum, Scriptores librorū loquuti fuerint. Minor est per se manifesta, maximæque notaretur impietatis oppositum asserens. Consequentia liquet, nam quæcumque in sacris libris scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt dicitur ad Rom: 15. *Nulla enim necessitas (exponit Angelicus Præceptor lec: 1.) fuit hæc scribere nisi propter nos, vt ex his instruamur.* Apost. S. Thom.

Confirmatur, Illud censendum est laudabile, quod fideles ad virtutes exercendas allicit, & extimulat, atqui hoc potissimum in sanctorum canonizzazione catholica, Ecclesia intendit, ergò mos canonizzandi Sanctos est laudabilis. Maior ex se patet. Minor probatur: nam cum Sanctorum catalogo scripti sint viri omnigeno heroicarum, virtutum ornamento conspicui, proponuntur vtique ab Ecclesia, vt eorundem exemplis incitati fideles, illos æmulari conentur; vnde 1. Machab: 2. cum Mathathias morti proximus hortaretur filios suos ad hoc, vt fortiter pro tuendis patrijs legibus vsque ad sanguinis, vitæque profusionem decertarent in hæc verba eos allocutus est. *Nunc ergò filij æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrū vestrorum, & mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis, vt accipiatis gloriam magnam & nomen æternum.* 2. Machab. Ecce illustria patrum facinora proponuntur ad irritandam generositatem filiorum eorumque corda calore virtutis implenda, vt pijsimi zeli flamma vehementius accendatur. Vnde D. Gregor: lib 2. moral: cap: 1. inquit *quod Scriptura Proponit gesta Sanctorum, atque ad imitationem corda prouocat infirmorum; dumque victima facta commemorat, contra vitiorum prelia* S. Greg.

prelia debilia nostra confirmat, fitque verbis illius, ut eo mens minus inter certamina trepidet, quot ante se positos tot virorum fortium triumphos videt.

7. Huic tamen rationi, eiusque confirmationi occurri posset dicendo, haberi quidē ex Sacra Scriptura, & Sanctis Patribus laudabile esse præclarium virtute virorum gesta, per narrationem ad futura sæcula transmittere, ut ex eorum lectione provocemur ad consimilia patranda: non tamen indē habetur, commendatione dignum esse, Sanctos canonizzare; hoc enim posterius ultra prædictam narrationem affert hoc, quod est, eosdem viros inter diuos referre, & consequenter adorationis cultum illis esse exhibendum: & hoc rursus non qualitercumque, sed statuendo regulam, modo infra dicendo infallibilem, per quam eorundem virorum Sanctitatem maxima certitudine cognoscamus; quæ omnino in plus sunt, quam simplex illustrium enarratio gestorum, ut de se patet.

Verum aduersus hoc effugium in hunc modum argumentamur, quia eadem Sancta Scriptura antequam eosdem viros in particulari enumeret præmittit cap: 44. sic *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua à seculo. Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, & prudentia sua præditi.* Et post satis præclara encomia his verbis procemium concludit. *Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet Ecclesia.* Sed ex his omnibus colligitur laudabilem esse consuetudinem canonizzandi Sanctos, non verò tantummodò commendabile esse eorum sancta facinora enarrare, ergo ex Scriptura satis efficaciter nostra habetur assertio. Maior proba-

De Sanctor. Beatificat. & Canoniz.

tionem non indiget, cum tota ex Scriptura habeatur.

Minor probatur: tum quia cum laus ut dixit S. Tho: in Psal: 7. sit, *Sermo dilucidans magnitudinē virtutis*, utique ex se ipsa affert obsequiū, & reuerentiam personæ laudatę exhibita, & consequenter cultum, & adorationem illi proportionata: eo vel maximè, quia ut ex vltimis verbis constat, præcipitur publica eorundem laus exhibenda à populis, & ab vniuersa ecclesia per quod denotatur maxima eorum excellentia, cum eis publicæ laudis obsequium decernatur. Tum rursus quia cum Sanctorum librorum Scriptores ex Spiritus Sæcti instinctu loquuti fuerint, eorum commendatio fumen-

S. Thom.

Apost.

8. Probatur secundò conclusio ratione, & simul adducta responsio impugnatur. Illud est laudabile, quod est virtutis naturæ maximè consentaneum, quodque humanos animos ad virtutes acquirendas vehementer vrget, sed huiusmodi est sanctorum canonizatio, ergo laudabilis est consuetudo canonizzandi Sanctos. Maior quoad primam partem constat, cum proprium laudis obiectum sit magnitudo virtutis, quam laus deprædicat, ut ex definitione laudis numero præcedenti tradita, est manifestum. Quoad secundam probatur cum honestissimū sit, adeoque summis efferendum laudibus, humanos animos ad virtutes comparandas extimulare. Minor suaderetur, & explicatur in hunc modū, quia cum per canonizationem publici honores sanctis decernantur, eorum virtuosè gestis redditur non mediocre præmium, nihil

T t est

est enim immortalis rationalis animi generositati magis consonum, atque adeò optabilior remuneratio, quam honor, & nominis aternata memoria, vnde ob gloriosi nominis famam apud posteros consequendâ, incredibile propemodum est, quantû humana cõditio sudoris, improbiq; laboris impêderit, vt ex ipsis historiârû monumentis liquidò constat. Ex hoc autê, quod excellens adeò præmiû virtuti per canonizationem Sanctorum reddatur, nemo non videt, quam facîle in humanis cordibus exercendæ virtutis ardor incalcescat, tum quia vt dixit Tullius *Honos alit artes*, tum quia eximius virtutis decor, eiusque Diuina excellentia ex amplitudine præmij innotescit, vnde amor virtutis summo perè excrescit, cum rationalis animi nobilitati apprimè congruat, quod veluti excellentissimû bonû amore prosequendum proponitur: tum rursus, quia voluntatibus nostris immensum calcar addit, videre viros alias pauperes, & ignotos tantum ex heroicis virtutum actibus nobilitari, vt cultu, & adoratione digni censeantur, & ad eorum pedes principes, Reges, Pontifices supplices flectant genua, inde enim concipiant necesse est virtutem quid Diuinum esse, hoc ipso quod intueantur, eam attolli super omnia ea, quæ apud homines maximo esse in pretio nemo est qui ambigat.

9. Confirmatur. Per canonizationem sanctorum proponuntur adorandi, qui heroica virtute floruerunt, sed hoc est omninò laudabile, ergo laudanda est consuetudo canonizzandi Sanctos. Maior supponenda est tanquam certa, nemo enim Sanctorum cathalogo scribitur, qui vulgari tantum virtute clauerit. Minor probatur: quia de illis potissimum verificatur, quod dicitur Psal: 81. *Ego dixi dñ estis, &*

filij excelsi omnes, nedum enim per communem participationem gratiæ sanctificantis, qualis reperitur in omnibus iustis, facti sunt confortes Diuinæ naturæ, verum etiam in excellentissimo gradu eis communicata fuit eadem Diuina natura; ex hoc autê eos fieri adorationis obiectum, videtur per se manifestum, siquidem adorationis actus importat subiectionem adorantis respectu personæ adoratæ, & consequenter huius dominium in adorantem; porro hoc dominium Sanctis esse concedendum docuit Angelicus Præceptor explicans illud ad Rom: 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, cum ait. *Inter omnes partes vniuersi excellunt Sancti Dei, ad quorum quolibet pertinet, quod dicitur Matth: 25. super omnia bona sua constituet eum.* Indè habetur huius consuetudinis laudabilitas, quod namque est rectæ rationi maximè consentaneum, vti est supremum locum infra Deum tenentes adorare, ac reuereri, nequit non esse summa commendatione dignum.

S. I I I.

Probatur conclusio alia ratione.

10. **A**D huius tertie rationis intelligentiam præmittenda sunt duo desumpta ex D. Th: horum primum habetur in 4. distin: 12. quæst. 2. art. 2. quæstion: 2. his verbis. *Gloria comprehendit Sanctorum præmiû, quod quidem est duplex, scilicet essenziale gaudium quod de Diuinitate habent, & accidentale, idest gaudium quod habent de quocumque bono creato. Quantum autem ad præmiû essenziale, secundû probabiliorẽ opinionem eorum gloria augeri*

augeri non potest; sed quantum ad premium accidentale, usque ad diem Iudicii augeri potest; alioquin tunc non augeretur gaudium de gloria corporis: unde de omnibus benefactis eis gloria accrescit; quia gaudium est Angelis Dei super uno peccatore penitentia agente Lucæ 15. Et ita etiam de omnibus, quæ in Dei honorem fiunt gaudent, & maxime de ijs, in quibus de eorum gloria Deo gratias agimus. Gaudent ergo, & non leuiter Sanctorum animæ, feliciter cum Deo regnantes de eorum canonizzazione, per quam Ecclesia aliquod beneficium eis impertit, & Deo Sanctitatis eorum primo auctori gratias reddit, ex hoc, quod ijs gloriam in præteritorum laborum coronam largiatur, ex quibus omnibus, ut mox ex Angelico vidimus, eorundem accidentale gaudium excrescit.

Secundum docuit idem Sanctissimus Præceptor in 4. dis: 45. quæst. 3. art. 3. & illud est, quod sequitur. Sancti dupliciter dicuntur orare pro nobis. Vno modo oratione expressa, dum votis suis aures Diuine clementiæ pro nobis pulsant; Alio modo oratione interpretatiua, scilicet per eorum merita, quæ in conspectu Dei existentia, non solum eis cedunt ad gloriam, sed sunt nobis ut suffragia, & orationes quædam; sicut etiam sanguis Christi pro nobis effusus dicitur veniam petere. Duplici hæc itaque modo Sancti beatitudinis statu perfruentes orant pro nobis, quicquid in oppositum oblatrent hæretici. Et huius ratio doctrinæ assignatur ibidem ad 4. cum in 2. solutione dicitur. Oratio ex alio meretur, & ex alio impetrat. Meritum enim consistit in quadam adæquatione actus ad finem, propter quem est, qui ei quasi merces redditur, sed orationis impetratio ininitur liberalitati eius, qui rogatur; Impetrat enim aliquis quandoque ex liberalitate eius, qui rogatur, quod tamen ipse De Sanctorum Beatificat. & Canoniz.

non meruit; & ita quamuis Sancti non sint in statu merendi, tamen non sequitur, quod non sint in statu impetrandi.

II. His præsuppositis in hunc modum argumentamur. Illud est laudabile, quod in spiritualem Ecclesiæ utilitatem summopere cedit, huiusmodi est sanctorum canonizzazione, ergo consuetudo canonizzandi Sanctos est laudabilis. Maior ex se patet, nam spirituale lucrum non auaritiæ turpitudine sordescit, sed sanctitatis decore illustratur. Minor suadetur: eo enim ipso quod Sanctorum canonizzazione eorundem accidentalē adaugeat felicitatē, & aliundē pro spirituali fidelium cætu Sancti Diuine clementiæ aures præcibus suis sollicitent, utique titulo gratitudinis, quæ summopere eas nobilissimas vrget animas, tenebuntur nouas efficacioresque orationes, modis assignatis Deo fundere, ut vberiores gratiæ effectus, ac spiritualia dona pro eadem ecclesia à Dei liberalitate impetrent. Hinc cum Ecclesia Sanctum canonizat; nouum sibi apud Deum constituit patronum, qui ardentiori affectu causam ipsius gerat, id exigente ingenua admodum grati animi virtute. Eò vel maxime, quia hoc ipso, quod seruius Dei fuerit Sanctorum albo conscriptus, nouis, iugibusque à fidelibus sollicitatur præcibus, tum publicè, tum priuatim profusis, in quo ipso iterum accidentale sanctorum gaudium accipit incrementum, cum virtutum actibus sanctus noua veneratione colitur, unde fit, ut gratitudinis titulus vrgentius illum ad orandum pro Ecclesia impellat. Confirmatur. Illud est laudabile, quod fidelium pietatem erga Sanctos fouet, & illos ad eorundem imitationem vehementius accendit, huiusmodi est sanctorum canonizzazione, ergo consuetudo canonizandi

332 DE SANCT. BEATIF. ET CANONIZ.

zandi sanctos est laudabilis. Maior probatione non indiget. Minor suaderetur, & explicatur in hunc modum per sanctorum canonizationem Ecclesia beneficium aliquod præstat Sanctis, quos honoribus diuinis dignos reddit, & quorum accidentale præmiu adauget, reddendo gratias Deo, qui eorum merita tanta gloria coronat, ex hoc autem crescit amor erga sanctos à se canonizatos, siquidem vt optime expendit Angelicus Præceptor 2. 2. quæst. 26. art. 12. eos, quibus beneficia impertimur ardentius diligimus, & hoc tum quia beneficium est quoddam opus largiētis beneficiu, vnusquisq; autem naturaliter amat opus suu, sicut & suu esse, quod in opere effecto splendet, vnde & Poetæ diligunt poemata sua, & suum cuique pulchrum. Tum quia difficile est, beneficia impendere, ea verò in quibus laboramus, plus amamus, sicut quæ de facili eueniunt, facillimè contemnimus: Et ideo beatius est dare, quam accipere. Vide ibi alias rationes, quas breuitati consulentes omittimus. Ex quo habetur non leue pietatis fomentum, quæ enim multum amamus impensius colimus; ad memoriam etiam frequentius reuocamus, sicut ab ijs, quæ odio habemus mentis, corporisque oculos quantum possumus auertimus: demum promptiores reddimur ad eos imitandos, quæ enim amamus, bona vtique existimamus, & bonum omnia summa promptitudine appetunt.

12. Confirmatur rursus. Per Sanctorum canonizationem membra mystici corporis ecclesiæ militantis, congaudent membris ecclesiæ triumphantis, ob singularem gloriam à Deo istis concessa, sed inde oritur Sanctos pro ecclesiâ militante feruentius orare, ergo con-

suetudo canonizzadi sanctos est laudabilis. Maior liquet. Minor suaderetur: nã per eiusmodi congratulationem strictius nectitur glutinũ Charitatis inter prædicta vtriusq; Ecclesiæ membra. Vnde Apost: 1. ad Choro: 13. inter Charitatis elogia ponit illius esse, quod congaudeat veritati. Et quia vt docet S. Tho: 2. 2. quæst. 27. art. 7. secundum se, ex parte obiecti melius est diligere amicum, quam inimicum, vtique ex arctiori huius vinculo Charitatis fideles ecclesiæ militantis magis diligentur à Sanctis; etenim hic Charitatis rectissimus ordo retinetur etiam in Patria, vt docet idem S. Doctor quæst. 26. art. 13. quis autem vertat in dubium ardentius orari pro ijs, qui magis diliguntur? ex hoc ergo, quod Sancti canonizentur incitantur ad hoc, quod feruentiores Deo pro nobis fundant præces: vnde consuetudo canonizzandi Sanctos erit pro ecclesiâ utilitate plena, adeoque summopere laudabilis.

Adde Sanctorum canonizationem non fieri ab Ecclesia, nisi præmisso rigidissimo examine circa seruatorum Dei sanctissimos mores, heroicas virtutes, ac miracula; vnde fit haberi à fidelibus maximam de eorum sanctitate certitudine, quam vtique non haberēt ex simplici narratione egregie gestorum. Porro ex hac certitudine primo oritur feruentius à fidelibus Sanctos inuocari, quos ob eorum sanctitatem multum apud Deum posse sciunt, ex qua etiam feruentiori, ac iterata inuocatione vberiora ob eorundem intercessionem sanctorum consequuntur spiritualia beneficia. Nascitur secundo, vt validius vrgeantur, ad eorum sectanda virtuosa, vestigia, nam nihil est veritate fortius, vnde quæ à Sanctis verè exercita fuisse pro certo habemus, viuacius,

S. Thom.

S. Thom.

uacius, efficaciusque mouent, quæ enim ficticia putamus, facile contemnuntur, utpote vix bona in comparatione eorum, quæ realiter existunt, vel extiterunt. Tertiò tandem sequitur, virtutis arduum aliquo modo leniri, siquidem hoc ipso, quod maxima firmitate credamus, eam superatam fuisse à Sanctis, ut à nobis etiam vincibilis proponitur, & consequenter augetur spes, quæ animum difficultate præsum attollit, alacrioremque reddit, ut generosius obstantia impedimenta deuincat; est ergo prædicta consuetudo plena laudis.

§. IV.

*Soluntur contrariæ obiectio-
nes.*

13. **Q**UAMUIS ab authoribus, qui præsentem materiam attigerunt, nulli adducantur, qui aduersus laudabilem hanc Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem senserint, arbitramur tamen hæterodoxos omnes, qui sanctorum cultum execrantur, à piissima hac abhorre consuetudine; maximè cum illi aliam penè dixerim regulam non sibi constituent, nisi odium, quo in Romanam tabescunt Ecclesiam. Obijcere tamen placuit aliqua, ex quorū solutione hucusque dicta maiorem lucem accipient. Sic ergo primò argui potest, Illa non est laudabilis consuetudo, quæ Gentilium ritibus est admodum similis, huiusmodi est consuetudo canonizzandi Sanctos, ergo non est laudabilis. Maior constat siquidem oportet Catholicam religionem à vana Gentium superstitione omninò esse alienam. Minor suadet, quia ut ex prophetis historijs liquido constat, viguit

apud gentiles consuetudo transferendi homines inter diuos, eosque proinde Diuinis honoribus afficiendi, hoc ipsum autem per canonizationem Sanctorum præstatur ut ex dictis manifestè habetur. Consequentia liquet ex præmissis.

Respondetur concedendo maiore, & negando minorem, omninò enim consuetudo canonizzandi sanctos, quæ in Ecclesia viget elongatur à more Gentilium: hi enim absque delectu homines, etiam prauos inter diuos referebant, quod non obscure colligitur ex hoc quod nunquam pauperibus, & humilibus is honor deferabatur, sed imperatoribus dumtaxat, & sæculari potentia claris, vnde adulationi, non virtutis amor hoc fuit adscribendum tantoque magis moris illius crescebat impietas, quanto sæpenumero, hominibus sceleribus admodum, insignibus honor ille delatus fuit: inde enim nascebatur, non uereri homines scelera perpetrare, cum ea in scelestis ijs hominibus deificata cernerent. Ab hac autem praua consuetudine quantum distet mos canonizzandi sanctos, de quo nunc loquimur, nemo non videt, summa enim seueritate canonizzandorum mores examinantur, ac iure iurando ligantur testes, ut veritatem sincerissimè proferant, neque ab his honoribus pauperes, humiles, aut cuiuscumque conditionis homines arcentur, sola morum innocentia, vitæ integritas, virtutum heroica claritas habentur in pretio; desiderantur etiam miracula, & alia non pauca, quæ sanctitatem infallibiliter probant: Nihil ergo commune habet Catholica Ecclesia cū gentilium execrandis ritibus, quæ soli virtuti, ac illibatæ legis Diuinæ custodiæ fert suffragium, indeque vtilitatem hanc consequitur, nempe euidentissima demonstratio-
ne

ne constare, se esse unicā illam ele-
gissimamque Christi Domini Spon-
sam, non habentem maculam, ne-
que rugam, cum ipsam illustrium
tot virorum innocentissimus candor
exornet, ac heroicarum varietate
virtutum distinguat.

14. Secundò obijcies. Si con-
suetudo canonizzandi sanctos esset
laudabilis, maximè ex firmissima
certitudine, quam de sanctitate ser-
uorum Dei ingenerat, atqui hoc est
falsum, ergo prædicta consuetudo
non est laudabilis. Maior constat
ex dictis. Minor probatur, quia eam
certitudinem haberi est impossibile,
siquidem si nemo potest de seipso
scire, ut dicitur Ecclesiastes 9. *Viriū*
odio, vel amore dignus sit, sed omnia
in futurum seruantur incerta; quan-
to minus certo id poterit de alijs
cognosci?

Eccles.

Confirmatur. Etiam concessio
posse haberi moralem certitudinem
de sanctitate alterius, sicut haberi
potest de propria iustitia, ut satis
communitè docent Theologi, non
videtur tamen ea moralis certitudo
sufficiēs ad hoc, ut aliquis inter san-
ctos referatur, & publicè propona-
tur adorandus, ergo ea consuetu-
do non est laudanda. Antecedens
suadetur: quia eum ea, quæ spe-
ctant ad cultum Religionis sint gra-
uissimi ponderis, ut laudabiliter
fiant oportet summa cautela, at-
que adeo maxima certitudine pro-
cedere, nec sufficiet moralis dum-
taxat certitudo, quæ falsitatis pe-
riculo est valde obnoxia.

Huic argumento vna cum illius
confirmatione non possumus nunc
adequatè occurrere; infra enim
examinabitur quanta infallibilitate
gaudeat Summus Pontifex in san-
ctorum canonizzazione, adhuc ta-
men breuiter erit solvendum: ita-
que concessa maiori, negatur mi-
nor ad cuius probationem, quæ in

Scripturæ autoritate fundatur di-
cendum, quod ijs verbis triplex po-
test denegari cognitio, nempe purè
coniecturalis, certa & ineuidens,
ac demum certa & euidens: & lo-
quendo de iusto, nulla facta pecu-
liaris reuelationis suppositione, illi
deneganda non est coniecturalis, ac
moraliter certa cognitio de propria
iustitia, ut dixit S. Tho: 1. 2. quæst.
112. art. 5. siquidem per aliqua si-
gna. & per hoc quod alicuius læ-
thalis culpæ sibi conscius non sit,
utique moraliter de sua iustitia cer-
tus esse potest. Si verò loquamur
supposita reuelatione Diuina, po-
test etiam in hac vita habere omni-
nò certam cognitionem, quamuis
ineudentem, quæ sciat, se esse in-
gratia; quæ reuelatio inter alios fa-
cta est Apostolo iuxta illud 2. ad
Chor: 12. *sufficit tibi gratia mea,*
fitque non semel alijs Sanctis ex pri-
uilegio peculiari, ut confidentius
magnifica aggrediantur opera, &
securitatis futuræ gaudium etiā in
hac vita in eis incipiat, ac facilius
proindè mala præsentis exilij tole-
rent. Ex quo apparet, per adducta
verba negari tantummodò iustis
aut cognitionem omninò certam,
nulla facta suppositione reuelation-
is, aut ea facta, negari dumtaxat
certam, & eudentem, quæ solum
reseruatur in futurum. Hoc posito:
cum Sanctorum canonizzatio fiat
ex peculiari Spiritus Sancti assisten-
tia, ut infra demonstrabitur, liquet
ex citatis verbis probari non posse,
incertam esse sanctitatem eorum,
qui canonizzantur. Aliter etiam
possent ea verba exponi de amore,
& odio finalibus, & consequenter
de prædestinatione, & reprobatione:
quæ etiam non nisi ex peculiari
reuelatione innotescunt, & hoc
rarissimè, maxime quoad reprobationem,
ne desperationis aditus
pateat. Per quæ constat ad confir-
mationem.

S. Thom.

Apost.

mationem, supponit enim dari moralem dumtaxat certitudinem, quæ fallibilitati non semel est obnoxia, quod tamen negamus, vt fusius infra suo loco ostendemus.

D V B I U M I I.

*Vtrum Canonizatio Sanctorum,
& Seruorum Dei Beatifi-
catio essentialiter dif-
ferant?*

SANCTORUM canonizationem à seruorum Dei beatificatione accidentaliter differre citra controuersiam est, atque adeò id non immeritò tanquam certum supponimus, de essentiali ergo discrimine in præsentiarum est agendum: & quia species, & essentia cuiuslibet rei creatæ coincidunt, idem est quærere, an prædicta duo essentialiter differant, ac inuestigare, an specificè distinguantur. Oportet tamen, vt dubij decisionem aliqua præcedant, per quæ ad dicendorum intelligentiam via paretur, vnde ea in sequenti paragrapho subiicimus.

[§. I.]

*Quedam notatu digna præmit-
tuntur.*

15. **S**CIENDUM itaque primò est; ritum canonizzandi sanctos non semper eundem in Ecclesia catholica seruatum fuisse: primis enim octo sæculis canonizzabantur Sancti, per hoc, quod eorum memoria, ac dies festi agerentur per communem populorum acclamationem, receptamque Ecclesiæ consuetudinem, requirebatur tamen

Summi Pontificis tacitus saltem consensus, vt authores, qui de hac materia scripsere asserunt. Hoc requisitum fuisse necessarium probat quidam author ex autoritate S. Tho. 2. 2. q. 97. vbi asserit haberi hæc verba. *Ita alicuius sancti cultus ex consuetudine Ecclesiarum generaliter introductus vim habet ex approbatione tacita, vel expressa Summi Pontificis.* Sed in primis ignoramus, cur diligentissimus hic scriptor omiserit dare articulum, in quo habeantur ea verba. Secundo ea in quæstione agit S. Tho: de *Tentatione Dei*, quæ est materia longe diuersa ab ea, de qua citata verba loquuntur; & demum non parum laborauimus, vt adducta verba inuenire possemus in Sancto Doctore, & non potuimus, licet ergo credamus, ea in ipso reperiri, quousque tamen proprius locus non assignetur de mente Sancti Thomæ, quoad hoc non constabit.

De eiusmodi etiam canonizationis modo; loquens P. Ioa: à S. Tho: in 2. 2. D. Thomæ disp: 9. *P. Ioa. à S. Thom.* art. 2. §. 2. ait, certum esse eam, canonizationem non potuisse pro cuiusque libito fieri, sed semper habuisse dependentiam à iudicio Ecclesiæ, quod indicat locus insignis Optati Mileuit: lib: 1. contra Parmenianum, vbi reprehendit, quod quis oscularetur os alicuius mortui etsi Martyris nondum tamen vindicati, hoc est approbati ab Ecclesia. Sic ille. Verum circa hoc dictum primò non satis se explicat hic author, cum asserit expectandum Ecclesiæ iudiciū, seu approbationem, siquidē non apparet, an loquatur de Ecclesia vniuersali, an verò de particulari, qualis est cætus fidelium, cui præest particularis Episcopus. Secundo quoad insignem locum Optati Mileuitani, nos eum consulimus, habetur enim prædictum opus tomo

Bib. Pat

mo 4. Bibliothecæ Patrum, & circa medium prædicti libri 1. solum arguitur mulier quædam Lucilla, appellata, propter hoc, quod voluerit *præponere calici salutari nescio cuius hominis mortui os, etsi martyris, sed nec dum ab Ecclesia vindicati*. Ex quo apparet, locū hunc non esse pro præsentī materia admodum insignē, cum satis leuiter id innuatur, nec præcisè redarguta fuerit ea mulier ex hoc, quod deosculata fuerit os illius hominis mortui, sed quod illud præposuerit calici salutari.

16. Quapropter dicendū nobis videtur, habuisse tunc tēporis particulares Episcopos autoritatē, accedēte populi suæ diocæsis communi consensu, referre inter sanctos viros defunctos fama heroicæ virtutis, & miraculorum patratiōe percelebres, ita tamen, vt Sanctus ille solum pro sua diocæsi coli potuerit; nec propterea deerat tacitus summorum Pontificum consensus, qui hoc probè scientes id non verabant. Vnde locus Optati exponi optime, potest de iudicio illius particularis ecclesiæ, in qua vir ille martyrio occubuerat. Et sanè sic esse dicendum persuadet, quod habetur in cap: *Audiuimus* vbi Alexander Tertius Summus Pontifex, sibi suisque successoribus reseruauit ius, & autoritatem canonizzandi Sanctos; ductus est autem Pontifex ad istatuendum, quia vt eodem capite narratur, quidam homo in ebrietate in odium fidei occisus fuerat, atque adeo tanquam Sanctus Martyr colebatur. Ex quo perspicuè satis habetur, ante eiusmodi decretum Alexandri Tertij consueuisse particulares Episcopos pro suis Diocæsi-bus Sanctos canonizzare, si enim ea potestate caruissent frustra per illud decretum sublata fuisset. Arbitramur tamen talem potestatem potissimum exercuisse [particulares

Episcopos erga eos, qui in odium fidei morti tradebantur, probata enim veritate martyrij clarè de eorum sanctitate, heroicaque Charitate, & fortitudine constabat; cæterum quoad Christi confessores res est admodum occulta, & rigido examine digna: non tamen negamus, talem autoritatem Episcopis in Sanctos confessores, quorum Sanctitatem communis acclamatio, & miraculorum multitudo satis testabatur. Sed hoc fusius ex dicendis in sequenti dubio constabit. Solum hic adnotamus, hunc canonizationis modum per expressam summi Pontificis sententiam non decretam, nec se extendentem ad vniuersalem Ecclesiam, non esse eum, de quo potissimum agimus in præsentī; vix enim à beatificatione, quæ hac tempestate habetur, secernitur: loquimur ergo de canonizzazione facta iuxta huius ætatis ritum, quem breuiter hic ponere necessarium duximus.

17. Nostris itaque his temporibus grauissimus est ritus, quo sancti canonizzantur, nam præmissio rigido eo admodum examine, quo heroicæ virtutes, ac miracula ritè sunt comprobata expeditur Bulla, quam per anticipationem vocant: summo deindè Pōtifici in Vaticano templo sedenti trina sit instantia, vt ad Beati canonizationem procedere dignetur: hac peracta solemniter declarat summus Pontifex sanctum esse eum, cuius expostulatur canonizzatio, aliquibus postmodum peractis, lectaque super adstantes oratione *Præcibus & meritis* &c. idem summus Antistes solemnem impartitur benedictionem, ac demū missam decantat vna cum oratione eius, qui Sanctorum albo conscribitur. Ex hoc emergit dubitatio, an ad canonizationis essentiam sufficiat declaratio per expeditam bullam

bullam peracta, ita ut si reliqua Pontifex omitteret, nihil per eiusmodi omissionem essentiae canonizationis derogaretur: an verò aliqua, vel aliqua ex adductis caeremonijs omninò ad canonizationis essentiam requirantur?

N. Dom. Et quoad hoc propositae difficultatis punctum dicendum cum N. Dominico loco adducto, requiri ad completam canonizationis essentiam, ut Summus Pontifex triplicem post illam instantiam, declaret eum esse Sanctum cuius expetitur canonizatio. Ad huius autem clariorem intelligentiam notandum ex eodem lib: 3. sec: 4. cap: 16. concl: 12. quae habetur longè à principio, Pontificibus, ac Concilijs res fidei definientibus assistere quidem Spiritum Sanctum: sed modo humano: idest quod quemadmodum humanum apud iudicem, tunc iudicium aliquod perfectum, esse censetur, cum lata iam est definitiua sententia, secus verò ante illam: & hoc taliter, ut infra terminos eius temporis, quod definitiuam praestit sententiam, & subditis liberum sit obedire, & non obedire: & iudicibus sententiam retractare, aut eam suspendere: ex hoc, quod adhuc non censetur res illa omninò definita: quod etiam euenit alijs in rebus, ac operationibus humanis tractum temporis habentibus.

18. Humanæ huic satisque rationabili consuetudini Spiritus Sancti gratia se se attemperat, cum decernitur aliquid fidei dogmata concernens: est enim & hæc actio tractum temporis habens; hinc non est censenda res tanquam de fide definita, quousque tale decretum non fuerit legitime, ac sufficienter promulgatum, nec non etiam elapsus is temporis terminus, qui eius obligationi fuerit præfixus: hinc si ante definitiuam sententiam, aut ante

De Sanct. Beatif. & Canoniz.

tempus obligationi præfixum retractetur, definitio non habebit locum perindeque se gerere Pontifices, ac Concilia censendum est, ac si rem non definiissent, sed ea adhuc sub incude, ac discussione esset. Hæc doctrina inquit citatus author debet esse inter Theologos certa, citatque se ipsum alijs in locis ubi id docuit.

Ad rem nostram nunc accedendo satis ex se apparet, Sanctorum canonizationem unā esse ex ijs actionibus, quibus tractus temporis competit: ex quo fit locum retractioni, ac suspensioni patere, quousque ea actio completa non fuerit; & quia eiusmodi complementum non habetur nisi post pronunciatam sententiam de sanctitate canonizandi, ideo solum post illam censetur elapsum tempus obligationi præfixum, & consequenter haberi completam canonizationis essentiam.

Sic autem esse dicendum persuaadet, tum trina ea instantia, quæ post expeditam bullam fit Summo Pontifici, nugatoriè enim fieret si post expeditam bullam retractioni locus non relinqueretur, quod si relinquitur, vi bullæ expeditæ non censetur omninò edita definitiua sententia, ac proinde canonizationis essentia non erit completa. Ex qua doctrina habetur, definitionem canonizationis Sanctorum quæ dubio præcedenti num. 1. ex Canonistis adduximus, iure præpositam fuisse reliquis duabus, nam cum in ea asseritur canonizationem sancti esse, *cum aliquis per Papam cathologo Sanctorum adscribitur, & publicè ac solemniter declaratur*, ponuntur omnia ad canonizationem essentialiter requisita, & cum doctrina, quam modo tradidimus omninò cohæret, ut patet ex ijs ultimis verbis *publicè, & solèmniter declaratur.*

V u

Declarato

19. Declarato eo, quod ad canonizationis essentiam spectat, superest ut aliquid etiam de seruorum Dei beatificatione dicamus; definitur hæc à Cardinali Thusco, verbo *Canonizatio* his verbis videlicet *Canonizatio particularis in vno loco ex tolerantia, seu permissione Sedis Apostolicæ*. Quæ breuiter in hunc modum exponitur; prima illius particula ponitur loco generis, fortè quia non habetur aliud nomen commune canonizationi Sanctorum, & seruorum Dei beatificationi, simpliciter tamen, ac rigorosè loquendo non est canonizatio, quia ut habetur ex vltimis particulis solum est permissio, & tolerantia, quæ non importat iudicium omnino certum, ac definitiuum, & quia canon siue regula debet esse prorsus determinata causans certum, ac infallibile iudicium de re, cui applicatur, & quam regulat, & mensurat, ideoque beatificatio solum lato modo dicitur canonizatio, sustineri tamen potest talis particula, eo quia vsu venit, ut nomen generis applicetur speciei imperfectiori, vnde animal absolutè prolatum sumitur potius pro irrationali, quam pro rationali, respectu quorum est genus. Particula, quæ sequitur vniuersaliter non competit beatificationi, saltem iuxta vltimam præsentis ætatis, hoc ipso enim, quod summus Pontifex aliquem Dei seruum Beatorum albo conscripserit, coli potest vbique gètium; hinc credimus vltimas particulas explicare proprium distinctiuum beatificationis à canonizatione, siue enim pro vno determinato loco, si pro vniuerso orbe catholico aliquis Dei seruus inter beatos adnumeretur, numquam profertur definitiua sententia, qua statuatur coli posse ut verè beatum, sed duntaxat sic coli permittitur, ut melius ex dicendis innotescet.

§. I I.

Vnica conclusio pro dubij enodatione.

20. **D**icendum est Sanctorum canonizationem, à seruorum Dei beatificatione specie, & consequenter essentialiter differre, Ita N. Dominicus citato lib: 3. sec: 4. cap: 18. P. Ioa: à S. Tho: disp. 9. art. 2. in Secunda Secundæ S. Tho. vbi alios adducit. Probatur ratione, quæ sub hac forma proponi potest. Iudicium determinatiuum, quo absolutè definitur aliquem coli posse ut sanctum, specie differt à tolerantia, quæ permittitur seruum Dei, ut beatum posse à fidelibus adorari, atqui primum importatur ab essentia canonizationis Sanctorum, secundum verò ab essentia beatificationis seruorum Dei, ergo canonizatio, & beatificatio, specie & essentia distinguuntur. Maior suadetur: quia definitiuè statuere aliquid esse tale, & indulgere, ac permittere, ut pro tali possit haberi, utique sūt duo actus ex natura sua specie differentes. Minor quoad vtramque partem constat ex allatis definitionibus: & rursus quoad secundam, in qua posset esse non nihil difficultatis probatur, & declaratur magis, quia indubitatum est, summum Pontificem posse aliquem Dei seruum beatificare cum limitatione ad peculiarem aliquem locum, seu prouinciam, in quo ipso satis ostendit, se non procedere ut iudicem, ad quem spectat definire ea, quæ ad grauissimam Religionis materiam spectant, & consequenter suspensa adhuc vltima, ac definitiua sententia, solum permittere, illum Dei seruum pro beato coli; vix enim apparere posset causa eius limitatæ concessionis,

N. Dom.
Ioa. à S.
Thom.

concessionis, si vltima, omninòque definitiua sententia per beatificationem proferret.

Confirmatur, & declaratur ex modo, quo proceditur in beatificatione seruorum Dei; in ea ergo à Cardinalibus Sacrae Rituum Congregationis præmittitur rigidum examen circa heroicæ virtutes, & miracula beatificandi, auditisque Consultorum votis, decernunt iidem Cardinales, verè seruum Dei esse beatificationis laurea donandum, hoc decretum postmodum refertur summo Pontifici, hic indulget posse tale decretum promulgari, ac Dei seruum publicè, vt beatum coli, ergo huiusmodi beatificatio, quoad summum Pontificem, nihil aliud importat, nisi illius permissiuam facultatem, nulloque modo eius definitiuam sententiam. Cuius etiam non leue argumentum est, quod cū in Vaticani Tèplo sit eiusmodi beatificationis publica promulgatio summus Pontifex non assistit, sed dumtaxat Cardinales, ac Consultores, indè enim apparet nolle Pontificem se gerere, vt iudicem sed dumtaxat vt indulgentem prædictum cultum. Propria namque alicuius sententia Iudicis non promulgatur eo absente, tum in propria persona, tum in aliquo sui vices gerente.

21. Confirmatur Beatificatio seruorum Dei se habet, vt remouens prohibens hoc, quod est ipsos publicè coli posse à fidelibus, sed hoc omninò specie distinguitur à Sanctorum canonizzazione, ergo beatificatio, & canonizatio specie distinguuntur. Maior probatur: quia cum beatificatio sit permissio, & tolerantia cultus serui Dei, atque hoc solum importet facultatem, qua connotata licitè poterit seruo Dei publicus exhiberi cultus, qua non connotata, seu non habita, illicitè

De Sanctor. Beatificat. & Canoniz.

ei tribueretur, vnde per beatificationem remouetur dumtaxat à summo Pontifice impedimentum inhonestatis, & consequenter nullus ab ipso tanquam à iudice præbetur moralis influxus in talem cultum, hic enim habetur ex vi decreti Congregationis Cardinalium, accedente dumtaxat summi Pontificis beneplacito, per modum requisitæ conditionis tantummodò; eo ferè modo, quo, vt diximus, primis Ecclesiæ sæculis Sancti canonizabantur ab Episcopis, dependenter tamen, saltem à tacito summi Pontificis beneplacito; quod tamen post decretum Alexandri Tertij, etiam quoad beatificationem expressum exigitur.

Minor probatur: nam in Sanctorum canonizzazione summus Pontifex per definitiuam eam sententiam publicè, ac solemniter ritu promulgatam verè influit positiuè moraliter in talem cultum, statuendo positiuè tanquam iudex, Beatum illum coli posse, ac deberi vt Sanctum; euident est autem, actionem purè remouentem prohibens, & eam, quæ positiuè in eodem morali ordine, concurrat esse specificè diuersas: canonizatio ergo, & beatificatio specie distinguuntur.

S. III.

Soluuntur oppositæ sententiæ argumenta.

22. **O**ppositam nostræ assertioni sententiam docuerunt aliqui, asserentes canonizationem Sanctorum, ac beatificationem seruorum Dei solum accidentèlter differre, & consequenter quoad speciem, & substantiam conuenire, quorum dicendi modus primò suaderi potest destruendo nostræ senten-

tiae fundamentum, sic. Seruorum Dei beatificatio non est nuda permissio Summi Pontificis, qua indulgeatur, ipsos à fidelibus coli posse ut beatos, ergo non differt substantialiter à Sanctorum canonizzazione.

Antecedens probatur, quia summus Pontifex verè approbat decretum congregationis Cardinalium; eiusmodi autem approbatio videtur importare iudicium determinatiuum de cultu seruorum Dei. Consequentia est manifesta.

Confirmatur Cardinalium congregatio iudicat determinatè seruū Dei esse cultu, & veneratione dignum, ergo pariter approbatio summi Pontificis debet esse iudiciū determinatiuum de eadem veneratione præstanda seruo Dei. Antecedens constat cum Cardinales suffragijs decisiuis id decernant. Consequentia suadetur; nā ea summi Pontificis approbatio erit confirmatio decreti editi à Cardinalibus; eo ferè modo quo ea, quæ in Sacris Concilijs statuuntur ab eodem Summo Pontifice approbantur, ac confirmantur: videtur autem, quod confirmatio sit complementum precedentis iudicii determinatiui, & consequenter quod pertineat ad illius rationem, & ordinem, ut in reliquis complementis cernere licet. Eò vel maximè: quia decernente Congregatione Cardinaliū, aliquem Dei seruū esse beatificandum, si eiusmodi decretum non approbaretur à summo Pontifice, utique validum non esset, ergo signum est summi Pontificis approbationem complere decretum illud, continēs iudicium determinatiuum, adeoque habere aliquo modo rationem sententiæ determinatiuæ, ac definitiuæ: alias definitiuum illud decretum, ut tale complere non posset.

Respondetur negando antecedēs

ad cuius probationem concedendum est, summum Pontificem approbare Cardinalium decretū, sed hoc præstat per modū concessionis non per modum iudicii determinatiui, quo definiatur seruū Dei esse beatificationis honore dignum. Id autem melius percipietur aduertendo, Cardinales non petere à Pontifice iudicium determinatiuum, versans circa sanctitatem serui Dei; sed dumtaxat approbationem eius prudentialis admodum iudicii, quo censuerunt, seruū Dei esse cultu beatis tribuendo dignum, unde propriè postulat amoueri impedimentum, quo vetitum est, nullum posse coli pro Beato absque beneplacito Sedis Apostolicæ: hinc Pontifex huic maximè prudentiali iudicio proprium conformat, conceditque, decretum à Cardinalibus editum, posse promulgari, & consequenter permittit cultum illum, quem Cardinales, præsupposito eo rigido examine, censuerunt debere concedi.

23. Ad confirmationem respondetur distinguendo antecedens & de iudicio maximè prudentiali conceditur, de iudicio procedente ex peculiari omnino assistentia Spiritus Sancti negatur; deinde distinguitur consequens, summè prudentiale, conceditur, ortum ex peculiari prorsus Sancti Spiritus assistentia negatur. Explicatur distinctio. Hoc ipso quod Cardinales rigidum præmiserint examen circa heroicæ virtutes, & miracula serui Dei, habent hoc speculatiuum iudicium: hic, cuius beatificatio postulatur, verè sanctimonia vitæ floruit, & eiusmodi iudicium in sui veritate pendet ab obiecto à parte rei, cui, ut sit verum, oportet esse conforme, & quamuis hoc iudicium possit esse falsum absolutè loquendo ex hoc quod obiectum non sit tale; si-

cut per illud iudicium enunciatur; supposito tamen rigidissimo eo examine est maximè certum : ex hoc iudicio procedunt ad habendum aliud omninò practicum , quo inspectis omnibus circumstantijs , qualis est summa grauitas materiæ , & inconuenientibus , quæ ex errore , si fortè adesset , oriri possent , prudenter iudicant , conueniens esse eum , cuius beatificatio poscitur , esse publico cultu adorandum : & eiusmodi iudicium utpotè omninò practicum regulatur per primū , & in sui veritate pendet ab appetitu recto , cum omne practicum prorsus iudicium sit verum per conformitatem ad appetitum rectum , de hoc enim iudicio maximè verum est commune illud axioma : vnusquisque iudicat sicuti est affectus : & illud : qualis vnusquisque est , talis finis videtur ei .

Nunc ergo dicimus , primum illud iudicium elici à Cardinalibus non ex peculiari prorsus Spiritus Sancti assistentia procedens , sed ex ea humana , ac maxima diligentia , cui innititur , vndè licet in linea humanæ certitudinis maximā habeat , non tamen ad infallibilitatem pertingit , & propterea hoc ipsum competit practico prorsus iudicio , quod per illud primum & speculatiuum regulatur . Ex quo fit , approbationem & confirmationem Summi Pontificis habere pro obiecto hæc duo Cardinalium iudicia , quæ sicut non innituntur assistentiæ Spiritus sancti , ita nec approbatio , & confirmatio summi Pontificis , adeoque non habetur plus quam humana , etsi maxima certitudo . Nec est simile de confirmatione Conciliorum , quia Patres concilij legitimè congregati definientes dogmata Fidei , habent peculiarem assistentiam Spiritus Sancti , quæ in ordine ad mysteria fidei fuit à Christo Domino promissa ,

De qua assistentia mox diceretur . Ad ultimum , quod additur , fatemur solum decretum Cardinalium non sufficere , addenda est enim approbatio , & confirmatio Summi Pontificis , qui se habet vt supremus respectu Cardinalium , vt prudentialiter iudicantium , vndè in ipsius approbationem debet hoc prudentiale iudicium vltimo resolui , vt sit omninò completum .

24 . Sed vrgebis : videtur omninò inconueniens , quod Cardinales , & summus Pontifex cum illis , cum beatificationem alicuius serui Dei modo dicto decernunt , non gaudeant peculiari assistentia Spiritus Sancti , sicut ea gaudet summus Pontifex Sanctum canonizzans , ergo ex hoc capite non est beatificatio essentialiter à canonizatione distinguenda . Antecedens probatur , tum quia maioris momenti videtur esse , non beatum , adeoque nullo gaudentem cultu , beatum & cultu dignum primo constituere : quam iam beatum , & cultu dignum præiudicatum , sanctum constituere per iudicium omninò definitiuum ; etenim in hoc posteriori minus periculi , & difficultatis esse videtur , superato iam primo gradu ; quam in eo primo , in quo ab ordine simpliciter diuerso transeundum est ad superiorem . Tum rursus : quia materia Religionis grauissima est , utpotè solis cedens virtutibus Theologalibus , non ergo excludenda est à beatificatione peculiaris assistentia Spiritus Sancti . Tum demum : quia cultus fidelium respectu Sancti canonizzati non est substantialiter , ac essentialiter superior eo , qui tribuitur tantummodò beatificatis ; vndè eadem assistentia Spiritus Sancti exigitur pro beatificatione , ac pro canonizatione : ea enim maximè requiritur ad vitandum errorem , qui in cultu posset contingere .

Pro huius solutione obiectionis notandum duximus, quod Spiritus Sancti assistentia respectu Summi Pontificis duplex esse potest, una simpliciter talis, alia secundum quid talis. Prima habetur respectu summi Pontificis ut capitis Ecclesiastici ac mystici corporis, adeoque ut supremi & visibilis iudicis controuersiarum pertinentium ad mysteria fidei, quæ sunt Catholicae Religionis occulta satis arcana. Secunda habetur respectu eiusdem summi Pontificis non ut capitis Ecclesiæ, atque ut iudicis mysteriorum fidei, sed ut primum locum tenentis inter personas ecclesiastica dignitate fulgentes, ad quas spectat examinare ea, quæ ad cultum Religionis pertinent, quæ utique inferiora sunt credendis fide Diuina. Hanc distinctionem assistentiæ explicamus per eam, quam tradidit Angelicus Doctor in 2. dist. 10. quæst. 1. art. 1. ad 2. dicens, *Beatos Angelos dici assistentes Deo primò per hoc quod tantum essentiam Dei vident. Secundò verò modo per hoc quod non tantum eam vident: sed ipsam penetrantes, in ipsa inspicunt eius effectus, qui in ipsa per similitudinem relucet, & sic intimè contemplari est propriè assistere, & hoc solum Angelis primæ hierarchiæ conuenit, secundum alios verò modos, dicitur secundum quid assistere.* Vide eundem p. p. quæst. 112. art. 3. Sic ergo cum Fidei mysteria sint arcana admodum occulta in ordine ad dirimendas controuersias, quæ circa illa insurgere possunt, simpliciter Spiritus Sanctus summo assistit Pontifici, redditque eius iudicium infallibile infallibilitate Fidei Diuinæ propria. Cæterum quoad alia, quæ sunt mysterijs fidei inferiora, assistit Spiritus Sanctus solum secundum quid Summo Pontifici, eique proinde tribuit infallibilitatē propriam iudicij hu-

mani prudentialis, quæ est solum infallibilitas moralis, atque adeo secundum quid talis, & hanc credimus esse propriam beatificationis Seruorum Dei: sed quam habeat respectu canonizationis Sanctorum dicetur dubio quarto.

25. Nunc ad obiectionem constat, antecedens concedendum de assistentia secundum quid tali causante moralem certitudinem, moraliter tantum infallibilem, cui proinde physice error subesse potest: ad primam antecedentis probationem dicitur primò; moraliter errorem subesse non posse. Secundò negatur maioris esse difficultatis, ac grauioris ponderis procedere ad beatificationem, quam ad canonizationem. Et hoc ideo, quia cum beatus Sanctorum cathalogo scribitur, ea canonizatio est reflexiua supra beatificationem, & hæc eminenter continet, definito enim, aliquem esse sanctum, à fortiori definitum relinquitur esse beatificationis honore dignum. Ad secundam dicitur, materiam Religionis ex sua grauitate exigere eam assistentiam secundum quid, cum perfecto modo non attingitur, uti contingit in beatificatione, per quam, ut ostendimus, summus Pontifex non se gerit ut supremus iudex, ex hoc quod non proferat vltimam ac definitiuam sententiam de Sanctimonialia eius, qui beatificationis honore afficitur. Ad vltimum dicendum, cultum illum quoad rem, & ex parte fidelium esse eundem; secus quoad modum, & ex parte Pontificis, quantumuis enim fideles non sic distinguant inter beatum, & Sanctum canonizatum, adhuc tamen cultus, qui deferitur sanctis, procedit ex maiori omnino certitudine, sanctitatis eorum, & consequenter actus practicus, quo colitur, regulatur iudicio magis infallibili, quàm reguletur

S. Thom.

reguletur ille, qui tribuitur beatis. Ex parte rursus Pontificis utique Sanctis canonizzatis conceditur vniuersalior prorsus cultus, cum non limitetur ad peculiarem aliquam Ecclesiam, vti limitari optimè potest cultus beatorum; alia etiam sunt discrimina tum quoad diem festum, celebrationem missarum, & his similia, quæ ad externam spectant solemnitatem, indicantque inferioritatem simpliciter beatificationis, canonizationi comparatæ.

DVBIUM III.

Vtrum in Ecclesia sit potestas canonizzandi Sanctos, & cuius sit hæc potestas?

Authoritas aliquid exequendi optimè ex rei exequendæ essentia, & conditione dignoscitur, cum ergo ostenderimus in quonam sita sit canonizationis Sanctorum essentia, uiam parauimus ad demonstrandum, an in Ecclesia sit potestas sanctos canonizzandi, de qua in præsentī dubio est sermo habendus; euidentis est autem, solum Deum habere potestatem efficiendi sanctos communicando illis heroicam gratiam, & virtutes, ac demum gratias gratis datas: vnde solum est sermo de potestate declarandi, ac decernendi, an iste, vel ille verè sanctitate sibi à Deo effectiue communicata, floruerit: Non meminimus autem in huius dubij titulo beatificationis seruorum Dei, quia si ostenderimus, dari in Ecclesia potestatem sanctos canonizzandi, è fortiori demonstratum relinquetur, dari potestatem afficiendi honore beatificationis Dei seruos, illud enim prius omninò in plus est, quàm hoc posterius, vt ex iam dictis est

manifestum. Et quia dubitari potest an eiusmodi authoritas solum sit concedenda summo Pontifici, an etiam tribuenda Concilijs legitimè coactis, & tandem Archiepiscopis, & Episcopis, de omnibus aliquid dicemus.

§. I.

Duplex assertio authoritate, & ratione probatur.

26. **D**icendum est primò, concedendam esse in Ecclesia potestatem canonizzandi Sanctos. Hæc conclusio est de Fide, eamque proindè docent omnes huius materiæ scriptores. Probatur primò ex locis scripturæ supra num. 3. adductis; nam si Deus sanctorum librorum scriptoribus contulit potestatem canonizzandi viros aliquos, qui heroicis claruere virtutibus, & insignia miracula patrarunt, non est, cur eiusmodi potestas Dei Ecclesiæ denegeretur. Probatur rursus ex antiquissima Catholice Ecclesiæ traditione, siquidem à prima prorsus illius ætate viguit eiusmodi consuetudo, dummodò fuerit sermo de substantia canonizationis sanctorum, solemnitas enim postmodum, pietate suadente, decreta est. Quoad illius igitur substantiam tenendum ab Apostolis sumpsisse initium, id quod non obscure colligitur ex eo, quod Sanctus Summusque Pontifex Clemens huius nominis primus qui S. Petri discipulus ac successor extitit lib: 8. constitutionum cap: 33. iussit fideles vacare ab operibus diebus festis Sanctorum Apostolorum, Stephani, aliorumque martyrum, colebantur igitur hi omnes tanquam Sanctorum Cathalogi conscripti. Amplius, vt apparet ex vita huius Sancti Pontificis,

S. Clem.

ex eius mandato instituti sunt pro septem Vrbis regionibus totidem, notarij, qui res gestas martyrum diligentissimè conquisitas litteris cōmendarent, id enim nil aliud erat, quam conficere processus, ex quibus constaret, pro tuenda catholica religione eos mortem oppetisse, ut ita absquē periculo erroris pro Sanctis possent haberi, & tanquam Christianæ veritatis fortissimi propugnatores, ac duces coli, in quo habetur essentia canonizationis Sanctorum. In martyrum etiam honorem dies festos fuisse institutos apertè docet S. Cyprianus epis: 37. his verbis *Dies eorum, qui excedunt, adnotate, ut commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrare possimus, sacrificia offerimus, quoties passiones martyrum, & dies anniuersaria celebratione recolitur*. Videri etiam potest Tertullianus Cypriano senior, libro de Corona Militis, vna cum glossa Pamelij. Non pauci demum Sanctorum Patrum hoc ipsum testantur, qui videri possunt apud R. P. N. Dominicum à Sanctissima Trinit: cit: lib: 3. sec: 4. cap: 18. concl: prima.

27. Solum placuit addere, quod habetur in Concilio Gangrensi celebrato tempore S. Siluestri Summi Pontificis, circa annum Domini 324. quodque tomo 1. Concilij reperies; canone igitur 20. sic scribitur. *Si quis per superbiam tanquam perfectum se existimans, conuentus qui per loca, & Basilicas Sanctorum martyrum fiunt, accusauerit, vel etiam oblationes, que ibidem celebrantur spernendas esse crediderit, memoriasque Sanctorum contemnendas putauerit, anathema sit*. Cum igitur præsentì canone statuatur Sanctorum martyrum festa celebranda, & anathemate feriantur, qui omnia prædicta, contempserint. perspicuè indè sequitur, eos, quorum festa celebran-

tur, fuisse sanctorum Cathalogo scriptos, & consequenter canonizationis honore insignitos. Concludendum ergo existere in Catholica Ecclesia potestatem canonizzandi sanctos, quam antiquissima traditio tot sæculorum successione comprobata demonstrat.

Ea, quæ nunc diximus, procedunt de canonizzazione sanctorum absquē ritu solemnì habita, siquidem turbulentissima ea temporum, infelicitas omni solemnitati aditum præcludebat. At quonam tempore solemniter fieri cæperit, non est omninò certum, eius tamen initium, tribuitur Leoni 3. qui catholicæ præfuit Ecclesiæ anno Domini 796. hic enim suppliciter petentibus Imperatore Carolo Magno, & Hillebaldo Colonienfi Archiepiscopo Suibertum confessorem sanctorum factis conscripsit, quem postea imitati sunt alij summi Pontifices. Id tamen intelligendum credimus cōparatiuè ad priuatum eum modum, quo prima prorsus ætate fieri consuevit, nam si loquamur de grauissima ea pompa, summam spirante maiestatem, qua nostris hisce temporibus Sanctorum canonizzatio fit, tantum antiquitatis non est illi concedendum; idemque tenendum de rigidissimo eo examine, quod canonizationi sanctorum præmittitur; cæperant enim homines nobilitatis intemperanter auidi, sanctissimum hunc morem vertere in gloriæ iactantiam, putantes ex nitidissima luce sanctitatis aliquid proprii haurire splendoris, si possent aliquos aut sâguine, aut professione coniunctos inter sanctos adnumerare, imitantes in hoc Iudæos, qui, ut habetur Ioa: 8, gloriabantur dicentes *Filij Abrahæ sumus*. Et iterum, *Pater noster Abraham est*. Summi ergo Pontifices probè scientes, Deum, in Sanctis suis adorandum in spiri-

tu, & veritate, nec Catholicam veritatem firmissimo Christi lapide innixam ruinoso mendacij indigere fulcimento, sanctissime decreuerūt, tanta seueritate in examine testium procedendum, vt supremum humane prudentiæ apicem nedum attingisse, sed quodammodo excessisse videantur. Tandem existentia huius authoritatis probari posset omnibus ijs rationibus, quibus supra dubio primo laudabilitas sanctissimæ huius consuetudinis fuit demonstrata, inde enim manifestè infertur conuenientissimum fuisse, Dei Ecclesiam hac facultate non priuari, ijs tamen omiſſis alia tradenda est ratio, quā modo subiicimus.

28. Catholicæ Ecclesiæ relicta est à Christo Domino potestas circa ea, quæ sunt maioris momenti, quam Sanctorum canonizatio, ergo neganda illi non est potestas canonizandi Sanctos. Antecedens probatur: quia in prædicta Ecclesia adest potestas proponendi aliqua fidelibus, vt credenda fide Theologali; quamuis enim nouos fidei articulos condere nequeat; potest tamen ea, quæ in Sacra Scriptura occultantur, in lucem apertam proferre, & tanquam eiusdem dogmata Fidei stabilire; quod certum est fecisse Apostolos in primo Concilio Hierosolymæ coacto, in illo etenim præſidente Apostolorum Principe decretum est, Gentiles ad Catholicam veritatem conuersos non fore lege circumcisionis adstringendos, & statutum illud tanta firmitate tenendum esse docuerunt, vt illud tanquam infallibile Spiritus Sancti oraculum vulgauerint, sic enim habetur Actor: 15. sub initium illius canonis *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Quem morem per sequentia sæcula secutus semper est catholicus orbis. Porro hæc est res maioris momenti, cum sanctum cano-

De Sanct. Beatif. & Canoniz.

nizatum verè esse sanctum, non sit omnino de fide, vt infra explicabimus. Consequentia liquet; nam si Romanus Pontifex, cuius auctoritate Concilia conuocantur, ac firmantur gaudet infallibilitate in rebus fidei definiendis, ex eo quod tanquā Christi Vicario peculiari prorsus modo ei Spiritus Sāctus assistat, immerito utique eidem denegaretur potestas circa ea, quæ sunt minoris momenti, maximè quia Sanctorum canonizatio ingentes, easque spirituales vtilitates in Catholica Ecclesia pariat, vti dubio primo demonstratum est; incumbit enim summo Pontifici onus ampliandi ea, quæ ad Religionis cultum spectant, cum hæc in Dei honorem, tandem referantur. Vnde Apost: ad Heb: 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deū.* Quod exponens Angelicus Præceptor lec: 1. sic ait: *Sicut illa quæ pertinent ad Dei cultum, excedunt temporalia, ita dignitas Pontificalis excedit omnes alias dignitates. Non ergo Pontifices debent se implicare negotijs secularibus, prætermiſſis his, quæ sunt ad Deum.* Vt igitur proprio huic muneri possit summus Pontifex satisfacere, non est ei potestas canonizandi Sanctos deneganda.

29. Dicendum est secundo: quamuis Archiepiscopi, & Episcopi ante prohibitionem Alexandri tertij habuerint auctoritatem canonizandi sanctos pro suis diœcesibus non tamen pro vniuersali Ecclesia. Hæc assertio quoad primam partem liquet ex superius dictis, potest tamē iterum breuiter suaderi ex Angelico Præceptore, qui exponēs nuper citata verba Apostoli ait. *Materia dignitatis (Episcopalis videlicet, de qua ibi est sermo) est quia Pontifex principaliter. Nā sicut principaliter dux, vel rector in ciuitate, ita iste Pontifex in his,*

Apost.

S. Thom.

S. Thom.

qua ad Deum, supple, ordinantur. Exodi 4. Tu eris ei in his, qua ad Deum pertinent, 2. Chorin, 10. *Arma militiae uestrae non sunt carnalia.* Sicut ergo ad ducem, & Ciuitatis Rectorem spectat habere potestatem disponendi, ac decernendi ea, quae ad belli, & ciuilis gubernationis finem perducunt; ita ad Archiepiscopos, & Episcopos, quibus cura Diuini cultus à Deo fuit demandata, spectabit statuere, quae hunc finem concernunt, inter quae connumerandam esse Sanctorum canonizationem, satis ex se manifestum apparet, & clare deducitur ex utilitatibus spiritualibus, quas supra oriri ostendimus ex praedicta sanctorum canonizatione. Hæc intellige supposito saltem tacito consensu Summi Pontificis.

Probatur nunc quoad secundam partem breuiter tamen supponendo duo; quorum primum est quod sicuti Deus Angelos inferiores per superiores illuminat, & instruit, ita, & homines per Angelos pariter illuminat, & consequenter cum Spiritus Sanctus peculiariter assistit aut summo Pontifici, aut Archiepiscopis, & Episcopis, quos in maxima Ecclesiastica dignitate constituit, utique id præstat per Angelos, quos ad ipsorum custodiam peculiariter constituit. Ita S. Tho: p. p. quæst. 103. art. 6. & alibi sæpe, cum agit de ordine gubernationis rerum creaturarum, quem Deus ut summus prouisor semper obseruat, loquens autem idem S. Doctor de Angelo illuminante personas in dignitate aliqua praelationis constitutas hæc ait in 2. distin: 11. quæst. 1. art. 2. ad. 4. *Illa officia, quæ ad multitudinem pertinent, diriguntur per Principatus, vel Archangelos; & ideo homo in praelatione constitutus illuminatur ab Angelo inferioris ordinis de his, quæ ad statum personæ suæ pertinent. Sed ab Angelo Prin-*

cipe de his, quæ spectant ad regimen multitudinis.

30. Secundò supponendum, huiusmodi Archangelorum, seu Principatum vniuersali custodiæ assignandos esse suos limites, ultra quos eadem custodia, adeoque & illuminatio, ex eadem custodia nascentes, non se extendit: ita ut quanto custodiens fuerit superior, tanto ipsi ampliores termini assignentur. Ita S. Doctor p. p. quæst. 113. art. 3. his verbis: *Hoc videtur esse minimum in officiis Angelorum procurare ea, quæ ad salutem vnius hominis pertinent. Alia verò est custodia vniuersalis, & hæc multiplicatur secundum diuersos ordines, nam quanto agens fuerit vniuersalius, tanto est superius.*

His positis in hunc modum efformatur ratio. Ad Sanctorum canonizationem requiritur peculiaris assistentia Spiritus Sancti, sed hanc non habent Archiepiscopi, & Episcopi pro vniuersali Ecclesia, sed tantum pro suis diocesisbus ergo Archiepiscopi, & Episcopi non habent potestatem canonizzandi sanctos pro vniuersali Ecclesia, sed tantum pro suis diocesisbus, etiam præscindendo à prædicta Alexandri tertij prohibitione, uti nunc de ijs loquimur. Maior liquet ex dictis, sic enim exigit maxima grauitas materiae religionis. Minor ex notandis est manifesta, cum enim ea assistentia Spiritus Sancti non habeatur nisi mediantibus Archangelis, seu Principatibus illuminantibus Archiepiscopos, & Episcopos, & rursus prædictis custodibus præfixi sint proprii limites, quos nequeunt præterire, apertè satis inde deducitur eiusmodi potestatem exigentem prædictam assistentiam, ut debite, & absque erroris periculo exerceatur, non se extendere ad vniuersalem Ecclesiam, sed sistere omnino intra limites diocesis vnicuique Archie-

S. Thomæ

S. Thomæ

S. Tho.

eqh. 1.

Archiepiscopo, aut Episcopo assignata.

Confirmatur: Potestas prædicta in Archiepiscopis, & Episcopis est peculiari modo à Deo, sed potestas à Deo collata ordinatissima est, ergo Archiepiscopi, & Episcopi non possunt habere potestatem canonizzandi Sanctos pro vniuersali Ecclesia, sed dumtaxat pro suis diocesis: Maior constat: nam si omnis potestas est à Deo, vt dixit Apost: ad Rom: 13. vtique potestas circa ea, quæ spectant ad cultum Dei, est peculiari modo ab eodem Deo. Minor habetur ex eodem Apost: dicente ibidem, *Quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt.* Et huius rationem assignans Angelicus Præceptor hæc ait. *Cuius ratio est, quia Deus omnia per suam sapientiam fecit, secundum illud Psal: Omnia in Sapientia fecisti. Est autem proprium Sapientiæ omnia ordinatè disponere. Sapient: 8. attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. Et ideo oportet effectus Diuinos ordinatos esse. Iob: 38. Numquid nosti ordinem celi, & pones rationem eius in terra. Duplicem autem ordinem Deus in suis effectibus instituit; Vnum quidem, quo omnia ordinantur in ipsum. Prouerb: 16. Vniuersa propter semetipsum operatus est Deus, Alium verò quo effectus Diuini ordinantur ad inuicem, sicut dicitur Deuteron: 4. de sole, luna, & stellis, quæ fecit ea in ministerium cunctis gentibus. Ex quo habetur manifesta probatio consequentiæ: nam si creatæ potestates, quæ sunt Diuini effectus, habent ordinem ad inuicem, oportet inferiorem contineri intra suos limites, quos si excederet haberetur maxima confusio, tollereturque decentissima, ea ordinis dispositio, quam ingeniosissima sapientiæ ars, suis in effectibus constituit.*

31. Sed hic emergit dubitatio, De Sanctor. Beatificat. & Canoniz.

quam nemo, quem viderimus, mouit. An videlicet Archiepiscopi qui aliquo modo suffraganeis præfunt Episcopis, habere potuerint potestatem canonizzandi Sanctos, quæ possent eosdem suffraganeos, horumque subditos obligare ad eorundem Sanctorum venerationem, & cultum? Et videtur negatiuè respondendum. Quod vt percipiatur notandum primo ex S. Tho: in 2. dis: 44. in postrema expositione textus, quod *potest potestas superior, & inferior ita se habere, quod ambæ oriuntur ex una quadam suprema potestate, quæ unam alteri subdit, secundum quod vult: & tunc una non est superior altera, nisi in his, quibus una supponitur alij à suprema potestate, & in illis tantum est magis obediendum superiori, quam inferiori, & hoc modo se habent potestates Episcopi, & Archiepiscopi descendentes à Papæ potestate.* Deinde iterum ad secundum hæc subdit. *Dicendum quod in illis, in quibus magis obediendum est Episcopo, quam Archiepiscopo, Archiepiscopus non est superior Episcopo: sed tantum in casibus determinatis à Iure, in quibus ab Episcopo recurritur ad Archiepiscopum. Quinam autem sint casus in quibus subditi Episcopo recurrere possint ad Archiepiscopum, iuxta Iuris dispositionem, declarauit idem S. Doctor Quodl: 12. art. 30. his verbis. Archiepiscopus, quia non habet immediatam iurisdictionem in omnes sui Archiepiscopatus, nisi ex appellatione, non posset alicui dare licentiam, vel auctoritatem audiendi confessiones, contra voluntatem Episcopi diocesani suffraganei.*

32. Ex qua Angelici doctrina habetur Episcopum subdi Archiepiscopo quoad casum appellationis subditorum Episcopi, sic enim iura determinarunt, & consequenter quoad reliqua non dari subiectionē:

nam cum eiusmodi subiectio non oriatur ex natura Episcopalis dignitatis respectu Archiepiscopalis, sed tantummodo ex voluntate libera summi Pontificis, standum omnino est determinationi illi factæ à iure, declarante prædictam Pontificis voluntatem. Et quia casus canonizationis Sancti est diuersæ rationis à prædicta appellatione, sequitur, non posse Archiepiscopum canonizare Sanctum pro diœcesi Episcopi suffraganei, nec istum teneri ad ipsi parendum, & consequenter nec illius subditos. Sed quid dicendum in euentu quo Episcopus canonizaret Sanctum pro sua diœcesi, & subditi illius rationabiliter dubitarent de Sanctitate Canonizzandi, possent ne isti, ne compellerentur Sanctum venerari, appellare ad Archiepiscopum? Et videtur respondendum, quod possent, nam iuxta traditam doctrinam subditis Episcopi quoad appellationem patet recursus ad Archiepiscopum secundum iuris determinationem, quæ videtur etiam ad hanc materiam se extendere.

§. II.

Due alię assertiones autoritate & ratione probantur.

33. **D**icendum est tertio legitimum, & generale Concilium habet auctoritatem canonizzandi Sanctum pro vniuersali Ecclesia, dummodo eius canonizatio confirmetur à Summo Pontifice, tacito saltem consensu. Prima huius assertionis pars probatur primo, ex facto; siquidem in Concilio Constantiensi canoni Sanctorum scriptus fuit S. Rocchus, cum enim pestis in ciuitate grassaretur, Patres

illius Concilij, vt se ab illa redderent immunes, indicta publica supplicatione eius Sancti imaginem, deuotè circumferri iusserunt, & eo, quod postulabunt obtento absque alio solemnī ritu D. Rocchus inter Sanctos relatus est. Probatur secundo: nam in bulla canonizationis S. Eduardi Regis Angliæ, quæ habetur tomo 1. Bullarij Romani Alexander Tertius, qui illum Sanctorum numero adiunxit hæc inquit *Negotium tam arduum, & sublime non frequenter solet nisi in solemnibus Concilijs de more concedi.* His enim verbis apertè docetur, solemnibus adeoque vniuersalibus Concilijs consuetum fuisse Sanctos canonizare. Deindè facillè probatur, tum quia si ante Alexandri Tertij prohibitionem id potuere Episcopi particulares, quantò magis generalia, Concilia, in quibus plures in Spiritu Sancto conueniunt. Tum etiam quia eiusmodi concilijs peculiari prorsus modo assistit Spiritus Sanctus, vnde, & decernunt res maioris momenti nempe ea, quæ ad Fidei articulos pertinent. Hinc patet, ante prohibitionem Alexandri tertij hoc ipsum potuisse concilia Provincialia intra limites propriarum Diœcesum. Secunda verò eiusdem assertionis pars constat ex communi doctrina, qua asseritur, Concilia omnia indigere confirmatione summi Pontificis, de quo alibi. Notanter verò diximus, sufficere tacitum consensum, & confirmationem, vt decreta circa canonizationem Sanctorum differant à statutis quantum ad Fidei articulos, quæ oportet expressè esse confirmata. Sicut etiam post prohibitionem Alexandri tertij requireretur eadem expressa confirmatio, sicut de Fidei dogmatibus dictum est.

34. Dicendum est quarto: Summus Pontifex habet potestatem canoniz-

*Bullar.
Rom.*

canonizzandi Sanctos pro vniuersali Ecclesia. Ita omnes huius materiae Scriptores; & sanè posito quod in Ecclesia detur eiusmodi potestas, vti eam dari probauimus in nullo conuenientius, & rationalius est eam ponere, quam in supremo illius capite, summo videlicet Pontifice. Deinde id suadet ex antiquissima traditione, vt enim supra ostensum est, quocūque modo facta fuerit Sanctorum canonizatio, semper exigitus est tacitus saltem summi Pontificis consensus. Rursus id ipsum constat ex capite, *Audiuius, de reliquijs, & veneratione Sanctorum*, cum in eo Alexander Tertius sibi, suisque successoribus reseruauerit potestatem Sanctos canonizzandi. Quamplures etiam alij textus hoc ipsum asserunt sed praesertim habetur ex capite, *Gloriosus*, in sexto, & ex glossis illius: adducuntur ibi quinque rationes, ex quibus praedicta potestas probatur; eas adducit N. Dominus loco citato conclus: 2. vbi eas videre poteris. Nobis placuit aliam adducere, eamque doctrina Angelici Praeceptoris communire.

Probatur ergo ratione in hunc modum. Canonizatio importat iudicium omninò determinatiuum de sanctitate serui Dei, ita vt eiusmodi iudicium habeat munus regulæ certificantis nos de praedicta sanctitate, sed potestas ferendi hoc iudicium pro vniuersali Ecclesia soli competit summo Romanoquè Pontifici; ergo potestas canonizzandi sanctos pro vniuersali Ecclesia verè competit summo Pontifici. Maior manifesta relinquitur ex definitione canonizationis, sanctorum quam in superioribus tradidimus, & explicuimus.

35. Minor, quæ sola probatione desiderat vt probetur praemittendū ex S. Tho: 3. p. quæst. 59. art. 1. dicente, quod ad authoritatiuè, ac

perfectè iudicandum tria requiruntur. Primò potestas coercendi subditos. Secundò rectitudinis zelus. ad hoc vt quis ex amore iustitiæ moueatur ad sententiam proferendam, & hæc duo prærequiruntur ad iudicium. Tertium verò, & maxime proprium potestatis iudicandi est sapientia, *secundum quam accipitur forma iudicij, quia ipsa ratio iudicij est lex sapientiæ, vel veritatis, secundum quam indicatur. Et quia Filius est Sapientia genita, & Veritas à Patre procedens, & ipsum perfectè representans, ideò propriè iudiciaria potestas attribuitur Filio Dei.*

S. Thom.

Nunc probatur minor, ostendendo has tres condiciones maximè conuenire summo Pontifici iudicium ferenti circa sanctitatem scribendi inter Sanctos; & quantum ad primam, certissimum est, potestatem coercendi omnes vniuersales Ecclesiae fideles soli competere summo Pontifici, à cuius potestate dependent omnes Episcopi, & Archiepiscopi, & consequenter omnes eorū subditi, vt supra dictum est ex S. Tho: in 2. dist. 44. quod magis illustrare possumus ex alijs verbis, quæ ibidem habet Sanctus Doctor dicens. *Sicut in naturalibus causa prima plus influit supra causatum causæ secundæ, quam ipsa causa secunda, vt in libro de causis dicitur. Et sic se habet potestas Dei ad omnem potestatem creatam: sic etiam se habet potestas Imperatoris ad potestatem Proconsulis: sic etiam se habet potestas Papæ ad omnem spiritualem potestatem in Ecclesia: quia ab ipso Papa gradus dignitatis diuersi in Ecclesia disponuntur, & ordinantur, unde eius potestas est quoddam Ecclesie fundamentum, vt patet Matth: 16. Et ideò in omnibus magis tenemur obedire Papæ, quam Episcopis, vel Archiepiscopis, vel monachus Abbati, absque ulla distinctione. Ex quibus apparet amplissima, prorsus summi Pontificis potestas coerci-*

S. Tho.

coercitiua in omnes particulares Ecclesias, ac fideles.

36. Quoad secundam conditionem, nempe zelum rectitudinis, & amorem iustitiæ suadetur, quia hæc sunt maximè propria Spiritus sancti, siquidem vt optimè aduertit idem Sanctus Præceptor p. p. quæst. 36. art. 1. *Nomen Spiritus in rebus corporeis impulsione, & amore significare videtur. Nam flatum, & ventum spiritum nominamus. Est autem proprium amoris, quod moueat, & impellat voluntatem amantis in amatum. Sanctitas verò illis rebus attribuitur, quæ in Deum ordinantur. Quia igitur Persona Diuina procedit per modum amoris, quo Deus amat, conuenienter Spiritus Sanctus nominatur. Ex amore ergo sanctitatis, quæ est ipsamet rectitudo et iustitia, proprium nomen Persona Diuina Spiritus Sancti sortita est. Ex quo fit, quod cum Spiritus Sanctus summo Pontifici peculiari omnino modo assistat, & magis quam cuiumque alij in ecclesiastica dignitate constituto, vtrique zelus rectitudinis, & amor iustitiæ ex perfecta hac Diuini Spiritus assistentia, in eo vigeat, & pro vniuersali Ecclesia, quam vt supra pariter declarauimus eadem assistentia respicit.*

Tertia demum conditio sic competit summo Pontifici pro vniuersali Ecclesia vt in ea similem non habeat: nam cum gerat vices Christi Domini increatæ Sapientiæ supra, omnes vberimo eius lumine ipsius mens perfundetur. Et sanè si Verbum Patrem perfectè repræsentans, est eiusdem Sapientiæ, vt dixit Angelicus, Summus Pōtifex Christum ex huius vicaria dignitate repræsentans, erit sapientiæ Sapientiæ increatæ proportionem tamen seruata. Cōpetunt ergo Summo Pontifici pro vniuersali Ecclesia conditiones requisitæ ad iudiciariam potestatem, habendam circa sanctitatem seruo-

rum Dei, quos proinde iurè meritò poterit sanctorum canonibus scribere per iudicium omnino determinatum.

S. III,

Soluuntur contraria argumenta.

37. **A** Duersus primam assertionem, si quod militat argumentum, iam solutum est dubio primo huius disputationis, adeoque in præsentiarum nihil addendum superest. Contra secundam, assertionem quoad primam illius partem obijci potest in hunc modum. Si Episcopi aliquando habuissent authoritatem canonizzandi Sanctos pro suis diocesis, iniuste ea per summum Pontificem priuati fuisset atque hoc est falsum, ergò numquā Episcopi habuerunt facultatem canonizzandi sanctos pro suis diocesis. Maior probatur, quia cum habuerint omnia requisita ad id præstandum, ex vi Episcopalis muneris, vt ex nostris rationibus ostensum est, nulla fuisset iusta causa priuandi eos tali facultate, nam error, qui fortè contigit, potest etiam euenire in ijs, qui à summo Pontifice inter sanctos scribuntur. Minor & consequentia constant.

Respondetur negando maiorem, vt enim ex S. Tho: ostendimus, particularium Episcoporum potestas deriuatur à potestate summa Romani Pontificis, à cuius voluntate potest pro libito, rationabili tamen restringi. Tum etiam, quia Summus Pontifex vberiori Spiritus Sancti luce gaudet, quam alij particulares Episcopi: quo fit vt ille comparetur ad istos, tanquam Angelus supremus ad inferiores: & quia isti secundum naturalem ordinem illuminantur à superioribus,

& vt dixit S. Tho: in 2. dist. 11. quæst. 1. art. 5. ad 4. *Eorum, quæ nesciunt, cognitionem à Deo, vel à superioribus Angelis expectant.* Idcirco iure optimo decernere potuit summus Pontifex, vt ab eius iudicio expectarent alij Episcopi lumē, quo diiudicare possent de sanctitate Canonizzandorum. Per quod patet ad maioris probationem. Ad id, quod assertur, de errore, qui posset contingere in Canonizzatis à Summo Pontifice, constabit ex dicendis dubio sequenti. Pro modo dicimus, indubitatum esse, facilius errorem contingere posse in Canonizzatis à particularibus Episcopis, tū defectu luminis, quo non gaudent in tanta copia, vti summus Pontifex: tum quia sicut maiori difficultate obtinetur à summo Pontifice canonizatio, quam à particularibus Episcopis, ita rigidius præcedit examen, ipsaque temporis diuturnitas, quæ veritatis mater est, eam commodius profert in lucem.

38. In secundam eiusdem assertionis partem argui potest primò authoritate Fabiani Papæ scribentis Episcopis, vt omnem diligentiam, adhiberent in sanctis proponendis: indè enim videtur colligi, habuisse potestatem canonizzandi Sanctos pro vniuersali Ecclesia. Sed primò dicitur summum Pontificem solummodò scripsisse illis, vt Notarijs fidelissimis committerent acta martyrum excipere, quod non erat propriè sanctos canonizzare, sed eorum conficere processus. Ita P. Io: à S. Tho: loco citato. Secundò dicitur solum indè haberi præcepisse eam diligentiam in proponendis Sanctis populis suarum Diocesum, non verò vniuersali Ecclesiæ, vt de se patet.

Secundò arguitur. Vniuersalis Ecclesia veneratur aliquos Sanctos, quos certum est canonizatos so-

lummodò fuisse à particularibus Episcopis, ergò hi saltem aliquando habuerunt potestatem canonizzandi sanctos pro vniuersali Ecclesia. Respondet Belar: lib: 1. de Beatit: Sancto: cap: 8. vniuersalē Ecclesiam *Belarm.* verè cæpisse colere prædictos sanctos non tam lege aliqua, quā consuetudine, quæ habet vim legis vbi principis accesserit consensus, vt docet S. Tho: 1. 2. quæst. 93. art. 3. Ita eorum sanctorum cultus ex consuetudine viget in vniuersali Ecclesia, tacitè saltem consentiente Summo Pontifice. Addimus, Romanos Pontifices maximam adhibuisse diligentiam, vt non nisi eorum sanctorum, admittatur veneratio, quos iuxta prudentissimam æstimationem constet satis communiter cultos fuisse vt sanctos, eorumque nomina diuersis in martyrologijs fuisse notata. In quo plurimum laboris ac studij impendit Eminentissimus Baronius, Ecclesiasticorum monumentorum diligentissimus lustrator, & Scriptor. Idque omninò sufficit, ne imprudenter, imò valde prudenter, ab vniuersali Ecclesia cultu digni censeantur.

39. Terriò arguitur. Hoc ipso quod sanctorum aliquis à particulari Episcopo canonizatus fuerit, omnes adeuntes eius diocesim tenentur illum venerari vt sanctum, ergò Episcopi antè sæpè dictam inhibitionem habuerunt potestatem canonizzandi Sanctos pro vniuersali Ecclesia. Antecedens suadetur: nam sicuti præcipiente Episcopo ieiunium pro sua diocesi, omnes eā adeuntes lege illius ieiunij adstringuntur: ita quoad præsens. Consequentia constat; alias solum posset subditos suæ diocesis ad sancti cultum adstringere, non verò alios.

Confirmatur. Posito quod antè factam prohibitionem Episcopus aliquis Sanctum pro sua diocesi canonizasset

nonizzasset, posset alterius diœcesis Episcopus inhibere sibi subditis, ne illum venerarentur vt sanctum, sed inde oriretur fidelium scandalum, habereturque dissentionum occasio, ergo potestas canonizzandi sanctos, quam habet peculiaris Episcopus videtur extendenda ad omnes Ecclesias, ad vitanda prædicta inconuenientia. Maxime quia absurdum etiam videtur Spiritus Sancti assistentiam determinato illi loco assignare.

Respondetur ad argumentum distinguendo antecedens, & quoad cultum externum conceditur, quoad internum negatur: deinde absolute negatur consequentia. Explicatur distinctio; nam etsi adeuntes eam diœcesim possent licite, & prudenter cultu interno sanctum, venerari, conformando se sententiæ eius Episcopi, qui præsumitur eam prudenter tulisse: non tamen ad id obligarentur, sed dumtaxat ad externum, & hoc ad vitandum scandalum, & rursus quia Episcopus habet facultatem obligandi ad illū omnes existentes in sua diœcesi ad remouendas discordias, & perturbationis periculum, quod ex denegatione eius externi cultus oriretur, ex hoc quod suis diœcesanis insurgere posset dubitatio de vera sanctitate eius qui inter sanctos relatus est. Ad id quod assertur de ieiunio, saltem credimus obligari sic adeuntes ad non publicè frangendum ieiunium; & hoc propter easdem causas; an verò etiam teneantur ad secretò illud non frangendum, suo loco examinabitur.

40. Ad confirmationem dicimus, verè dissensiones illas sequi posse, hæ enim non semel euenere etiam inter viros sanctitate ac doctrina celebres, vt inter Sanctos Augustinum, & Hieronymum. Et quod in plus est inter Sanctissimos

Ecclesiæ vertices Petrum & Paulum. Vt enim scripsit Apostolus ad Galat: 2. *Cum venisset Petrus Antiochiam, in faciem restiti, quia reprehensibilis erat* Videatur S. Tho: lec: 3. in citatum caput. Indè tamen, nullatenus sequitur aliquid aduersus nostram assertionem, quia ex rationibus adductis habetur sic esse dicendum, nec oportet vitari posse omnia scandala, alias ex hoc mundo deberemus exire, & fortè neque id sufficeret, cum etiam inter Angelos bonos, absque vlla tamen culpa, aliqua admittatur fuisse discordantia opinionum. De quo S. Tho: p.p. quæst. 113 art. 8. *Quare solum ex hoc colligi potest, conuenientissimè Alexandrum tertium ad hæc omnia præcauenda abstulisse particularibus Episcopis auctoritatem, canonizzandi sanctos, nā frigescente charitate abudauit nequitia, quæ ex sæpè numero parturit inconuenientia.* Ad id, quod additur, liquet ex dictis, nullum absurdum eam importare coarctationem, quia etsi assistentia Spiritus Sancti ex se possit esse vniuersalissima, attemperat se modo humano, seruando ordinem debitum ad vitandam cōfusionem. Maxime cum id præster ministerio Angelorum, quorum virtus est definita loco particulari, vt iam ostendimus. Circa assertionem tertiam, nihil se offert obijciendum.

Quartæ demum conclusioni obstare videtur quod habetur ex q: 7. can: *Nos si incompetenter.* Siquidem ex ea colligi potest supremam iudicandi potestatem non esse apud Summum Pontificem, nam vt ibi refertur, Leo Papa subdidit se Imperatoris iudicio; De hoc tamen commodius agetur dubio sequenti, nam pertinere videtur ad infallibilitatem iudicij summi Pontificis, circa sanctorum canonizationem, adeoque hic supersedendum duximus.

DVBIUM IV.

Vtrum Summus Pontifex in Beatificatione Seruorum Dei, & Beatorum Canonizatione possit errare?

41. **D**Vo in titulo enumerata coniungimus, quia satis sunt inter se connexa, est enim Beatificatio seruorum Dei dispositio quædam ad canonizationem sanctorum, quia tamen ut vidimus, beatificatio specie distinguitur à canonizatione, oportet singillatim, de vtraque agere, quod præstabimus diuersis assertionibus, quas tamen præire debet aliquod notandum, ex quo ea quæ dicenda sunt omninò pendent.

Sciendum ergò, triplicem posse dari certitudinem. Primam appellamus moralem, quæ habetur, cum diligentia humano modo possibilis adhibita est, in ordine ad certificandum intellectum de rei veritate, & non est hic sermo de qualibet diligentia, sed de ea, quæ sit maxima, hæc enim solummodò sufficit maximæ grauitati rei, de qua nunc agimus, adeoque erit certitudo orta, ex diligentissimo operandi modo, contento tamen intra humanam potestatem. Hinc ex prædicta certitudine operans nedum prudenter, sed prudentissimè censebitur operari. Secunda certitudo vocatur physica, cum videlicet sufficit ad causandam demonstratiuam, hoc est scientificam cognitionem: ea enim est, quæ fundatur in principijs naturaliter infallibilibus, vnde quod hoc modo fuerit certum, non poterit fallibilitati subesse, nisi per absolutæ Dei potentiæ miraculum, quo in aliqua naturæ lege dispensatur, ut sæpissimè contingisse certum est, tū

De Sanct. Beatif. & Canoniz.

ex Sacra Scriptura, qua asseritur ignem Babilonicæ fornacis non combussisse tres pueros; tum ex Sactis alijs historijs. Tertia demum est perfectissima prorsus certitudo, & Metaphysica appellatur, & tunc datur, cum nec per absolutam Dei potentiam potest oppositum contingere, qualis reperitur in his propositionibus *Deus est unus, & Trinus. Deus est prima causa*, & his similibus, in earum enim certitudine veritatis dispensatio omninò est impossibilis. Hoc posito.

§. I.

Prior dubij pars prima assertionem deciditur.

42. **D**Icendum est primò, summum Pontificem in beatificatione seruorum Dei moraliter loquendo non posse errare. Adduci posset pro hac assertionem P. Ioa: à S. Tho in 2. 2. disp: 9. §. 5. sed reuera minorem infallibilitatem, ipse tribuit summo Pontifici beatificanti Dei seruos, quam nos tribuamus, ut ex dicendis in nostra ratione, & solutionibus argumentorum innotescet. Videtur autem tenenda ab ijs, qui docent, seruorum Dei beatificationem à sanctorum canonizatione specie distingui, siquidem iuxta hunc dicendi modum minor est infallibilitas, qua gaudet summus Pontifex in beatificandis Dei seruis, quam in ijs sanctorum cathalogo scribendis.

P. Ioa: à
S. Thom.

Probatur conclusio ratione. Beatificatio seruorum Dei importat iudicium, seu sententiam Cardinalium definientium licitum esse permittere cultum publicum Beatificando reddendum, & permissionem eiusdem cultus à Summo Pontifice factam, atqui totum hoc non impor-

Y y rat

rat nisi certitudinem moraliter infallibilem, ergò summus Pontifex in beatificatione seruorum Dei moraliter loquendo errare non potest: maior constat ex superius dictis, cū essentiam beatificationis seruorum Dei explicuimus. Minor suadetur, quia iudicium illud prœdictum, quo decernunt Cardinales, licitum esse prœdictum cultum permittere, regulatur per iudicium speculatiuum, quo ex rigidissimo examine virtutum heroicarum, & miraculorum serui Dei habent de sanctimonia vitæ illius: porrò examen illud, quantumuis maximè seuerum, continetur tamen intra limites humanæ diligentiae, quæ vtiq̃ue fallibilis est, iuxta illud Sapien: 9. *Cogitationes mortalium timide, & incerte prouidentie nostræ.* Hinc quamuis certitudo prœdictæ definitiuæ sententiæ Cardinalium sit admodum magna, adhuc tamen non pertingit ad certitudinem moraliter infallibilem, sed huiusmodi infallibilitatem habet ex superueniente permissione summi Pontificis, ex qua Cardinalium sententia habet complementum, ita vt ex humanæ diligentie, quibus nititur sententia Cardinaliū, etsi absolutè loquendo sint fallibiles, coniunctæ tamen summi Pontificis beneplacito intra proprios limites, & consequenter moraliter redduntur infallibiles.

* 43. Et ratio huius videtur esse, quia eiusmodi summi Pontificis permissio est via quædam, licet diuersæ speciei, ad sanctitatis definitiuam sententiam per canonizationem ponendam, quare videtur ei concedenda aliqua infallibilitas, minima saltem, qualis est moralis, sicuti canonizationi maior omnino ac perfecta, iuxta ea quæ infra dicentur, conceditur infallibilitas: sicuti enim dispositiones vltimæ ad formam ignis deficienter virtualiter

sunt forma ignis, quam ex sua natura dispositiuè inferunt: ita quoad præsens proportione seruata. Tum rursus, quia in materia admodum graui putandum non est, omnino deesse aliquam Spiritus Sancti assistentiam, tum respectu Cardinaliū decernentium, tum & maximè respectu summi Pontificis permittentis eum publicum cultum Beatificato reddendum, quare ratione istius prœdictæ humanæ diligentie, quibus nititur beatificatio, redduntur infallibiles intra proprios limites, & consequenter morali modo, vnde attingent summum prorsus gradum certitudinis, qui possit morali certitudini competere, infallibilitatem videlicet.

Nequè dicas, quod si prœdictæ diligentie ex hac Spiritus Sancti assistentia redduntur infallibiles, redduntur tales nedum moraliter, sed etiam metaphysicè, cum Spiritus Sanctus metaphysicè loquendo nec falli, nec fallere possit. Respondetur enim, infallibilitatem à Spiritus Sancti assistentia communicatam, prœdicto diligenti examine se attēperare conditioni eius, quod afficit, est namque modus quidam vltimo perficiens moralem certitudinem, vnde, & moralis tantummodo erit, adeoque deficiens quædam, & imperfecta admodum participatio eius infallibilitatis, quæ communicatur articulis Fidei auctoritati Dei dicentis innixis,

Hinc deducimus, quod si quis seruo Dei inter beatos conscripto negaret cultum, existimando verè beatum non esse, peccaret peccato temeritatis, essetque saltem de errore vel leuiter suspectus, cum valde pium sit æstimare, Deum in re grauis adeò momenti non permittere, vt diligentissimo examini, quod præmittitur à viris in Ecclesiastica dignitate constitutis, & pietate admodum

Sapien.

modum insignibus aliqua fraus sublit. Et tandem minus rectè sentire videtur de prouidentia, quæ Deus Ecclesiæ suæ præest, putans eam in materia Religionis, quæ prope modum maxima est, destitutam, prorsus esse omni Spiritus Sancti assistentia, qua errorem omnē præcauere queat.

S. II.

Secunda assertio autoritate, & ratione probatur.

44. **D**icendum est secundo quāuis non repugnet, summum Pontificem in Sanctorum canonizatione errare, adeoque non gaudeat infallibilitate metaphysica; secundum tamen consuetam Diuine prouidentiae dispositionem errare non potest, vnde gaudet infallibilitate physice tali. In hac assertione conuenire videntur omnes asserentes non esse de Fide, sanctum à summo Pontifice canonizatum verè esse sanctum, quamuis doceant omnino temerarium esse repugnare sententiæ à summo Pontifice prolatae circa sanctitatem eius, qui sanctorum cathalogo scribitur, & rursus non euadere grauem hæresis suspicionem, negantem sancto canonizato venerationem. Plures auctores id docentes refert P. Ioa: à S. Tho: in 2. 2. disp: 9. art. 2. ubi docet non esse de Fide, Sanctum à summo Pontifice canonizatum verè esse sanctum. Inter illos etiam est N. Dominicus à Sanctissima Trinitate in sua Bibliotheca Theologica lib: 3. sec: 4. cap: 18. asserens non esse expressè pro hæretico habendum renuentem venerari Sanctum à summo Pontifice canonizatum, quamuis censendus esset impius,

P. 70 a
S. Thom.

N. Dom.

temerarius, scandalosus, ac grauissimis dignus censuris, quæ omnia, & nos asserimus. Docuit nostram assertionem S. Tho: Quodl: 9. art. 12. cuius ratione ad probandam conclusionem vtemur.

S. Thom.

Probari autem primò potest ex ipsis Bullis canonizationum. Nam Sixtus Quartus in Bulla canonizationis S. Bonauen: ait *Confidentes quod in hac canonizatione non permittat nos Deus errare.* Sixtus Quintus canonizans S. Didacum ait *Publico nostro & huius Sanctæ Sedis testimonio, quæ à Spiritu Sancto gubernatur, & regitur B. Didaci sanctitatem optimo iure declaratam esse.* Et postmodum. Nos ipsi de Spiritu Sancti singulari patrocinio, atque infallibili assistentia diximus. His prorsus similibus verbis vsi sunt sequentes summi Pontifices, cum inter Sanctos Beatum aliquem adnumerarunt.

Sixt. IV

Sixt. V

45. Nequè dicas ex verbis summorum Pontificum; quæ in canonizationum bullis habentur nimium probari, siquidem docere videntur esse Fide Diuina credendum, relatum inter Sanctos verè esse sanctum, quod præsertim habetur ex verbis Sixti quarti dicentis *Hunc sanctum (Diuum videlicet Bonauenturam) esse fideliter firmiterque teneri decernimus.* Quod etiam non obscure constat ex eo quod asserant, se processisse ad Sanctorum canonizationem ex infallibili Spiritus Sancti assistentia, propter hanc enim dogmata Fidei redduntur infallibilia, infallibilitate metaphysica.

Respondetur negando assumptum, & quoad primam illius probationem dicendum, ea verba regulanda esse per illa, quæ summus Pontifex præmiserat videlicet: *Confidentes quod in hac canonizatione non permittat nos Deus errare;* hæc enim satis apertè indicant, Summum Pō-

tificem maximè quidem fidere Diuinæ prouidentie, qua Deus Ecclesiæ suæ peculiari modo assistit, non tamen esse metaphysicè infallibile, ipsum non posse errare. Quoad secundam dicendum, quod licet Spiritus Sancti assistentia in seipsa sit metaphysicè infallibilis, non tamen omnem hanc infallibilitatem in quacumque materia adequatè explicat, sed tantum in fidei dogmatibus, quæ est materia omnium grauissima, & respectu cuius expressè à Christo Domino promissa est Summis Pontificibus, ut habetur Lucæ 22. cum idem Christus. alloquens Simonem Petrum ait. *Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Eò vel maximè, quia numquam summi Pontifices ut hereticos damnant, qui canonizationibus sanctorum ab eisdem promulgatis refragarentur, cum tamen in ijs quæ spectant ad fidei dogmata communiter consueuerint anathematis fulmen adiungere.

46. Probatur nunc ratione S. Tho: Canonizatio Sanctorum medium locum tenet inter ea, quæ directè pertinent ad Fidem, & ea, quæ spectant ad particularia facta, sed quoad prima summus Pontifex gaudet metaphysica infallibilitate, quoad posteriora potest errare, ergò quoad sanctorum canonizationem gaudet saltem physica infallibilitate, cui iuxta consuetam Diuinæ Prouidentie Ecclesiam regentis dispositionem, error subesse nequeat. Maior probatur à S. Doctore his verbis *Honor, quem sanctis exhibemus, quædam professio Fidei est, qua sanctorum gloriam credimus.* Ad cuius intelligentiam propositionis sciendum, quod credere in communi, in gratia decedentibus reddendam esse vitam æternam, utique directè spectat ad Fidem Theologalem, cū

sit vnus ex articulis in Catechismo paruo contentis, iuxta ergò hunc sensum, indubium est, non loqui Sanctum Doctorem, putamus ergò mentè D. Thomæ sic exponendā, videlicet, supposito quod per fidem habeamus, in gratia decedentibus conferendam æternæ beatitudinis gloriam, cum alicui Sancto honorem per duliam reddimus, testamur huic particulari personæ prædictam gloriam fuisse collatam, & huiusmodi protestatio niritur authoritati Summi Pontificis id decernentis, euidens est autem, hanc particularem personam in cælo cum Deo feliciter regnare non esse propriam Fidei Theologalis materiam, sicuti etsi ad eandem fidem pertineat, hostiā ritè consecratam continere corpus Christi Domini, hanc tamen particularem hostiam idem corpus continere non est eiusdem fidei propria materia. Rursus idcirco actus ille, duliæ quo sanctis honorem reddimus, dicitur protestatio fidei, secundum quod, id quod alias est directè obiectum Fidei applicatur particulari personæ, quæ inter sanctos relata est, quia cum dulia modo superius dicto spectet ad Religionem, huius proprium est esse eiusdem Fidei, imo & omnium virtutum Theologalium protestationem, ex eo quod illius proprium sit vltimū finem Deum videlicet, ut finem cui, attingere, sicut Theologalium virtutum est immediatè, atque aded ut proprium, & specificatiuum obiectum quod eundem Deum respicere. Et hanc doctrinam accepimus ex S. Tho: 2. 2. quæst. 103. art. 3. ad 1. dicente. *Religio est quædam protestatio Fidei, Spei, & Charitatis, quibus homo primordialiter ordinatur in Deum.* Indè habes canonizationem proponentem duliæ obiectum, honorandum propter authoritatem summi Pontificis, medium locum tenere,

Luc.

S. Thom.

S. Thom.

tenere, quatenus non proponit directum fidei obiectum, sed indirectum, applicatum videlicet personæ particulari, & attactam per duliam, cuius proprium est hoc indirectum obiectum protestari, ut nunc diximus.

47. Minor quoad primam partem liquet ex adducta numero præcedenti autoritate Sancti Lucæ. Quoad secundam constat, quia facta particularia important possessionem, crimina, & his similia, quæ sunt humani prorsus ordinis, adeoque in ijs summus Pontifex errare potest, quod clarè admodum habetur ex quæst. 7. can. *Nos si incompetenter*, ubi summus Pontifex Leo se subdidit Imperatoris iudicio cum ait. *Quod si iniuste egimus cuncta volumus vestro emendare iudicio.* De quo agens S. Præceptor 2. 2. quæst. 67. art. 1. ad 2. hæc habet *In rebus humanis aliqui propria sponte possunt se subycere aliorum iudicio, quamvis non sint eius superiores. Sicut patet in his, qui compromittuntur in aliquos arbitros. Et inde est quod necesse est arbitrium pana vallari, quia arbitri, qui non sunt superiores non habent de se plenam potestatem coercendi. Sic ergo & Christus propria sponte humano se subdidit iudicio, sicut etiam & Leo Papa se iudicio Imperatoris subdidit.* Videatur quoad hoc commentarius Caietani, rem dilucidè, ac luculenter exponentis.

Consequentia videtur manifesta, cum medium de utroque extremo participet, vnde minimum saltem fallibilitatis concedendum erit Sanctorum canonizationi, qualis est defectus metaphysicæ infallibilitatis, quæ solius obiecti directè spectantis ad fidem virtutem Theologalem est propria. Notandum tamen diximus iuxta dicta paragrapho præcedenti inter ea, quæ directè sunt Fidei, & ea, quæ pertinent ad fa-

cta particularia, mediare servorum Dei beatificationem, quæ cum sit Sanctorum canonizatione inferior, utique magis recedet ab infallibilitate dogmatum Fidei, magisque accedet ad fallibilitatem quam diximus competere factis particularibus; Ex quo fit, canonizationem Sanctorum ab hac ultima fallibilitate magis elongatam, dicendam infallibilitatem physicam, cui proinde iuxta consuetam dispositionem providentiæ Divinæ regentis Ecclesiam, nequeat subesse falsum, quod in nostra assertione intendimus.

48. Confirmatur: Piè credendum est, Sanctum à summo Pontifice canonizatum verè esse sanctum, sed quod piè creditur, est iuxta ordinariam dispositionem Spiritus Sancti gubernantis Ecclesiam infallibile, ergò summus Pontifex in sanctorum canonizatione gaudet infallibilitate, cui naturaliter nequit subesse falsum. Maior habetur expresse ex Sancto Tho: quodlibeto citato, postulat tamen, ut breviter exponamus, quid sit piè credere. Sciendum ergò ex Angelico 2. 2. quæst. 101. art. 1. quod Pietas est virtus quædam, per quam parentes, & patriam colimus, & quia Deus excellentissimè est pater omnium nostrum, idcirco, ut ait idem art. 3. ad 2. per excellentiam cultus Dei pietas nominatur. Nota rursum ex eodem 2. 2. quæst. 45. art. 1. ad 3. quod *Pietas, quæ pertinet ad cultum Dei est manifestativa fidei, in quantum per cultum Dei protestamur fidem.* Ex quibus habetur piam fidem inniti paternæ illi providentiæ, qua Deus Ecclesiam suam gubernat; & quia ex naturali eo amore, quo pater filium diligit ortum ducit, ut numquam sit defectus in providentia, qua filium gubernat, fit indè canonizationem sanctorum, maximè spectantem ad rectam gubernationem

S. Tho.

S. Thom.

S. Thom.

nationem Ecclesiæ Deum colentis in sanctis suis, spectare ad paternam Dei prouidentiam, & consequenter pium esse credere in illa nullā contrigisse falsitatem, ne hæc refundatur in defectum huius paternæ prouidentiae, quem illi tribuere impium est, piè igitur credendum, Sanctum à summo Pontifice canonizatum verè esse sanctum.

Minor ex nunc dictis suadetur: nam si naturaliter loquendo in rebus saltem magni momenti paternam prouidentiam non deest filio, ita nec in graui admodum materia canonizationis sanctorum Spiritus Sanctus filiae suæ Ecclesiæ deerit, adeoque iuxta cursum ordinarium eiusdem prouidentiae eadem canonizatio verum infallibiliter attinget. Consequentia ex præmissis manifestè deducitur. Ex quo etiam habetur, quod supra in assertionem dicebamus, quomodo impietatis, & scandali plenum sit reluctari definitivæ sententiæ summi Pontificis statuentis aliquem esse sanctum; quin imò graui suspitione erroris laborare, cum indirectè saltem id opponatur assistentiæ Spiritus Sancti, quam Christus Dominus sæpè numero Petro eiusque successoribus pollicitus est, ut ex Euangelij habetur: hæc enim promissio intelligenda est primariò quidem quantū ad dogmata Fidei, secundariò tamen etiam quoad ea, quæ ad ipsam reducuntur, sicuti est sanctorum canonizatio, quæ spectat ad materiam Religionis, quæ fidem modo exposito protestatur, & demum ad paternam prouidentiam Dei Ecclesiæ gubernantis pertinet.

§. III.

Referuntur, & soluuntur argumenta primæ contrariæ assertioni.

49. **A** Duerfus primam nostram assertionem primò adduci potest P. Ioa: à S. Tho: disp: 9. citata art. 2. ubi etsi primò asserat summum Pontificem in beatificatione seruorum Dei practicè non posse errare, ait tamen, quod speculatiuè non habet nisi moralem certitudinem, & maximam probabilitatem, vnde nullam infallibilitatem tribuit iudicio illi speculatiuo, quò dirigitur permissio publici cultus Beatificato exhibendi. Hinc nulla putat censura dignum speculatiuè existimantem, Beatificatum à summo Pontifice verè non esse talem; Hoc tamen asserit verum esse ex vi beatificationis præcisè sūptæ, quia ex alio capite, ut si accedat assensus totius Ecclesiæ, aut maioris partis fidelium, multitudo miraculorum facta in confirmationem Sanctitatis eius, & hoc longo tempore sit continuatū, ex hac parte fiet longè certius, & qui negaret sanctitatem talis personæ esset censura temeritatis dignus. Loquendo igitur de beatificatione cum præcisione sumpta, ita argumentatur. Ut Ecclesia publicè celebret festum de aliquo tanquam de sancto sufficit probabilitas, & moralis certitudo de eius sanctitate, ergò ut Ecclesia habeat iudicium practicum certum de celebratione alicuius sancti non requiritur, quod habeat etiam iudicium speculatiuum certum de sanctitate, sed sufficit moralis certitudo aut opinio. Antecedens probat exemplo celebrationis festi Conceptionis B. Virginis, quod Ecclesia celebrat,

S. Thom.
P. 2o. d.

celebrat, & tamen præcipit nulla, notandum censura asserentem, illā in originali fuisse conceptam. Tum rursus, quia eadem Ecclesia in materia religionis sæpè utitur opinione probabili, vt patet in dispensatione voti solemnisi, & matrimonij rati, non consummati, ad hanc autem religionis materiam pertinet etiam sanctorum veneratio, vt iam diximus. Consequentia ex paritate rationis videtur manifesta.

Respondetur distinguendo antecedens, vt celebret vtrumque conceditur, vt celebret ex præsupposita approbatione sanctitatis eius, cuius festum celebrat, negatur. Deinde negatur consequentia. Itaque celebratio festi se habet vt proprietas, seu quasi proprietas præsuppositæ sanctitatis eius, cui per celebrationem festi cultus publicus exhibetur id tamen dupliciter fieri contingit. Primò ita vt præmittatur diligens admodum examen circa sanctitatem & miracula personæ, & hoc ex commissione Sedis Apostolicæ, & non à quibuscumque personis, sed à viris in Ecclesiastica dignitate constitutis, ad id muneris peculiariter à summo Pontifice delectis, à quibus hoc ipso quod probata fuerit sanctitas Beatificandi, idem summus Pontifex laudat, approbatque eorum decretum, ac permittit postmodum positio permissionis actu cultum Beatificati. Secundo modo ea celebratio fieri potest ita vt, ex populorum pietate, ac deuotione, incipiat festum celebrari permittente, aut etiam approbante Episcopo & non reluctante summo Pontifice, sed tantummodò, vt sic dicamus tacente, eo ferè modò, quo ex populorum deuotione aliqui vt sancti coli cæperunt, qui etiam nunc ex cultu immemorabili titulo beatorum, vel sanctorum gaudent, respectu quorum summus Pontifex merè ne-

gatiuè se habet non improbando videlicet.

50. Nunc ergò dicimus, quod si festum primo modo celebretur, nō nititur dumtaxat probabili opinionem, ac morali tantum certitudini, sed morali infallibilitati ita vt ea positiua permissio reguletur iudicio speculatiuo moraliter infallibili, propter peculiarem Spiritus Sancti assistentiam, qua gaudet summus Pontifex, qui omnibus ijs præmissis positiuè permittit aliquem coli publicè vt beatorum gloriam perfruentem. Secus si celebretur secundo modo, in quo cum nec præcedat Cardinalium sententia nixa, prædicto examini de sanctitate personæ, summus Pontifex merè negatiuè se habet præcisè tacendo, & non improbando. Et propterea credimus, beatos ex cultu immemorabili, ad quem Pontifex nullam nec permissuum præstitit modo iam dicto influxum, coli propter moralem solum certitudinem, & probabilem admodum opinionem de eorum sanctitate, non autem quia aliquo modo sit infallibile eos esse beatos. Hinc constat ad id, quod assertur ex festo Conceptionis; illud enim celebrari cepit ex particularium Ecclesiarum pietate tacentibus summis Pontificibus, nec vñquam ex commissione Sedis Apostolicæ præmissum est examen circa sanctitatem Conceptionis B. Virginis, sed hoc relictum est Theologorum disputationi. Hoc diximus de initio huius festi, modo enim erit id omninò magis certum cum, vniuersalis Ecclesia illud festum celebret.

Ad aliam probationem dicitur in spectantibus ad materiam religionis dari non modicam latitudinem, nec probabilis opinio, quæ pro adductis dispensationibus licite concedendis sufficit, sufficiens censeri debet pro celebratione festi alicuius

alicuius beati facta saltem modò iam dicto, siquidem hæc grauior est, & ex errore in illa contingente grauiora sequerentur inconuenientia. Vnde non est simile.

51. Secundò arguit. Ex S. Tho: 3. p. quæst. 27. art. 2. ad 3. Quod ex eo quod Ecclesia Romana suo tempore tolerabat celebrationem festi Conceptionis, dicit eam consuetudinem non esse totaliter improbandam, nec aliquid amplius ex ea tolerantia inferit, sed Beatificatio est concessio celebrationis de aliquo sancto cum tolerantia Sedis Apostolicæ, vt cõstat ex definitione Cardinalis Tuschi, ergò ex vi præcisè beatificationis non inferitur nisi quod talis consuetudo non sit reprobanda, non verò quod sit omninò certum, quod talis persona beatificata sit in gloria, taliter quod oppositum sit censurabile.

Confirmatur. Veneratio, quæ exhibetur Beatificatis, aliquando fuit permessa fieri ab Episcopis in Ecclesia, sed beatificatio hoc modo facta non gaudet nisi morali certitudine, ergò de se talis beatificatio non exigit maiorem certitudinem, quam moralem. Maior constat. Minor probatur, quia particulares Episcopi nedum non possunt aliquid de Fide definire, imò nec certum reddere, quod Beatificatus sit in gloria. Consequentia ex præmissis constat, cum illa fuerit vera beatificatio. Adde, permissionem celebrandi festum de aliquo stare posse cum certitudine, quod ille non sit in gloria, dummodò constet esse Sanctum, sicut permittit Ecclesia celebrari festum de Sancto Elia in Ordine Carmelitarum, quem tamen cõstat adhuc beatitudinis gloria nõ perfrui. Aliud est ergò (concludit citatus author) celebrationē de aliquo permittere, aliud iudicare, & habere pro infallibili, quod sit in gloria.

Respondetur concedendo maio-

rem si fuerit sermo de pura, & nuda tolerantia celebrationis eius festi, hæc enim non importat positium aliquem actum, sed solum non reprobationē celebrationis eius festi, vnde iuxta hunc sensum neganda est minor quoad beatificationem de qua nunc loquimur, nam hæc claudit positiam permissionem summi Pontificis, & rursus præsupponit definitium Cardinalium iudicium habens fundamentum in rigidissimo examine morum, & miraculorum ipsius Beatificandi, quæ omnia in plus omninò esse, quam sit nuda tolerantia nemo non videt. Adde, non improbabiler dici posse summum Pontificem vt doctorem, particularem principatum tenens inter Cardinales concurrere non, merè permissiue, sed etiam complendo per suam sententiam iudicium definitium Congregationis Cardinalium, vnde mirum non est beatificationi concedi à nobis moralem infallibilitatem etiam quantum ad iudicium speculatiuum versans circa sãctitatem personæ inter beatos, modo dicto, scribendæ, quæ infallibilitas non tribuitur nudæ tolerantia: de qua si intelligatur definitio Cardinalis Tuschi, dicendum, eam comprehendere omnem prorsus beatificationem, & consequenter etiam eorum, quos populi alicuius pietas, aut particularis dumtaxat alicuius Episcopi sententia inter beatos connumerauit, quorum cultum merè tolerat summus Pontifex illum videlicet nullatenus nec approbando, nec reprobando.

Per quod patet ad confirmationē; nam beatificatio ab Episcopo particulari facta est diuersæ rationis, neque ad illam requisita fuit expressa permissio summi Pontificis id permittentis pro vniuersali Ecclesia, nec rigidū adeò accuratumuē examen nec demum sententia Summi Pontificis, vt principis particulariū doctorum

doctorum. Indè enim fit, quod licet Spiritus Sanctus possit independenter ab omnibus istis manifestare veritatem, nihilominus secundum consuetam suæ prouidentiae dispositionem humano modo agendi se attemperat, adeoque supposita ea, exactissima diligentia adhibita in veritatis inquisitione; piè credi potest, non defuturam eam moralem infallibilitatem, quam beatificationi modo descripto factæ, tribuimus. Ad id, quod additur, addimus & nos, ne dum cum ea certitudine de gloria non possessa stare permissione cultus beatificatorum proprii, verum etiam stare posse veram, & propriam canonizationem, vt supra declarantes definitiones canonizationis diximus, & tamen canonizationi non renuit P. Ioa: à S. Tho: infallibilitatem concedere. Et ratio huius est, quia essentia sanctitatis rigorosè, sumptæ non habetur à possessione beatitudinis, sed ab heroicis gratia, virtutibus, ac miraculis, quæ licet absquè beatitudine æterna non habeant ultimam consummationem, non desinunt tamen habere essentialia requisita ad canonizationem propriè dictam, & consequenter ad infallibilitatem siuè beatificationis, siuè canonizationis propriam. Et hoc ipsum confirmat exemplum S. P. N. Eliæ, quem vt omninò sanctum, ex summorum Pontificum indultu vniuersus Carmeli cætus veneratur.

52. Quamuis, vt verum fateamur, non sit ita certum, vt hic author supponit, Sanctissimū Patriarcham Eliam beatitudinis gloria, saltem quoad animam, carere: ipsum enim perfrui beata visione docuit

N. Gab. N. Gabriel à S. Vincentio trac: de Gratia disp: 19. quæst. 5. num. 54.

Lezana referens pro eadem sententia Lezannam consul: 3. num. 99 Salmeronè

Salm. tomo 11. trac: 32. in Ioan: D. An- De Sanct. Beatif. & Canoniz.

toninum, Sebastianum Barradam & alios. Ex quibus concludimus, aliud omninò esse purè tolerari à Romano Pontifice aliquem, coli vt beatū; aliud positiuè ab eo permitti, imò ab ipso vt principe particulariū doctorum iudicari, aliquem coli posse vt beatum in Ecclesia vniuersali; huic proindè beatificationi morale infallibilitatem, non verò nudam opinionis probabilitatem concedendam esse credimus.

Adde; quod iuxta receptum satis axioma, quod sepè repetit Angelicus Præceptor, Supremum infimi attingit infimum supremi, in genere autem prudentialis certitudinis supremum locum tenere seruorum Dei beatificationem manifestum, apparet ex omnibus ijs requisitis, quæ ad beatificationem vt nunc fit, exiguntur, adeoque oportet, vt attingat infimum supremi, hoc est infallibilitatem canonizationis sanctorum infimo modo participet, & consequenter quod habeat moralem saltem infallibilitatem, quæ utiquè infima est. Eò vel maximè quia cōcessa solum beatificationi pro vniuersali Ecclesia probabili certitudine qualis cōpetit opinionibus, non leue indè sequeretur inconueniens, cum de facili posset quis sibi persuadere, contigisse aliquam deceptionem in eo beatificationis processu, adeoque cultum Beatificato denegare, quod in summi Pontificis, & Ecclesiæ dedecus vergeret; præcluditur autem aditus huic inconuenienti adstruendo moralem, quam nos posuimus infallibilitatem.

53. Nunc ex alia parte nostræ primæ assertioni opponitur sententia asserentium beatificationi seruorum Dei competere eandem infallibilitatem, quæ competit sanctorum canonizationi, quamuis minus perfecta sit, intra eundem tamen infallibilitatis gradum; sic docent, vt

Torres inquit *Torres* 2 . 2 . disp: 17 . dub. 6 . aliqui viri docti, & videtur hæc opinio tenenda ab omnibus asserentibus, beatificationem à canonizatione non distingui specie, Pro ea, autem primò argui potest ex auctoritate D. Bernardi epist. 175 . ita, scribentis: *Fuit procul dubio & mater Domini ante sancta, quam nata. Nec fallitur omninò Sancta Ecclesia, sanctum reputans ipsum eius Natiuitatis diem, & omni anno cum exultatione uniuersæ terræ votiuâ celebritate suscipiens.* Ex his enim verbis perspicuè habetur, Ecclesiam, eiusquè caput summum Pontificem falli omninò non posse circa sanctitatem eius, cuius festiuum celebrant diem, aut ipsum celebrari permittunt, vndè idem mellifluus Doctor acriter etiam ibidem arguit Gallicanam, Ecclesiam, eo quod cæperit festum Conceptionis celebrare, antequam definitione constaret, B. Virginem fuisse absque originali conceptam, quasi putaret ex celebratione festi alicuius sancti omninò infallibiliter sequi ipsum esse sanctum; Quod etiam docuit S. Tho: 3 . p. quæst. 27 . art. 1 . in argum: Sed contra, agens de festo Natiuitatis eiusdem Virginis. Cum ergò de Beatificato pro vniuersali Ecclesia celebrari possit festum, tenendum vt omninò infallibile, ipsum esse beatum.

S. Thom.

Respondetur, iuxta nostram sententiam facillè adductas auctoritates exponi posse de morali infallibilitate, & quamuis D. Bernardus addiderit eam particulam *omninò*, non videtur multum virgere, quia Ecclesiæ eiusque summo Pontifici non est in omnibus, ad cultum Religionis spectantibus, eadem prorsus concedenda æqualis infallibilitas, sed pro qualitate materiæ, ac modi, quo circa ea se gerit, & quia in beatificatione summus Pontifex nō se gerit vt caput Ecclesiæ, nec profert definitiuam sententiam circa

sanctitatem Beatificandi, idcirco moralis infallibilitas, quam beatificationi tribuimus, sufficiet.

54 . Secundò arguitur. Impossibile est, summum Pontificem in materia Religionis permittere in vniuersali Ecclesia intollerabilem errorem, sed si posset aliquo modo errare in beatificatione, posset intollerabilem errorem in eadem Ecclesia in materia religionis permittere, ergò omninò erit impossibile, in beatificatione seruorum Dei summum Pontificem errare. Maior suadet, tum quia malè sentiremus de paterna ea prouidentia, qua Deus Ecclesiam suam regit, si in grauissima Religionis materia erroris defectus permetteretur. Tū rursus, quia Summus Pontifex, vt iam supra ostendimus, constituitur à Deo in ijs, quæ sunt ad ipsum, hoc est, quæ ad materiam Religionis, & cultus Diuini spectant, vndè iuxta consuetum modum operandi Diuinæ prouidentia, quæ ministros à se electos, nō supponit, sed facit idoneos, asserendū tribuere illi hoc quod est, non posse in eo ministerio deficere, vt enim optimè expendit S. Tho: lec: 2 . in cap: 3 . 2 . Epist: ad Chirin: *Deus cuilibet dat ea, per quæ possit consequi perfectionem suæ naturæ. Vndè quia Deus constituit ministros noui testamenti, dedit & eis idoneitatem ad hoc officium exercendum.* nequit ergò in materia beatificationis aliquod erroris periculum contingere. Min: & Conf: constant.

S. Thom.

Respondetur distinguendo maiorem, moraliter loquendo conceditur, omninò & absolutè negatur, & deindè iuxta eundem sensum distinguitur minor, & negatur consequentia. Ad primam verò maioris probationem dicitur, quod si Pontifex in beatificatione seruorum Dei se gereret vt caput Ecclesiæ, & per definitiuam sententiam, utiquè iuxta ordinariam prouidentiam Dei regentis

gentis Ecclesiam suam gauderet in-
infallibilitate physica, quia verò hoc
modo non se gerit, sat est, si mora-
liter loquendo sit impossibile, con-
tingere in Ecclesia vniuersali, co-
lente Beatificatum, errorem aliquem
Ex quo ad secundam eiusdem ma-
ioris probationem dicitur, summū
Pontificem in beatificatione seruo-
rum Dei non exercere perfectè mu-
nus decernendi ea, quæ spectant ad
cultum sanctorum, & consequenter
ad cultum Dei, qui in sanctis suis
honoratur, vnde mirum non est, si
in illa non gaudeat perfecta infalli-
bilitate, qualem habet in sanctorum
canonizzazione, ad munus ergò
suum idoneè exequendum satis erit
moralis infallibilitas. Per quod pa-
tet ad authoritatem ex D. Tho: ad-
ductam, quæ veritatem habet iuxta
ea, quæ nunc diximus.

§. I V.

*Respondetur argumentis secundæ
assertioni oppositis.*

55. **S**ecundæ assertioni primò
opponitur error heterodo-
xorum, qui sicut à Sanctorum cul-
tu, æquè ac à vitæ sanctimonia ab-
horrent, ita eorundem canonizza-
tionem, aut damnant, aut vt om-
ninò errori obnoxiam spernunt. In-
ter eos est Vuiclef, qui, vt refert N.
Vualdensis tomo 3. de Sacramen-
tal: cap: 122 asseruit, sic Pontificē
errare posse in Sanctorum canoniz-
atione, vti potest quilibet particu-
laris homo, quæ calumnia retorque-
tur in Christum Dominum, cuius
in terris Vicesgerentem æqualem,
cuicumque homini de media plebe,
in grauissima religionis materia cō-
stituit. Præter hunc errorem est Ca-
tholicorum opinio, quæ etsi asserat

De Sanct. Beatif. & Canoniz.

potestatem canonizzandi Sanctos
summo tantum Pontifici conceden-
dam, ait tamen in ea absolutè lo-
quendo posse errare, citantur pro
hoc dicendi modo Caietan: tomo *Caiet.*
1. Opusculor: trac: 15. de Indul-
gentijs cap: 8. §. vltimo, vbi ta-
men id obiter satis tangit, imò ad-
ducit S. Tho: non designando tamē
peculiarem locum, sed de mente S.
Tho: iam constat, & aliquid etiam *Felin:*
mox dicitur. Felinus in cap: Vene-
rab: de testibus, quem adducit Co-
uarruias infra referendus. *Glossa*
in cap: Vnico de reliquijs, & vene-
ratione Sanctorum in 6. Probari
id primo solet ex capite *A nobis.*
Sed cum ibi sit sermo de iudicio
Ecclesiæ quantum ad facta particu-
laria, qualia sunt lites, processus,
appellationes, excommunicationes,
& his similia, in quibus, non nega-
mus, posse errorem contingere, ni-
hil inde aduersus nostram assertio-
nem sequitur.

56. Secundò arguitur in hunc
modum. Ex doctrina S. Tho: habe-
tur, quod, vt aliquis in sanctorum
cathalogo scribatur, satis est pro-
babile esse ipsum esse sanctum, atqui
quod est probabile, vtique est erro-
ris periculo obnoxium, ergò sum-
mus Pontifex in sanctorum cano-
nizzazione absolutè potest errare.
Maior, quæ sola indiget probatio-
ne, expressè habetur ex S. Tho: 2.
2. quæst. 88. art. 2. ad 2. vbi lo-
quens de Iepte, de quo est sermo
Iudicum 11. ait quod *Ponitur in*
cathalogo Sanctorum, & propter vi-
ctoriam quam obtinuit, & quia pro-
babile est, eum penitusse de facto ini-
quo, quod tamen aliquod bonum figu-
rabat. Idemque dixerat in 4. dist.
38. quæst. 1. art. 1. quæstiun. 2:
ad 3. ac demum lec: 7. in cap: 11.
Epis: ad Hebr: vbi loquens de Ge-
deone, Baruch, Sansone, Iepte, Da-
uide, Samuele, quos Apostolus

S. Thom.

in sanctorum cathalogo enumerat, subdit: *Probabile est quod omnes fuerint finaliter Sancti, ex quo Apostolus nominat eos in cathalogo Sanctorum.* Nunc sic, ut patet ex prioribus verbis, Iapte scribitur inter sanctos, quia probabile est, ipsum pœnituisse de facto, sufficit ergo probabilis opinio de alicuius sanctitate ad hoc ut in sanctorum albo scribatur. Deinde vrgentius id habetur ex secundo testimonio, si enim ex hoc, quod Apostolus omnes adductos in sanctorum cathalogo scripserit, deducit S. Doctor probabile esse illos esse sanctos, à fortiori ex hoc quod summus Pontifex aliquem inter sanctos conscribat, non sequitur esse infallibile illum esse sanctum: nam canonizatio ab Apostolo facta anteponenda est illi, quæ fit à summo Pontifice. Aliundè etiam ingerit difficultatem consequentia illa S. Tho: quæ enim ex Apostolo habentur sunt de Fide, vnde non apparet quomodo verum sit, quod dicit Angelicus Doctor: probabile est illos viros fuisse sanctos ex eo quod Apostolus inter Sanctos eos enumeret: nam ex eo quod Euangelium à Luca conscriptum referat, vnum ex latronibus fuisse à Christo in cruce pendente canonizatum ijs verbis *Hodie mecum eris in Paradiso*, non est tantum probabile, sed prorsus de Fide ipsum esse sanctum.

Hoc argumentum nemo, quem viderimus, tetigit, & sanè primo aspectu videtur non leuem præferre difficultatem, ad cuius enodationem breuiter præmittendum, quod ad hoc ut aliquis sanctus possit appellari, sufficit quod aliquod opus valdè arduum, ac heroica sanctitate, & virtute plenum gesserit, siquidem opus eiusque sanctitas in personam illud exercentem retorquetur. Secundo potest aliquis in sanctorum cathalogo notari, eo

quia in sanctis operibus, heroicisque virtutibus vsque ad vitæ finem perseuerarit, & iuxta hunc posteriorem sensum aliquis simpliciter sanctus dicitur, & nos hoc modo de sanctis in præsentiarum potissimè loquimur. His præsuppositis.

57. Ad primum testimonium dicitur, quod si loquamur de Iapte ut primo modo Sancto nempe propter victoriam, ac heroicam fortitudinem in illa referenda exercitam non est probabile, sed omninò infallibile ipsum fuisse sanctum, ut melius constabit ex dicendis ad secundum. Si verò loquamur de Iapte ut Sancto secundo modo, est tantum probabile, ipsum esse Sanctum, sicut probabile est pœnitentiam egisse cum, an verè pœnituerit, non habeatur ex scriptura, colligitur tamen probabiliter ex egregio sanctoque facinore relatæ victoriæ. Et propterea Iapte fuisse secundo modo, hoc est finaliter sanctum, nullo modo ex scriptura habetur, ut etiam ex mox dicendis notum fiet.

Ad secundum dicitur, quod cum Apostolus inter sanctos viros refert Iapte, id præstat ex eo quod propter victoriâ relatam heroicamque fortitudinem exercuerit sanctam aliquam operationem, imò & propter votum, quod emisit, secundum quod processit ex instinctu Spiritus Sancti, & hoc modo est de fide ipsum fuisse sanctum; quapropter cum dicit S. Tho: probabile esse, ipsum fuisse Sanctum ex eo quod Apostolus eum numeret inter sanctos loquitur de sanctitate finali, & probabile tantum id est, quod sic explicatur: posito quod Iapte semel fuerit sanctus ratione prædictarum operationum, uti docuit Apostolus, probabile admodum est post votum, ut imprudenter emissum de sacrificando eo, quod primò sibi occurreret, illudque iniquè adimpletum, non fuisse à

Deo

Deo derelictum, sed concessum gratiæ auxilium, ex cuius adiutorio postmodum penituerit, unde non fuit finaliter sanctus ex dicto Apostoli, sed solum ex probabili iam facto. Et sanè quod Apostolus canonizauerit Iephte. Sanctum ex heroicis eius operibus, adeoque iuxta primum modum, habetur ex S. Tho: qui loco cit: in Epis: ad Heb: ait *Sciendum quod aliqui istorum aliqua mala fecerunt, & aliqua bona, unde non numerantur hic nisi quantum ad bona, quæ fecerunt, & receperunt.* Nominatur ergò ab Apostolo Iephte inter sanctos, non quia fuerit finaliter sanctus, sed propter egregia opera, quæ fecit, quibus peractis aliqua mala gessit, & dubitationi obnoxium reliquit, an fuerit finaliter sanctus, vel non. Ex quibus liquido constat ad id, quod additur, nã ab Apostolo non canonizatur Iephte vt finaliter sanctus, vt latro à Christo inter beatos relatus fuit, & consequenter asserere potuit S. Thomas probabile esse, ipsum fuisse finaliter sanctum, licet talem fuisse, deducatur probabiliter ex eo, quod aliquando iuxta Apostoli sententiam fuerit sanctus, indè enim arguitur, pium esse credere, non fuisse à Divina misericordia post perpetrata mala derelictum.

Circa hoc etiam notandum occurrit, non esse contradictionem in eo, quod dixerimus, votum à Iephte emissum fuisse ex instinctu Spiritus Sancti, & rursus fuisse imprudenter nuncupatum, nam quomodo hæc duo cohæreant explicat S. Tho: lec: 7. citata his verbis. *Dicendum, quod fuit ibi aliquid de Spiritu Sancto, scilicet motus ad vouendum in generali, quod scilicet immolaret quicquid occurreret sibi immolabile, aliquid autem ex proprio suo spiritu, scilicet quod immolauit, quod non debuit, & in hoc peccauit, sed post penituit.* Et hoc ipsū

dixerat in 4. dist: 38. quæst. 1. art. 1. quæstiunc: citata.

58. Tertiò arguitur. Summus Pontifex in sanctorum canonizatione nititur humano testimonio, sed hoc simpliciter est fallibile, ergò summus Pontifex in sanctorum canonizatione simpliciter falli potest. Maior constat; nam inquisitio de vita & miraculis canonizandi fit per testes humanos. Minor & consequentia constant. Respondet S. Doctor quodlibeto citato ad 2. Diuinam prouidentiam præseruare Ecclesiam, ne in talibus per fallibile testimonium hominū decipiatur. Licet ergò humana ea attestatio secundum se sit fallibilitati obnoxia, mortalium enim cogitationes timidæ sunt, & incertæ prouidentiae nostræ, prout tamen substat assistentiæ peculiari Spiritus Sancti, Ecclesiam suam in re magni momenti regentis, redditur modo dicto infallibilis.

Sed contra: vel infallibilitas qua gaudet summus Pontifex in sanctorum canonizatione innititur aliquo modo humanæ attestations, vel tota ratio huius infallibilitatis habetur ex Spiritus Sancti peculiari assistentia? Si primum dicetur, nulla ex ea habebitur infallibilitas, siquidem simpliciter fallibile nequit esse fundamentum alicuius infallibilitatis. Si verò secundum asseratur, omninò sperfluum videtur examen, quod canonizationi præmittitur, nec se habebit vt dispositio prærequisita ad prædictam infallibilitatē, nam cum sit inferioris prorsus ordinis, nequibit ad rem ordinis superioris disponere, sicuti naturalis ordinis opera, etsi virtuosa, nequeunt ad gratiam supernaturalem disponere, imò neque se habent per modum necessariae conditionis ad illam prærequisitæ vt docet N. Salmant: trac: de Prædest: disp: 10. num. 27.

N. Salm.

Respon-

Respondetur, totum illud coniunctum ex humano testimonio, & Sancti Spiritus assistentia esse eius infallibilitatis fundamentum: nec verum est, prædictam attestationem esse merè humanam, hoc ipso enim quod processus efformetur ex Apostolica autoritate Sanctæ Sedis, utique regitur ex peculiari Sancti Spiritus imperio ac directione, atque adeò humanum modum agendi supergreditur, vnde & supernaturalis euadit attestatio ratione prædictæ directionis. Et hoc voluit S. Doctor, cum dixit, Deum regere Ecclesiam suam, nè in istis decipiatur. Per quod patet ad paritatem adductam.

Et notandum, quod licet eiusmodi infallibilitas haberi posset independentè à præuio illo, seueroque admodum examine, quia tamè Spiritus Sanctus in regenda Ecclesia se attemperat modo agendi humanæ prudentiæ, humanique iudicij, sit quod sicut prudentis est diligentem in rebus admodum grauib. impendere curam, ne defectus aliquis contingat: & rursus sicuti ad iudicis munus spectat testium præmittere examen, ne inconsideratam proferat sententiam. Non dissimiliter & summus Pontifex etiam prout operans ex peculiari assistentia Spiritus Sancti. Quod, & docuit Christus Dominus cum Matth: 10. dixit

S. Matth *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbe.*

59. Ultima demum sententia eidem secundæ assertioni aduersa asserit esse de Fide, relatos à summo Pontifice inrer Sanctos verè effectales. Ita docent Valentia in 2. 2. quæst. 1. disp: 1. puncto 7. §. 41. & non pauci Recentiores, ut ait Torres 2. 2. disp: 16. dub. 3. qui etiam hunc dicendi modum censet esse probabilem. Arguitur pro illo ex Valen: in hunc modum. Ex scri-

pturæ pomissionibus habetur, numquam futurum, ut vniuersa Ecclesia in materia Religionis fallatur, sed falleretur in hac materia, posito quod veneraretur Sanctum canonizatum, qui reipsa talis non esset, ergò summus Pontifex in canonizatione sanctorum ea gaudet infallibilitate, qua in fidei dogmatibus decernendis pollet. Ad maiorem suadendam nullam citatus author adducit Scripturam, possent autem afferri verba, quæ habentur Ioa: 16. *S. Ioa:* quæ talia sunt. *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo; cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatē.* Hunc locum exponens Angelicus Præceptor 1. 2. quæst. 106. art. 4. *S. Thom.* ad 2. hæc ait. *Docuit Spiritus Sanctus Apostolos omnem veritatem de his, quæ pertinent ad necessitatem salutis, scilicet de credendis, & de agendis:* Videtur autem nomine agendorum potissimè intelligi ea, quæ spectant ad cultum Diuinum, adeoque quoad ista dabitur infallibilis Spiritus Sancti assistentia, sicut quantum ad credibilia, quæ ad salutem sunt necessaria. Minor suadetur nam Sanctorum cultus ad Religionem spectat, cum in illis etiam Deum veneremur. Consequentia liquet.

Confirmatur ex eodem. Si ob aliquam rationem non esset ex Fide credendum, sanctum à summo Pontifice canonizatum verè esse sanctum, id maximè esset, quia summus Pontifex non habet potestatem condendi nouum aliquem Fidei articulum, sed hoc non videtur obstare, ergò erit de Fide credendum sanctum à summo Pontifice canonizatum verè esse talem. Maior continet rationem, qua aliqui vtuntur ad suadendam nostram sententiam negantem summo Pontifici maximam prorsus infallibilitatem, qualis competit Fidei dogmatibus. Minor

Minor probatur, quia cum Theologi satis communiter asserunt, negandam esse summo Pontifici eam potestatem, id intelligunt de veritate dogmatum, quæ controuerti possunt circa nostræ Religionis capita, vt circa Deum, sacramenta, & his similia. Nihil autem obstat, quo minus de particularibus, & contingentibus materijs, qualis est ea, de qua nunc loquimur, concedatur talis potestas: siquidem communiter solet asseri, eum, qui debita cum intentione infantem baptizat, credere ex Fide debere (propter reuelationē Scripturæ ea de re vniuersalē) talem infantē verē esse in gratia. Quod ipsū tamen ab Apostolis certē nō fuit ita determinatē creditū de tali infante. Sic ille.

Confirmatur demum ex Bulla canonizationis S. Tho: de Aquino in qua Ioan: vigesimus secundus hæc ait post enumerata eius miracula. *Hæc sunt testimonia tua Deus, quæ de hoc viro iusto nobis credibilia facta sunt nimis. Nam si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est, quo animam eius celum possidere iam credimus.* Constat autem ea, quæ Diuino cōprobantur testimonio, esse Fidei Theologalis materiam. Et hinc fortē in Concilio Constantiensi damnata fuit 44. propositio Vuiclefi dicentis, Sanctos Augustinum, Bernardum, & Benedictum nedum non esse Sanctos, sed damnatos.

60. Responderetur ad argumentum, quod, cum in maiori est sermo de pertinentibus ad Religionē, potest esse æquiuocatio: siquidē nomine Religionis aliquādo intelligitur peculiaris Religionis virtus: aliquādo verē ipsa Catholica Religio. Et quidem, si primo modo sumatur, claudit ea, quæ non sunt Fidei materia, vt auditio sacri in die festo est actus virtutis Religionis, non

tamen materia Fidei, quamuis suo modo omnis actus Religionis sit fidei protestatio, vt dictum est supra num. 45. Si verò secundo modo sumatur comprehendit ea, quæ spectant ad Fidem nempe adorationem Dei vnius & Trini, mysterium Incarnationis, & his similia, quorum fides necessaria est ad æternam salutem consequendā. Itaque promissiones, quæ habentur in Sacra Scriptura procedunt de his posterioribus, ad quæ, vt dixit S. Tho: sanctorum canonizatio non spectat, cum medium locum teneat inter prædicta, & facta particularia. Ad probationē dicitur, quod S. Tho: nomine credendorum intelligit ea, quæ spectant ad catholicam religionem, & primariam Fidei materiam qualia sunt mysteria iam dicta. Nomine verò agendorum intelligit etiam ea, quæ pertinent ad directam eiusdem Fidei protestationē, qualia sunt adoratio eorum, qui verē sunt Sancti, veneratio sanctorum reliquiarum, quæ verē tales fuerint, & alia huius generis, quæ etsi directē sint fidei materia, non tamen primaria, sed secundaria: fides enim Theologalis respicit semper aliquod Diuinum, prout est in se. Quoad hæc omnia igitur promissa est à Scripturis Ecclesiæ Catholice talis assistentia, vt nullatenus fallibilitati sit obnoxia. At circa sanctorum canonizationē quæ in inferiori ordine constituitur sufficit physica infallibilitas, cui iuxta cursum ordinarium nullus error subesse potest.

Ad confirmationem responderetur, quicquid sit de illius veritate rationis, ex illa tamen non conuinci intentum, nam sic puerum baptizās fortē non tenetur credere assensu directē spectante ad fidem, illum esse in gratia, de quo alibi. Vel dicendum, supponi falsum, nempe conditum ab Ecclesia fuisse nouum

articulum circa eam particularem materiam, non enim constat id non fuisse eodem modo certum tempore Apostolorum: nam licet Ecclesia decreuerit, infantes posse baptizari, adhuc non constat Apostolos non baptizasse infantes, & sic baptizatos credidisse habere gratiam. Et dato, quod actu non baptizauerint, sic exigente ea primæ ætatis conditione, potuerunt tamen existimare, licitum esse sic baptizare infantes, & docere, id non esse illicitum, quamvis pro tunc iudicauerint non expedire infantes baptizari; non ergo efficaciter ostenditur in particulari ea materia conditum ab Ecclesia fuisse nouum fidei articulum.

Ad aliam confirmationem dicendum, sermonem ibi esse de fide, & credibilitate humanam omnino excedente certitudinem; nam ut diximus, ita est infallibile sanctum canonizatum à summo Pontifice verè esse Sanctum, ut secundum prouidentiam ordinariam, qua Spiritus Sanctus assistit Ecclesiæ suæ error contingere nequeat. Ad vltimum dicendum, eam propositionem, fuisse damnatam quatenus manifestam continebat hæresim, ex hoc enim motus est Vuicles ad eam asserendam, quia putauit, Sanctos illos admittentes possessiones fuisse hæreticos, quod vtrique est erroneum. Vnde ob hanc potissimum causam eius propositio à Concilio damnata fuit.

DYBIVM V.

*Nonnullæ difficultates ad huius
materiae complementum
breuiter enodantur.*

Placuit in præsentis dubio, quo huic materiae finem imponimus, nonnullas difficultates breuiter enodare, non multum enim postulant discussionis. Eas autem omnino prætermittere liberum non fuit, nam ad completam huius tractatus notitiam non leuiter conducunt: curabimus autem breuitati consulere, ne in rebus minoris momenti supra id, quod par est detineamur. Sit ergo.

S. I.

Expenditur Prima difficultas.

QUOD primo loco examinandum occurrit est, an possit Summus Pontifex absque consensu, & voto Cardinalium Sanctum aliquem canonizare? Et respondendum affirmatiue, quicquid in oppositum asserat Angelus Rocca. Ut verò id explicemus simul, ac probemus; sciendum ad Sanctorum canonizationem præmissis diligenti examine processum, dari votum merè cōsultium Theologorum asserentium licitum esse ad canonizationem procedere; deinde Cardinales Cōgregationis Rituum id ipsum per suffragia decisiua statuunt, horum postmodum decretum summus Pontifex approbat; ac tandem in Vaticano idem Sanctissimus Pontifex profert sententiam, qua completur Sanctorum canoniz-

canonizzatio. Potest ergo summus Pontifex examen processuum per seipsum exequi, eoque peracto iudicare licitum esse sanctum canonizzare, ac tandem in Vaticano definitiuam proferre sententiam.

Caietan. Ratio huius desumi potest ex doctrina, quam tradit Caietanus 2. 2. quæst. 67. art. 1. ubi asserit, quod in omnibus, quæ Papa potest per seipsum iudicare, potest se alteri subijcere, & quod in nullo potest se alteri subijcere, quod per seipsum iudicare non potest. Ratio huius est; nã omnia, quæ spectant ad potestatem iurisdictionis, possunt alteri committi, nec delegata potestas potest in plus se extendere, quam potestas delegantis. Hinc fit, quod nequeat Papa per alium se suspendere, aut excommunicare; quia id per seipsum respectu sui ipsius exequi non potest. Fit rursus, quod sicut causas inter Sedem Apostolicam & quemcumque alium potest per seipsum iudicare, etiam possit alteri hoc iudicium committere. Fit demum, quod si fuerit sermo de causis, quæ vertuntur inter personam Papæ, & alios, ut puta, si Papa rapuit, occidit, infamavit. Papa est iudex ex parte personæ suæ non secundum plenam iustitiæ rationem, sed diminutè, quia non potest damnare personam suam punitivè, sed emendativè ad restituendum læso quod tenetur. Et quemadmodum id potest, & deberet per seipsum iudicare, sic potest quoad hoc alterius se iudicio submittere. Hæc ibi Caietanus.

62. Ex qua doctrina habetur, quod iudicium circa hanc propositionem, licitum est procedere ad canonizationem sancti, possit summus Pontifex per seipsum ferre, quia gaudet potestate emendatiua sui proprii iudicii, sicut circa crimina, ita quoad sanctitatem personæ iudi-

De Sanct. Beatif. & Canoniz.

candæ, unde non tenetur pendere à iudicio Cardinalium; & rursus sicut potest per seipsū, tale iudicium ferre independenter ab alterius emendatione, ita potest hoc idem iudicium Cardinalibus committere, & ab illo dependere, se illi subijciendo sponte sua, subiectione emendatiua. Cæterum si loquamur de vltima ac definitiua sententia, qua aliquis pro Ecclesia vniuersali constituitur Sanctus nequit Pontifex huiusmodi iudicium alteri committere, nec quoad illum etiam sponte sua se alteri subijcere, nam sicut non potest seipsum canonizzare, ita nec alteri subdelegare potestatem canonizzandi Sanctum pro vniuersali Ecclesia, cuius iudicio ipsemet subijciatur. Tum rursus, quia potestas canonizzandi Sanctum pro vniuersali Ecclesia dicit facultatem iurisdictionis in illam, hanc autem nequit summus Pontifex alteri committere, alias posset per alium etiam seipsum suspendere, vel excommunicare, quod spectat ad potestatem iurisdictionis, quod autem summus Pontifex nequeat alteri quoad iurisdictionem subiacere, docuit Angelicus Præceptor in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 3. quæstion: 3. ad 3. ubi assignans discrimen inter hoc quod possit Papa alteri committere potestatem, qua absoluitur à peccatis, non qua excommunicetur, hæc ait. *Dicendum, quod iudicium exterius est secundum homines, sed iudicium confessionis est quoad Deum, apud quem redditur aliquis minor, ex hoc quod peccat, non autem apud hominum prelationes, & ideo in exteriori iudicio sicut nullus in seipso sententiam dare potest excommunicationis, ita nec alteri committere, nec se excommunicare: sed in foro conscientie potest alteri committere suam absolutionem, qua ipse vti non possit. Vel dicendum quod absolutio in foro confessionis est prin-*

S. Thom.

A a a cipaliter

capaliter potestas clauiam, & ex consequenti respicit iurisdictionem, sed excommunicatio respicit totaliter iurisdictionem quantum autem ad potestatem ordinis amos sunt equales, non autem quantum ad iurisdictionem, & ideo non est simile. In ultima ergo definitiua sententia de sanctitate Canonizzati genit se Pontifex ut supremam habens iurisdictionem, alteri proinde incommunicabilem. In iudicio vero circa virtutes, & miracula Canonizandi non sic, & idcirco sicut potest seipso ea iudicare, absque eo quod in emendatione huius iudicii ab altero pendeat, ita & pendere potest se alteri subiciendo. Unde apparet, posse per seipsum independentem à quocumque alio, quicquid ad Sancti canonizatione exigitur, exequi.

S. I I.

Dirimitur secunda difficultas.

63. **O**ccurrit secundò discutiendum dubium, quod mouit N. Dominic: à Sanctissima Trinitate loco sæpè adducto. Illud autem est, quenam ratione in Ecclesia Dei tam multe colantur ut Virgines, etiam ex ijs, quæ in adulta ætate ad fidem conuersæ sunt, martyriique palmam adeptæ? videtur enim id non esse adeo certum, & infallibile, sicuti certum est eas esse Sanctas: siquidem Virginitas multis occultis modis deperdi potest: & quidem nedum illicitè, verum etiam licitè, nam hoc ipso quod Virgo habeat propositum nubendi, quod est licitum, si eiusmodi propositum non retractet, habeatque propositum numquam experiendi venerea siue, licitè, siue illicitè, et si dicatur casta, non tamen Virgo, nisi dumtaxat quoad corporis integritatem,

quæ materialiter se habet ad Virginitatem, sicuti prædictum propositum formaliter. Ita docuit Sanctus Doctor 2. 2. quæst. 152. art. 1. his verbis *Propositum perpetuò abstinendi à tali delectatione, se habet formaliter, & completiue in Virginitate.* Cui & alia addi potest dubitatio, quæ ex nunc dicta sequitur, cur Ecclesia vniuersaliter pro omnibus feminis, de quibus non constat seu per matrimonium, seu illicitè Virginitatem amisisse, celebret officium tanquam de Virginibus; non verò idem contingat quoad viros, de quibus pariter non constat, aut eiusdem Virginitatis nubendo iacturam fecisse, aut alio illicito modo, cum tamen de pluribus pro certo habeatur, in adulta ætate votum castitatis solemniter per Religiosam professionem emisisse? Imò pro nullis, de quibus per processum constat Virginitatem perpetuò coluisse, peculiarem officij ritum instituerit?

Quantum ad primam dubitationem optimè distinguit citatus author: nam si loquamur de illis, quæ ex utroque sanctitatis, & Virginitatis titulo inter Sanctas Virgines fuerunt conscriptæ, eadem est de earum sanctitate, ac Virginitate certitudo. At si loquamur de ijs, quæ non ex peculiari titulo Virginitatis, sed vel ex hoc, quod martyres obierint, vel quia heroicis claruerint virtutibus, sanctarum albo scriptæ fuerunt, posito quod aliundè non constet, Virginitatis detrimentum fuisse perpessus, festum veluti de Virginibus celebratur, non idcirco tamen ex definitiua Ecclesiæ sententia habetur, eas reipsa aureola Virginitatis in celo decorari. Quare non est inconueniens, quoad hanc rationem non haberi infallibilitatem, sed posse circa illam errorem contingere; idque maximè verum credimus

S. Thom.

iv. dom.

dimus de Virginitate strictè sumpta, quæ per non retractatum nubendi propositum reparabiliter saltem perditur. Quo fit, vt licet omnia argumenta, quibus præuic ad canonizationem probatur insignis personæ sanctitas, collectiuè sumpta, debeant esse vera, vt inde Pontifex ex peculiari Spiritus Sancti assistentia illum declaret: non inconuenit tamen, vt contingit etiam in præcedentibus definitiones fidei diligentius, aliquod particulare in se falsum esse, non tamen vt tale cognitum, aut probatum: sicut etiam verum in se esse potest, etsi nobis non fuerit sufficienti probatione manifestum.

64. Addimus, quod si loquamur de ijs, quæ per nudum propositum nubendi, ac proinde recuperabiliter amittere Virginitatem, optimo iure credi potest ante mortis instans tale propositum retractasse. Et hoc idè; nam vel urgente persecutione à furentibus Tyrannis martyrij palma donatæ sunt, & tunc putandum vel inter tormenta, vel ante mortem Deo inspirante, propositum illud mutasse in aliud perpetuæ immunitatis ab experiendis venereis, vt ita & martyrij purpura, & candore Virginitatis ornata venustiores Christo Spõso sibi possent: quæ enim inuictæ fortitudinis actu, fragilitati feminei sexus martyrij palmam inferebant, piè credendum, promeruisse à Deo candidissimum illum, seruandæ Virginitatis sensum, vt cumulatius à Deo remuneratore duplici Virginitatis, & Martyrij aureola donarentur, ac luculentius lilia mixta rosas niterent. Quam doctrinam tradiderunt N. Salm: trac: de Beatitud disp: 3. num: 29. agentes de Sancta Vrsula, eiusque inuictissimis socijs. At si fuerit sermo de ijs, quæ in pace decesserunt, posito quod heroicis claruerint virtutibus, quibus sanctitatis gloriam

De Sanct. Beatif. & Canoniz.

sunt adeptæ, ex merito exercitij tantarum virtutum credibile est, eodem Deo afflante, emisisse prædictum propositum Virginitatis completiuum, ne splendidissima hæc gemma reliquo virtutum ornamento deesset. Maxime quia rara est mulier, quæ cogitet quæ Domini sunt, & consequenter sit sancta, & non sit Virgo, iuxta Apost: 1. ad Chor: 7. *Virgo cogitat quæ Domini sunt, vt sit Sancta* Apost. corpore, & Spiritu.

Adde rursus, quod, vt vulgare, fert axioma, in dubijs melior est conditio possidentis, tales autem feminae (hoc ipso quod non probatur oppositum) censentur esse in possessione Virginitatis, cum quoad id, quod exterius apparet, nihil exerceant Virginitati aduersum: Et quia Ecclesia iudicat de externis, idcirco quoad hunc consuetum modum iudicandi illius pro Virginitate reputantur. Eò vel maxime quia pietatis æquè ac honestatis amatissima Mater Ecclesia, satius iudicauit eas vt Virgines venerari, quam oppositum vel statuere, vel merè negatiuè se habendo, suspicionem, aliquam deperditæ Virginitatis ingerere: valde enim dedecet feminarum honestatem, in ea vel dubiæ suspicionis maculam inferre, cum earum castitatem etiam in isto pudore natura ipsa vallauerit. De quo etiam mox dicetur.

65. Ad eam, quæ adiunximus dubitationem vt fiat satis præmittendum, fæditate libidinis mulieres supra viros coinquinari. Vnde deducit Abulensis in cap: 30. Gen: q. 3. numquam licuisse feminis plures habere viros, vt licitum fuit aliquando viris plures habere uxores. *Sequeretur: inquit ille, magna abominatio, cum vnus vir sciret, quod alius coisset cum eadem uxore, cum qua ipse, quia cum iste actus sit turpis, & fedatiuus, valde* Abul.

abhorreret quilibet vir à se sedatā ab alio defadari, & hoc epos induceret ad nō accedendum ad uxores. Patet hoc; nam non solum aliquis abhorret eam, quæ ab alio sedata est, sed interdum eam, quam ipse sedauit. Et post aliqua id confirmat sequenti exemplo. Hoc autem inter ardentissimos amatores visum est, ut patet de Amon filio David, amante sororem suam Tamar, ita ut deperiret in amorem eius, & viribus opprimens eam, concubuit cum ea & factum est, ut maius esset odium, quo oderat eam postquam cognouit, quam amor, quo eam ardentissime dilexerat, antequam cognosceret, ut patet 2. Reg: 13. Hoc posito arbitramur voluisse Ecclesiam Sanctarum decori fæminarum consulere, cum eas Virgines indiscriminatim censet, dum aliundè seu licitè per matrimonium, aut per nubendi propositum, seu illicitè eas excellentissima pulchritudine Virginitatis caruisse non constet. Nec multū quantum ad hoc sollicita fuit quoad viros, propter minorem fæditatem, quam ex prædicto vitio contrahunt.

Sed dices contra hætenus dicta: facilius præsumi potest de muliere, quod amiserit Virginitatem, quam de viris; ut enim docet S. Tho: 2. 2. quæst. 149. art. 4. mulieribus magis competit sobrietas, quia in ijs non est sufficiens robur mentis ad hoc, quod concupiscentijs resistent. Undè secundum Valerium Maximum mulieres apud Romanos antiquitus non bibeant vinum. Et clarius eadem S. Thom. 2. 2. quæst. 156. art. 1. ad 1. his verbis Philosophus loquitur de mulieribus, quasi non habentibus indicium rationis firmum, quamuis in aliquibus mulieribus contrarium accadat. Et propter hoc dicit quod mulieres non dicimus continentes, quia non ducuntur, quasi habentes solidam rationem, sed ducuntur quasi de facili sequentes passionem. De quo videri etiam po-

test Abulen: in cap: 19. Matth: q: 73. vbi rem fusè, & eleganter pro Abul. more discutit.

Respondetur tum ex dictis Ecclesiam videlicet honestati fæminarum voluisse consulere; tum rursus quia licet quod in obiectione dicitur, secundum se sit verum, aliundè tamè in fæminis earum castitatem verecundia, quæ est timor turpitudinis ut dixit S. Tho: 2. 2. quæst. 116. art 2. ad 3. diligentius à fæditate luxuriæ custodit, vnde natura conscia fragilitatis earum, eas maximè verecundas fecit. Tum quia pietas, ac deuotio solet in fæmineo sexu magis vigere, ex qua obarmari possunt aduersus libidinem.

S. Thom.

§. III.

Examinatur tertia difficultas.

66. **T**ertiò examinandum occurrit quid dicendum de cultu eorum, quos Venerabiles viros, ob famam sanctitatis appellant, an liceat, videlicet istos, qui nec canonizationis, nec beatificationis honore donati sunt, priuato aliquo cultu venerari? Pro quo breuiter videndum, quid importet priuatus cultus; & quid intelligatur nomine publici cultus. De isto loquens Eminentis: Belar: lib: 1. de Beatitud: Sanc: cap: 10. asserit, publicum cultum non esse eum, qui coram alijs exhibetur, sed qui nomine totius Ecclesiæ, & ut ab illa institutus tribuitur. Hinc habetur, quid sit priuatus cultus, nempe is, qui non exercetur nomine totius Ecclesiæ, nec prout ab illa institutus, quare rationi priuati cultus non obstabit, quod fiat à multis, nec rursus quod fiat de licentia Episcopi, qui

Belar.

S. Thom.

S. Thom.

qui hac ætate non gaudet facultate canonizzandi, aut beatificandi, atque adeo nec potestate instituendi cultum nomine totius suæ Ecclesiæ. Obstat tamen priuato huic cultui, si fieret in publico templo, quia templa non eriguntur nisi Beatis, aut Sanctis, sicut etiam non est dicendus priuatus cultus, si etiam in priuato oratorio celebretur eorum officium, missa recitetur, super altare collocentur eorum imagines, luminaria ante illas accendantur, litanij eorum nomina addantur, hæc enim, & si quæ sunt alia his similia, sunt publici cultus signa.

67. Nunc ergo dicendum quod loquendo de priuato cultu prædicta omnia excludente licitum est Venerabilibus viris vita functis illum exhibere. Sciendum est autem nomine Venerabilium virorum nos intelligere eos, de quibus insignis fama, sanctitatis eorum loquatur, ita ut non sufficiat quælibet opinio, quod virtutibus & miraculis claruerint; dedecet enim absque graui admodum fundamento priuatum etiam cultum alicui exhibere; Porro eiusmodi fundamentum maxime habetur ex publica ea sanctitatis vulgata fama. Nam ut dixit Plinius in Panegyrico. *Singuli decipere & decipi possunt, nemo omnes, neminem omnes fefellerunt.* Hoc posito.

Plin.

Suadetur ratione, qua vtuntur communiter authores. Viris virtute insignibus, dum viuunt licitum est exhibere aliquem cultum priuatum, qualis est, osculari eorum manus, genuflectere coram ipsis; eorum se commendare orationibus, & his similia in testimonium eorum Sanctimonie exercere, ergo à fortiori id licebit post mortem. Antecedens pia docetur experientia, nec vnquam id vetitum fuisse inuenitur: quod rursus probare possumus, quia si viris dignitate aliqua, aut prælatio-

ne gaudentibus cultum, ac reuerentiā honestissimè exhibemus, utique etiam eos, quos ex egregijs facinoribus heroicis virtutibus præditos esse prudenter existimamus, iure optimo poterimus cultu, & veneratione dignos censere, atque adeo eos modo dicto colere. Consequentia constat, siquidem consummato feliciter huius vitæ curriculo, tutius est eos honore afficere, magisque nobis proficuum, cum prudenter admodum existimare possimus eos feliciter iam cum Deo regnare, posseque apud ipsum pro nobis orare. Et demum excellentioris gratiæ consummatæ status magis eam exigit venerationem.

Confirmatur. Antequam venerabiles ij viri inter sanctos scribantur oportet, ut miraculis fulgeant, sed hæc regulariter sunt supposita inuocatione, & cultu, ergo licitum erit prædictis venerabilibus viris cultum priuatum exhibere. Maior patet ex praxi Congregationis Rituū. Minor suadetur, nam etsi fiant aliquando absque inuocatione & cultu, non consueuerunt tamen fieri nisi ea supposita inuocatione, qua nostram recognoscimus indigentiam, ac per eiusmodi humilitatis actum disponimur ad facilius obtinendum, quod habemus in votis. Tum rursus quia caro emitur pretio, quod precibus comparatur, quod autem carius emptum est, maiori habetur in pretio, ne ergo, quod obtinetur vilescat, oportuit sollicitis prius conquisitum fuisse precibus. Consequentia liquet.

68. Sed dices: Alexander Ter-
tius citato sæpè cap: *Audiuimus de reliquijs & veneratione Sanctorum*, inhibet alicui exhibere cultum absque
authoritate Romanæ Ecclesiæ, ergo nec priuatum cultum licebit tribuere ijs, quos nec beatificationis, nec canonizationis honore dignos ad-
huc

Alex.
Papa.

huc cœnsuit Romana Ecclesia. Antecedens suadetur ex verbis illius textus, quæ sunt huiusmodi. *Illum ergo non præsumatis de cætero colere: cum etiam si per eum miracula fierent, non licebit vobis ipsum pro Sancto absque authoritate Romana Ecclesiæ colere.* Consequentia probatur, quia cum absolute prohibeatur omnis cultus, videtur is textus intelligendus etiam de cultu priuato.

Respondetur ex Belarmino loco citato dicente, id communiter à Doctoribus exponi de publico cultu non verò de priuato, de quo nos loquimur. Addimus præterea, eam prohibitionem potuisse etiam in eo particulari euentu intelligi de cultu priuato, nam ibi est sermo de homine in ebrietate, fortè in odium fidei occiso, cui proinde tanquam martyri cultum exhibebant; ex quo tamen non sequitur extendendam, eam prohibitionem ad priuatũ cultum Venerabilium virorum, de quorum heroica virtute prudens admodum existimatio habetur.

Notandum hic occurrit, dixisse P. Ioan. S. Tho: disp: 9. in 2. 2. art. 2. §. Vlt: licere ad sepulchra venerabilium virorum cereos accendere, ac votiuas appendere tabellas, Sed hoc scriptum est ante editam declarationem Urbani Octauī, qui seuerè prohibet eiusmodi cultum his verbis. *Ad horum hominum sepulchra vetuimus etiam & inhibuimus tabellas, atque imagines ex cera, aut argento &c.* Quamuis postmodum concedat posse eiusmodi tabellas recipi, ac secreto aliquo in loco custodiri. Plura etiam alia habentur in eadem declaratione, satis ad præsens conducentia, quam reperies tomo 5. Bullarij pagina nobis 283. vide etiam in eodem tomo pagina nobis 92. vbi adest bulla, qua idem Pontifex prohibet imagines nondum Beatificatorum cum radijs, ac

splendoribus expingere.

69. Placet etiam hic breuiter decidere dubium, de quo aliquando disputatũ vidimus. Expeditum iam fuerat decretũ beatificationis Beati P. N. Ioannis à Cruce, sed adhuc in Basilica Vaticana solemnis beatificationis ipsius ritus habitus nõ fuerat: cum recurreret ergo dies obitus eiusdem, dubitatum est, an licitum foret imaginem Beati super altare constituere, in priuato tamen oratorio, accensis etiam ante illam facibus? Et Responsum fuit affirmatiuè.

Verum iuxta sententiam, quam supra agentes de canonizzazione sanctorum elegimus, videtur id nõ nihil habere difficultatis. Nam sicut ibi dictum est essentialiter ad canonizationem requiritur, quod in tẽplo Vaticano, vel alio Beatus pronuncietur Sanctus à summo Pontifice: ita videtur dicendum de Beato, nempe exigi vt in publico templo coram Cardinalibus publico cultu honoretur ac adoretur: siquidem etiam collocatio super altari in priuato oratorio, ardentibus ante ipsã luminaribus est cultus ex publica Ecclesiæ authoritate, solis beatis, aut Sanctis tribuendus.

Respondetur tamen id non obesse, nam est diuersa satis ratio de canonizzazione, ac sit de beatificatione, expedito enim decreto, quo à summo Pontifice permittitur Beati cultus, iam summus Pontifex munus suum adæquatè & quoad essentialia beatificationis perfecit, & consequenter solemnis ille ritus, qui coram Cardinalibus in Vaticano peragitur, solum spectat ad aliquod accidentale Beatificationis complementum. Secus contingit in Canonizzazione Sanctorum, nam adhuc post expeditam bullam, pronunciandam superest à summo Pontifice definitiua sententia, quæ vtiquè est essentialis

P. Io: a
S. Thom.

Urban.
Papa 8.

Bullar.

tiale canonizationis complementum. Vnde non est simile.

70. Sed vrgebis. Si hoc verum esset nedum ante solemnem ritum in Vaticano peractum, liceret in priuato oratorio beatum ijs honoribus colere, verum etiam in publico templo, sed hoc est falsum, ergo & id vnde sequitur. Maior constat si enim ritus ille accidentaliter solum ad beatificationem requiritur, simpliciter & absolute licitum erit essentialiter beatificatum colere in publico templo, missas, & officium solemniter in eius honorem decantare. Minor constat ex praxi communi.

Respondetur quod etiam si absolute loquendo posset concedi maior, videtur enim aperte sequi ex allato discrimine, quod verum credimus. Maxime quia vti supra dictum est publicus cultus ille est, qui ex autoritate publica Ecclesie decernitur, & erectio altaris accensio luminarium sint eiusmodi, etsi hæc priuato exercerentur in oratorio, & ideo etiam in illo negatur communiter talem cultum exhiberi posse non Beatificatis. Vnde fit publicum cultum non pendere à publico templo, & consequenter si conceditur ea quæ diximus fieri posse in priuato oratorio, non videtur negandum exerceri etiam posse in templis. Sed

adhuc melius neganda omnino est sequela maioris. Tum quia rectus ordo id omnino postulat, nempe vt prima, ac omnino publica solemnitas in templo Principis Apostolorum peragatur. Tum quia saltem, vsque ad hanc peractam beatificatio non est accidentaliter completa, adeoque incouenit publicum prorsus cultum in alijs templis beatificato exhibere. Quare non sat est Summum Pontificem partes suas omnino expresse, quia inde solum habetur positam fuisse essentiam Beatificationis, non verò illius accidentia, quod tamen exigitur ad publicum prorsus cultum, & prorsus publicum dicimus, quia hoc ipso quod ante peractam in Vaticano solemnitatem, ea omnia quæ diximus fiant in priuato oratorio; saltem accidentaliter non habet rationem publici cultus. Et huius non leue argumentum est, quod etsi permittatur erectio altaris, luminariumue appositio, non tamen datur facultas canendi officium, aut missam de Beatificato celebrandi, hæc enim omnia completam rationem publici vndequaquæ cultus constituunt. Et hæc de hoc tractatu dixisse sufficiat, in quo si quid minus consonum Catholicæ Veritati dixisse contigerit, Sanctæ Romanæ Ecclesie correctioni humiliter subiicimus.

L A V S D E O.

I N D E X
L O C O R V M
SACRÆ SCRIPTVRÆ,
Quæ in hoc Tractatu continentur.

Ex Veteri Testamento.

*Et illi quos posuit ex utraque parte
propitiatorij D. 4. n. 37.*

EX GENESI.

CAP. 1. Dominamini piscibus
maris, & volatilibus Celi.
D. 1. num. 39.

EX NVMERORVM LIBRO.

Cap. 21. Fac serpentem encum pro si-
gno, qui percussus aspexerit viues
D. 4. num. 7.

EX EXODO.

Cap. 20. Non concupisces domum pro-
ximi tui, nec desiderabis uxorem
eius non seruum, non ancillam,
non bouem, non asinum, non om-
nia, quæ ipsius sunt D. 4. num. 18.

Cap. 25. Duos quoque Cherubim au-
reos, & producentes facies ex utra-
que parte oraculi, Cherubim unus
sit in latere uno, & alter in altero
D. 4. num. 7.

Cap. 37. Duos Cherubim ex auro du-
Pater Fr. Blasius De Adorat.

EX DEUTERONOMIO.

Cap. 4. Memento quod Dominus lo-
quutus sit tibi in monte Oreb, vocem
verborum audisti, imaginem nul-
lam vidisti; observa ergo te ipsum
ne fortè deceptus facias tibi ullam
similitudinem D. 4. num. 31.

EX IOSVE.

Cap. 5. Apparuit ei Angelus in specie
viri habens in manu gladium, cui
B b b dixit

SACRÆ SCRIPTURÆ.

dixi Iosue, noster es an aduersariorum? & ille nequaquam, sed, Princeps sum exercitus Domini. Cōtinuò cecidit Iosue in terram, & pronus adorauit D. 3. num. 3.

EX I. REGVM.

Cap. 28. Et intellexit Saul quod Samuel esset, & inclinauit se super faciem suam in terram, & adorauit D. 3. num. 3.

EX III. REGVM.

Cap. 1. Cumq; introisset in conspectu Regis, & adorasset eum pronus in terra D. 3. num. 15.

Cap. 7. Sculpfit quoque in tabulatis illis, quæ erant ex ære, & in angulis Cherubim, & Leones & palmas quasi in similitudinem hominis stantis D. 4. num. 9.

Cap. 9. Sanctificauit Domum hanc, quam edificasti ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus D. 5. num. 5.

Cap. 11. Cumq; iam senex esset, deprauatum est cor eius per mulieres, ut sequeretur Deos alienos D. 4. num. 7.

Cap. eod. Colebat Salomon Aetharten Deam Sydoniorum &c. D. 4. num. 7.

EX IV. REGVM.

Cap. 10. Confregitque serpentem anenum, quem fecerat Moyses, siquidem usque ad illud tempus filij Israel adolebant ei incensum D. 4. num. 15.

Cap. 13. Cum tetigisset ossa Elisei reuixit homo, & stetit super pedes suos D. 6. num. 31.

EX II. PARALIPOMENON.

Cap. 14. In te enim & in tuo nomine

habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem D. 5. num. 14.

EX ESTER.

Cap. 7. Etiam Reginam vult opprimere me presente D. 4. num. 55.

EX PSALMIS.

Psal. 9. Non est Deus in conspectu eius inquinata sunt via illius in omni tempore D. 4. num. 57.

10. Sol cognouit Occasum suum D. 7. num. 13.

50. Malum coram te feci D. 4. numer. 55.

81. Ego dixi Dij estis, filij Excelsi omnes D. 3. num. 4.

83. Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum D. 6. numer. 35.

91. Delectasti me Domine in factura tua, in operibus manuum tuarum exultabo D. 4. num. 56.

96. Adorate Deum omnes Angeli eius D. 1. num. 16.

113. Simulachra Gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum D. 4. num. 2.

Os habent, & non loquuntur D. 5. num. 20.

138. Nimis honorificati sunt amici tui Deus D. 3. num. 3.

EX PROVERBIIS.

Cap. 4. Ego fui filius Patris mei tenellus, & unigenitus coram matre mea D. 5. num. 91.

EX ECCLESIASTE.

Cap. 9. Nescit tamen homo virum odio vel amore dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta D. 8. num. 14.

INDEX LOCORVM

EX SAPIENTIA.

- Cap. 2. *Tu autem Dominator virtutis cum tranquillitate indicas, & cum magna reuerentia disponis nos* D. 4. num. 60.
- Cap. 9. *Cogitationes mortalium timide, & incerta prouidentie nostrae* D. 8. num. 43.
- Cap. 13. *Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei* &c. D. 7. num. 2.

EX ECCLESIASTICO.

- Cap. 19. *Qui credit cito lenis est corde* D. 5. num. 70.
- Cap. 44. *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione suas multam gloriam fecit Dominus* &c. D. 8. num. 7.
- Ex eod. *Sapientia ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet Ecclesia* &c. D. 8. num. 7.

EX ISAIA.

- Cap. 6. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatam & ea quae sub ipso erant replebant templum* Seraphim stabant super illum sex ala uni, & sex ala alteri: & duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant D. 4. num. 31.
- Cap. 9. *Vocabitur nomen eius Admirabilis, Confiliarius, Deus, Fortis Pater futuri seculi, Princeps pacis* D. 5. num. 102.
- Cap. 40. *Cui ergo similem fecistis Deum? aut quam imaginem ponetis ei?* D. 4. num. 25. num. 31.
- Ex eod. *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputat sunt ei* D. 2. num. 5.
- Cap. 45. *Mibi Curuabitur omne genu* D. 2. num. 2.

Pater Fr. Blasius De Adorat.

EX IEREMIA.

- Cap. 9. *Ascendit mors per fenestras nostras ingressa est domos nostras* D. 5. num. 20.

EX EZECHIELE.

- Cap. 9. *Et dixit Dominus ad eum transi per Cinitatem in medio Hierusalem, & signa Thau per frontes virorum gementium, & dolentium super cunctis abominationibus, quae fiunt in medio eius* D. 6. num. 21.

EX MALACHIA.

- Cap. 2. *Labia Sacerdotis custodient scientiam, ac legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est* D. 4. num. 33.

EX I. MACHABAEORVM.

- Cap. 2. *Nunc ergo filij emulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento Patrum vestrorum, & mementote operum Patrum, quae fecerunt in generationibus suis, ut accipiatis gloriam magnam, & nomen aeternum* D. 8. num. 6.

Ex Nouo Testamento.

EX MATTHAEO.

- Cap. 10. *Esote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae* D. 8. num. 58.
- Cap. 12. *Quae est mater mea, & qui sunt fratres mei: Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei ipse meus frater, & soror & Mater est* D. 3. num. 44.
- Cap. 20. *Accessit ad eum mater filiorum Zebedei adorans, & petens aliquid ab eo* D. 1. num. 28.

SACRÆ SCRIPTURÆ.

EX LUCÆ.

Cap. 3. Et erat subditus illis D. 3. num. 32. 39. 63.

Cap. 11. Beatus ventris, qui te portauit, & ubera, quæ suxisti D. 3. numer. 73.

Ex eod. Quin imò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud D. 3. num. 44. 53.

Cap. 16. Factum est ut moreretur medicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe D. 3. num. 13.

Cap. 22. Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquandò conuersus confirma fratres tuos D. 8. num. 45.

EX IOANNE.

Cap. 1. Verbum caro factum est D. 2. num. 7.

Cap. 4. Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate, nam & Pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos qui adorant, in spiritu, & veritate oportet adorare D. 1. num. 16. 26.

Cap. 5. Pater omne iudicium dedit filio, ut omnes homines honorificent filium, sicut honorificant Patrem, qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum D. 2. num. 2.

Cap. 10. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus D. 3. num. 3.

Cap. 14. Si quis diligit me sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus D. 4. num. 30.

Cap. 16. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò, cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem D. 8. num. 59.

EX ACTIBVS APOSTOLORVM.

Cap. 2. Factus est repente de Cælo sonus tanquam aduenientis Spiritus vehementis, & repleuit totam domum ubi erant sedentes, & apparuerunt illis dispersite lingue tanquam ignis D. 8. num. 3.

Cap. 3. Non est aliud nomen sub Cælo, in quo nos oporteat saluos fieri D. 5. num. 95.

Ex eod. In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula D. 5. num. 96.

Cap. 10. Surge, & ego ipse homo sum D. 3. num. 14.

Cap. 15. Visum est Spiritui Sancto, & nobis D. 8. num. 28.

Ex eod. Abstinete vos à simulacris D. 4. num. 2.

Cap. 19. Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manus Pauli ita ut etiam super languidos defferrentur à corpore eius sudaria, vel semicinctia, & recedebant ab his languores, & spiritus nequam egrediebantur D. 6. num. 31.

EX EPISTOLIS B. PAVLI APOSTOLI AD ROMANOS.

Cap. 1. Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentum D. 7. num. 2.

Cap. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum D. 3. num. 5. D. 8. num. 9.

Ex eod. Si compatimur, ut & glorificemur D. 6. num. 38.

Cap. 11. Sine penitentia sunt dona, & vocatio Dei D. 8. num. 4.

Cap. 12. Honore inuicem præuenientes D. 3. num. 7.

Cap. 13. Quæ autem sunt à Deo ex ordinata sunt D. 8. num. 30.

EX

INDEX LOCORVM

EX I. AD CHORINTIOS.

- Cap. 1. *Verbum Crucis pereuntibus stultitia est, his autem qui salui sunt, idest nobis Dei virtus* D. 6. num. 9.
- Cap. 6. *An nescitis quoniam membra vestra templum sunt spiritus sancti, qui in vobis est, quam habetis à Deo* D. 6. num. 35.
- Cap. 7. *De Virginibus praeceptum Domini non habeo* D. 4. num. 50.
- Ex eod. *Virgo cogitat, qua Domini sunt, ut sit sancta corpore, & spiritu* D. 8. num. 64.
- Cap. 10. *Omnia in gloriam Dei facite* D. 1. num. 32.
- Cap. 15. *Stella enim differt à stella in claritate* D. 3. num. 8.

EX II. AD CHORINTHIOS.

- Cap. 5. *Si cognouerimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus* D. 6. num. 41.
- Cap. 10. *Non qui se ipsum commendat ille probatus est, sed quem Deus commendat* D. 8. num. 7.
- Cap. 11. *Sathanas transfiguratur se in Angelum lucis* D. 3. num. 67.
- Cap. 12. *Sufficit tibi gratia mea* D. 8. num. 14.

AD GALATAS.

- Cap. 2. *Cum autem venisset Petrus Anthiochiam in faciem restiti, quia reprehensibilis erat* D. 8. num. 40.

AD EPHESIOS.

- Cap. 3. *Vt innotescat Principatibus, & Potestatibus in caelestibus per Ecclesiam multiformis Sapientia Dei* D. 3. num. 22.

AD PHILIPPENSES.

- Cap. 2. *In humilitate superiores sibi inuicem arbitantes* D. 3. num. 9.
- Ex eod. *Semetipsum exinanivit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo* D. 2. num. 4.
- Ex eod. *Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen.* D. 6. num. 15.
- Ex eod. *In nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium, & infernorum* D. 5. num. 93.
- Cap. 3. *Reformabit corpus humilitatis nostra configuratum corpori claritatis suae* D. 6. num. 36.

AD COLOSSENSES.

- Cap. 1. *Qui est imago Dei inuisibilis primogenitus omnis creatura quoniam in ipso condita sunt vniuersa in caelis, & in terra, visibilia, & inuisibilia* D. 5. num. 34.
- Cap. 2. *Delens quod aduersus nos erat Chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affigens illud cruci; & expoliens principatus, & potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso* D. 6. num. 9.
- Ex eod. *Nemo vos seducat volens in humilitate, & religione Angelorum, quae non vidit ambulans* D. 6. num. 41.

AD THESSALONICENSES. I.

- Cap. 4. *Simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Christo* D. 3. num. 13.

SACRÆ SCRIPTURÆ.

AD HEBRÆOS.

Cap. 4. *Vivus est enim sermo Dei, & efficax.* D. 5. num. 19

Cap. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum* D. 8. num. 28.

Cap. 9. *Omnia penè in sanguine secundum legem mundantur, & sine sanguinis effusione non fit remissio* D. 8. num. 5.

Cap. 11. *Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit, & adoravit fastigium virgæ eius* D. 6. num. 3.

EX EPISTOLA I. B. PETRI APOSTOLI.

Cap. 2. *Servi subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis, &*

modestis, sed etiam dyscolis D. 2. num. 27.

EX EPISTOLA I. B. IOANNIS APOSTOLI.

Cap. 4. *Carissimi nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint, quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundum* D. 5. num. 70.

Ex cod. *Timor non est in charitate* D. 1. num. 43.

Cap. 5. *Filioli custodite vos à simlacheris* D. 4. num. 2.

EX APOCALYPSI.

Cap. 1. *Ego sum primus, & novissimus, & fui mortuus, & ecce sum vivens* D. 3. num. 19.

Cap. 22. *Deum adora* D. 3. num. 14.

I N D E X

N O T A B I L I V M.

Prior Numerus paginam designat, secundus verò Disputationem, tertius tandem est numerus marginalis.

Actio.

CTIONES aliquæ reflectuntur supra suppositū, secus aliæ 284. disp: 6. num. 14. Imò supra instrumenta. Ibidem.

Actiones, quæ tractum temporis requirunt, retractari ac suspendi possunt, quousque prolata non fuerit definitiua sententia 337. disp: 8. num. 17.

Actus.

Actus aliquis potest esse tantum extrinsecè liber, & tamen intrinsecè bonus, & quomodo. 6. disp: 1. num. 7. Actus externus aliquando est materia per se virtutis, aliquando verò per accidens 7. disp: 1. num. 9. Actus externi considerari possunt ut exercitia, & ut obiecta actuum interiorum, priori modo sunt effectus, posteriori causæ 15. disp: 1. num. 20. In primo actu elicitò ab aliqua potètia splendet natura talis potètiæ 25. disp: 1. num. 34. Actus duplici modo terminari potest ad aliquid ratione alterius. 42. disp: 2. num. 14. Actus dicitur secundarius duobus modis 59. disp: 2. num. 36. & sequen: Actus primarij materiale,

obiectum, est formale respectu secundarij. Ibidem. Probabile est dari peculiarem actum Charitatis, qui adorationi hyperdulix respondeat 68. disp: 2. num. 48. Actus nequit specie distingui nisi per ordinem ad obiectum specie diuersum 236. disp: 5. num. 50. Sumit specificationem, & reſtitutionem ab obiecto proximo ibidem num. 52.

Adoratio.

Adorationis nomen quot modis sumatur 1. disp: 1. nu. 1. Adoratio Ciuilis indispensabiliter requirit actum externum, in quo consummetur 2. disp: 1. num. 2. Adoratio Sanctis exhibita essentialiter consummatur in actu interiori 18. disp: 1. num. 20. Adoratio ex peculiari sua ratione denotat aliquem actum externum 20. disp: 1. num. 28. Quamuis adoratio essentialiter consummetur in actu interno, adhuc per illam homo exterior Deo primo principio subditur, ibidem num. 29. Adoratio ut omninò perfecta, prorumpit in externa submissionis signa 21. disp: 1. num. 30. Adoratio communiter dicta sumitur pro omnium virtutum actibus, comprehendendo etiam Theologales 22. disp: 1. num. 31. Adoratio proprie dicta

NOTABILIVM.

dicta est actus à virtute Religionis elicited. 23. disp: 1. num. 32. Adorationis actus elicited à voluntate eleuata per virtutem Religionis: quam cognitionem prærequirit? & an vterque actus ad essentiã illius spectet? Ibidem. Adorationis actus erga Deum est vnus vnitate specifica, & arthoma 24. disp: 1. num. 33. Quodnam sit eius formale specificatiuum? Ibidem. Adorationis externus actus tendens in Deum, vt in plurimum non est determinatus. 32. disp: 1. num. 44. Adorationis species triplex est, nempe Latria, Hyperdulia, Dulia 51. disp: 2. num. 26. Adoratio de qua potissimè agitur in hoc tractatu tribuitur Personæ ratione moralis sanctitatis, 52. disp: 2. num. 27. Quenam fuerit Adoratio quam Mardocheus Aman denegauit? 85. disp: 3. num. 15. & sequen: Adoratio exhibita ratione dignitatis Apostolatus non est Dulia superior 107. disp: 3. num. 41. & sequen: Adoratio indirecta à quo habitu eliciatur, & in quo consistat 119. disp: 3. num. 58. & sequen: Eadem Adoratio tribui potest Regi creato, eiusque Matri, secus loquendo de Christo eiusque Matre & quare. 147. disp: 3. num. 98. Adorari possunt quæ adduntur alteri excellentiori adorabili 159. disp: 4. num. 13. Adoratio exhibenda vestibis Sacris, Calicibus &c. 313. disp: 6. num. 55. Ad terminandum secundarium adorationis actum requiritur intrinseca excellentia 324. disp: 7. num. 13.

Angelus.

In Angelis bonis ponenda est virtus Vrbانيتatis; Imò, & in malis, sed in istis præcisè quoad entitatem 9. disp: 1. num. 11. & sequen: Angeli obsequuntur Animabus Sanctis, à corpore separatis 84. disp: 3. num. 13. Quare Angelus prohibe-

rit S. Ioane ipsum adoraret? 88. disp: 3. num. 19. & sequen. Angelis Viatoribus reuelatum fuit mysteriũ Incarnationis, sicut etiam Adamo Innocenti, & sub qua ratione 92. disp: 3. num. 23. & sequen: Idem dicendum de Beatissima Virgine Ibidem. Angelos esse omninò incorporeos non est de Fide. 174. disp: 4. num. 35. Angeli cur pingantur alati, & sub specie humana? 175. disp: 4. num. 36. Angelis ex D. Dionys. cõgruit repræsentari per similitudines corporeas 177. disp: 4. num. 38. Angeli, & Animæ separatae quomodo per corporeas imagines repræsententur? 254. disp: 5. num. 76. Angelus est magis ad imaginem Dei, quam homo 314. disp: 7. num. 1. Quinam sint Angeli per quos Deus illuminat personas in dignitate prælationis constitutas. 346. disp: 8. num. 29. Quomodo istis Angelis sint assignandi limites? ibidem num. 30.

Apparitio.

Apparitionibus à Deo factis ipse est peculiariter præsens 252. disp: 5. num. 73. Apparitiones veræ, in quibus discernantur à falsis, 256. disp: 5. num. 80. & sequen: Apparitiones à Deo factæ cur timorem in principio incutiant? 257. disp: 5. num. 81. Apparens Christi imago adoranda sub expressa conditione, cur non idem dicendum de hostia consecrata? 259. disp: 5. num. 81.

Archiepiscopus.

An possit Archiepiscopus canonizare Sanctum, & obligare Episcopos suffraganeos ad eius cultum? 347. disp: 8. num. 31. & sequen: In quibus iidem Episcopi subdantur Archiepiscopis, Ibidem

I N D E X

Aureola :

Aureola debetur excellentissimis virtutum actibus 21 . disp: 1 . num: 30 . Eius definitio Ibidem .

Beatificatio .

Beatificatio Seruorum Dei quomodo sit definienda ? 338 . disp: 8 . num. 19 . An specie distinguatur à Canonizzazione Sanctorum Ibidem num. 20 . Quomodo procedatur in beatificatione Seruorum Dei ? 339 . disp: 8 . num. 20 . Beatificatio est actio remouens prohibens cultum Seruorum Dei ibidem n. 21 . Beatificationis Seruorum Dei decretum editum à Cardinalibus quomodo approbetur à Summo Pontifice 340 . disp: 8 . num. 22 . & sequen: Beatificatio Seruorum Dei minoris grauitatis est quàm Sanctorum Canonizzatio, & quare ? 342 . disp: 8 . num: 25 . In Beatificatione Seruorum Dei moraliter loquendo nequit error contingere 353 disp: 8 . num: 42 . Negans cultum Seruo Dei Beatificato peccat læthaliter peccato temeritatis, ac redditur de errore suspectus 354 . disp: 8 . num. 43 . Beatus coli potest; imò & Sanctus quamuis non omninò . constet clara Dei visione perfrui . 361 . disp: 8 . num. 51 . Beatificatio Seruorum Dei infimo modo attingit infallibilitatem Canonizationis Sanctorum ibidem . num. 52 . In Beatificatione Seruorum Dei Summus Pontifex non se gerit vt caput Ecclesie 362 . disp: 8 . num. 54 . An Beatus coli possit publico aliquo cultu, antequam decretum Beatificationis ipsius lectum, ac publicatum fuerit coram Cardinalibus in Vaticano 374 . disp: 8 . num. 69 . & sequen: An sit eadem ratio de Sancto Canonizzato . Ibidem .

Beneficiatus :

Beneficiatus valde amatur à Benefactore, & quare ? 331 . disp: 8 . num. 11 .

Bonitas .

Bonitas vtilis est intrinseca medijs conducentibus ad finem 242 . disp: 5 . num. 59 . & sequen:

Canonizzatio .

Canonizzatio Sanctorum quomodo sit definienda . 325 . disp: 8 . num. 1 . Canonizzatio Sanctorum auget eorum gloriam, accidentalem 331 . disp: 8 . num. 11 . Canonizzatio Sanctorum fouet amorem inter membra mystica militantis, & triumphantis Ecclesie 332 . disp: 8 . num. 12 . Canonizzatio Sanctorum omninò differt à more Gentilium referentium homines inter diuos 333 . disp: 8 . num. 13 . Canonizzatio Sanctorum non, semper fuit eodem ritu peracta 335 . disp: 8 . num. 15 . An ad Sanctorum Canonizationem semper requisitus fuerit aliquis Summi Pontificis consensus ? 336 . disp: 8 . num. 16 . Ad Canonizationis essentiam requiritur declaratio Summi Pontificis eiusque definitiua sententia 337 . disp: 8 . num. 17 . Canonizzatio Sanctorum specie differt à Beatificatione Seruorum Dei . 338 . disp: 8 . num. 20 . Canonizzatio est reflexiua supra Beatificationem 342 . disp: 8 . num. 25 . Canonizzatio Sanctorum quoad substantiam à quo tempore incaperit 343 . disp: 8 . num. 26 . A quo tempore incaperit ritus sollemnis canonizzandi Sanctos 344 : disp: 8 . num. 27 . Concilia Generalia quomodo habeant authoritatem canonizzandi Sanctos 348 . disp: 8 . num. 33 . Canoniz-

NOTABILIVM.

zatio Sanctorum tenet locum medium inter spectantia ad Fidem, & ea quæ pertinent ad facta particularia 356. disp: 8. num. 46.

Certitudo.

Quanta sit certitudo cognitionis quam habet Iustus de sua Gratia 334. disp: 8. num. 14. Certitudo triplex esse potest 353. disp: 8. numer. 41.

Charitas.

Idem Charitatis habitus tendit in Deum & in proximum, non autem eadem virtus in excellentiam, increatam, & creatam, & quare? 61. disp: 2. num. 39. Charitas virtus Theologalis non est eminenter virtus Theologalis Spei 141. disp: 3. num. 88. Discrimen inter actum Charitatis, & honorificationis 144. disp: 3. num. 94. Charitas in omni suo actu debet attingere aliquo modo bonitatem Diuinam 146. disp: 3. num. 96. & sequen:

Christus.

Christus ut dicit naturam Diuinam & humanam ac substantiam Verbi adoratur adoratione Patriæ 34. disp: 2. num. 2. Probabile est quod Christus ut dicit Diuinam, & humanam naturam, ac Personam, Verbi aliquid amplius importet quam Deus solus 41. disp: 2. numer. 13. Quomodo inde non sequatur aliqua imperfectio in Deo ibidem Christi humanitas ut affecta vnione hypostatica est adorabilis diuersa adoratione ab ea qua adoratur Christus 45. disp: 2. num. 17. Sanctitas accidentalis in Christo, eiusque virtutes, sunt quoad modum diuersæ ab ijs quæ sunt in alijs iustis hominibus 53.

disp: 2. num. 27. Christus ut causa Redemptionis quot modis consideretur, 72. disp: 2. num. 53. Si nunc humanitas Christi dimitteretur à Verbo non deperderet gloriam corporis. 73. disp: 2. num. 55. Christus in cælo Empireo existens potest immittere species sui representatiuas ad sensus nostros, & quomodo 253. disp: 5. num. 75. Cruci Christi in qua ipse mortuus est cur debeatur adoratio? 275. disp: 6. num. 2. & sequen: Christus communicauit Cruci in qua mortuus est peculiarem Sanctitatem 286. disp: 6. num. 17. & sequen: An Christus in Ascensione sua reddiderit cælum adoratione dignum 295. disp: 6. num. 30. Christus rigoroſè loquendo non meruit pro nobis, sed nobis. 301. disp: 6. num. 38. Christi humanitas si dimitteretur nunc à Verbo, quam promereretur adorationem? 309. disp: 6. num. 49. Christi sanguis triplex, & quænam adoratio ei sit exhibenda 310. disp: 6. num. 50.

Complementum.

Complementum accidentale est triplex 17. disp: 1. num. 24.

Concilium.

Concilium Constantinop: Quintum nullius est authoritatis, & quare? 197. disp: 4. num. 68. Concilia Prouincialia cedere debent Generalibus 216. disp: 5. num. 22. Concilia Generalia quomodo habeant authoritatem canonizzandi Sanctos 348. disp: 8. num. 33.

Corpus.

Corpus Beatorum quomodo quoad specierum immissionem subordinetur Animæ gloriſicatione 253. disp:

I N D E X

disp: 5 . num: 74 . Corporibus defunctorum etiam barbaræ Gètes aliquod pietatis obsequium exhibuerunt 298 . disp: 6 . num. 34 . Hoc numero corpus spectat ad veritatē humanæ naturæ 300 . disp: 6 . num. 37 . Corpus Moyſis quibus de causis fuerit à Deo absconditum 303 . disp: 6 . num. 41 :

Creatura.

Facultas ad creandum est omnino imparticipabilis à Creatura, secus Dominium 29 . disp: 1 . num. 39 . Huius discriminis ratio Ibidem Creatura rationalis spectat ad duplicem Rempublicam 78 . disp: 3 . num. 4 . Creaturæ quomodo contineantur in Deo 180 . disp: 4 . num. 43 . quomodo corporeæ creaturæ Deo similes dici possint ibidem numer. 44 . Creaturæ ut præcisè spectantes ad ordinem naturalem non sunt publicæ adorationi exponendæ 315 . disp: 7 . num: 20 . Quomodo puræ creaturæ simul cum Deo possint coadorari 317 . disp: 7 . num. 5 . Creaturæ analogantur cum Deo analogia attributionis 318 . disp: 7 . num. 6 . Quænam adoratio debeat creaturis ut analogatis cum Deo analogia proportionalitatis propriæ 319 . disp: 7 . num. 8 . & sequen: Creaturæ immediate à Deo processerunt non vna mediante alia 321 . disp: 7 . num. 10 .

Crux.

Cruci in qua Christus mortuus est cur debeat adoratio 275 . disp: 6 . num. 2 . & sequen. Aliæ Cruces representantes eam in qua Christus decessit sunt adoratione, & maxima reuerentia dignæ 277 . disp: 6 . num. 4 . & seq: Pæna statuta à Sexta Synodo aduersus efformantes Crucis Signum in pauimentis. Ibidem. Crux

in quacumque materia efformata representat nobis Christum in ea extensum . 278 disp: 6 . num. 5 . A Cruce Christi quomodo in alias Cruces deriuetur Sanctitas 279 . disp: 6 . num: 6 . & sequen. Crux Christi est adorabilis secundū quod est humanæ Redemptionis instrumentum 280 . disp: 6 . num. 9 . Crux Christi est adoranda ratione contractus Eiusdem: secus manus quæ Christo alapam impegit; Asellus cui insedit, & obiecta quæ vidit 284 . disp: 6 . num. 15 . & sequen: Aliqua spectantia ad vsum Crucis à prima ætate nascentis Ecclesiæ 287 . disp: 6 . num. 19 , & sequen: Signū Crucis aliquibus characteribus expressum 288 . disp: 6 . num. 21 . & sequen: Dignitas, & virtus Signi Crucis 289 . disp: 6 . num. 23 . Crux in qua Christus pependit adorari potest eadem adoratione qua Christus 290 . disp: 6 . num. 24 . Idem de qualibet alia Cruce dicendum, & discrimen inter Crucem Christi & alias 291 . disp: 6 . num. 26 . Quomodo Crux facere possit quid vnum cum Christo? 293 . disp: 6 . num. 27 . An Cruci exhibenda sit excellentior adoratio quam Beatissimæ Virgini. 293 . disp: 6 . num: 28 . & sequen:

Cultus.

Quid importet cultus priuatus, quid publicus, & quomodo differant inter se? 372 . disp: 8 . num. 66 .

Demon.

DÆmones pinguntur sub specie fædorum animalium, & quare? 176 . disp: 4 . num. 36 . Dæmones habent facultatem elaborandi aliquas imagines, quibus homines decipiant 247 . disp: 5 . num: 67 . modus quo illas elaborant

NOTABILIVM.

rant ibidem num. 68. Dæmones per tales imagines semper intendūt homines decipere 248. disp: 5. num. 69. Illicitum est à Dæmone cognitionem veritatis inquirere, & quare? 261. disp: 5. num: 87. Dæmonum cultus duplex ibidem num: 88. Quamuis imago interna elaborata à Dæmone ipsum non repræsentet, adhuc tamen sub illa is materialiter adoraretur 262. disp: 5. num. 89. Illicitum est petere à Dæmone quod pingat aliquam imaginem, si autem supponeretur picta, ab ipso posset adorari Ibidem, & num. 90. Dæmones licitè ab exorcizantibus compelli possunt ad manifestanda ea quæ fuerint necessaria ad ipsos expellendos 263. disput: 5. num. 90. Quomodo omnes Dæmones, & damnati Nomen Iesus adorent 265. disp: 5. num. 93. Dæmones vtuntur peculiaribus nominibus ad sua præstigia perficienda 267. disp: 5. num. 97. Dæmones æmulari contendunt Deum ibidem.

Denominatio.

Sola denominatio extrinseca ab excellentia increata proveniens non est sufficiens ad terminandum actū Patriæ 62. disp: 2. num. 41.

Dependentia.

Dependentia ab aliquo extrinseco dupliciter contingit 209. disp: 5. num. 11.

Deus.

Dei adoratio essentialiter consumatur in actu interno, secundariò in externo 11. disp: 1. n. 44. Dei adoratio defertur illi vt supremo auctori hominis interioris, & exterioris. 17. disp: 1. n. 23. Quomodo intelligendū quod dona Dei sunt sine penitentia 65. disp: 2. n. 45. Deus in lege

veteri non dispensauit in primo Decalogi præcepto, quoad eam partem, qua prohibebat efformationem imaginum 157. disp: 4. n. 10. Quis possit dispensare in lege humana publica 156. disp: 4. n. 9. An Deus & Angeli congruentius repræsententur per res perfectiores, quam per imperfectiores 184. disp: 4. n. 49. Ex hoc quod Deus peculiari modo vniatur cum creaturis (deriuat in illas aliquid sibi proprium 224. disp: 5. n. 34. Dei imago simpliciter loquendo magis splendet in homine, quam in Angelo 314. disp: 7. n. 1. Vestigium Dei potest sumi vt faciès quid vnum cum Deo 321. disp: 7. num. 10.

Deuotio.

Deuotio est actus Religionis secundum quod addit remotionem, impedimentorum, & facilitatem. 26. disp: 1. n. 35. Deuotio est actus primarius Religionis, ac aliorum actuum origo 27. disp: 1. n. 37.

Dignitas.

Dignitas est duplex iuxta duplex eius fundamentum 123. disp: 3. num. 64.

Dispensatio.

Deus in lege veteri non dispensauit in primo Decalogi præcepto quoad eam partem qua vetabat efformationem imaginum 157. disp: 4. n. 10. Quis possit dispensare in lege humana publica 156. disp: 4. num. 9.

Dulia.

Duliæ adoratio debetur homini quatenus exprimit excellentiam Dominij 178. disp: 3. num. 5. Duliæ actus non elicitur à virtute Religionis 138. disp: 3. n. 85. Dulia & Religio sunt virtutes specie distinctæ

M V I N D E X

De ibidem. Dulia eminentialis, quæ versatur circa Deum, non distinguitur à Religione qua eundem Deum colimus 142. disp: 3. n. 90. Dulia actus quo sanctos colimus est elicitiue à proprio habitu. 138. disp: 3. n. 85. Assignatur formale obiectum Dulia ibidem.

Ecclesia.

Ecclesia habet potestatem canonizzandi Sanctos 343. disp: 8. n. 26. Quando in Ecclesia habuerit initium canonizatio Sanctorum Ibidem. Episcopi numquam habuerunt authoritatem canonizzandi Sanctos pro vniuersali Ecclesia 345. disp: 8. n. 29.

Ens.

Dantur in hoc Vniuerso duo entium genera, quorum vnum ad essendum, alterum ad representandum est institutum, 220. disp: 5. num. 27. Ens vt tale est ratio formalis terminandi creationem 227. disp: 5. num. 39.

S. Epiphanius.

S. Epiphanius non sensit imagines Sacras non esse in templis exponendas 211. disp: 5. num. 5. & sequen:

Episcopus.

Episcopi habuerunt authoritatē canonizzandi Sanctos pro suis Diocesibus 336. disp: 8. num. 16. Quando cessauit talis authoritas ibidem. Episcopi numquam habuerunt authoritatem canonizzandi Sanctos pro vniuersali Ecclesia 345. disp: 8. num. 29. Episcopi suffraganei in quibus subijciantur Archiepiscopis 347. disp: 8. num. 31. Posito quod Episcopus canonizzet aliquem Sanctum, pro sua Diocesi,

an omnes adeuntes illam tenerentur Sanctum venerari 351. disp: 8. num. 39.

Euangelium.

Euangeliorum liber ponebatur in Throno collocato in medio eius loci, vbi celebrabatur Conciliū 265. disp: 5. n. 94.

Eucharistia.

Quænam adoratio debeat Eucharistia, ac speciebus consecratis 73. disp: 2. n. 56.

Excellentia.

Excellentia hominem perficiens est duplex; alia perficit ipsum vt partem humanæ ac sensibilis Reipublicæ; alia perficit ipsum vt ciuem Sanctorum 4. disp: 1. num. 5. Excellentia humana pro statu viæ, sæper depēdet à corpore. Ibid. n. 4. Excellentia increata extrinsecè afficiens non sufficit ad terminandum secundarium Patriæ actum. 68. disp: 2. num. 48. Excellentia merè extrinsecè afficiens est secundum quid talis 241. disp: 5. num. 58.

Festum.

Festum alicuius Sancti duobus modis potest celebrari 359. disp: 8. num. 49. & sequen:

Fides.

Pia Fides quid importet 357. disp: 8. num. 48. Baptizans puerum recenter natum an teneatur ex Fide credere illum esse in Gratia 367 disp: 8. num. 60.

Figura.

Dæmones & Incantatores vti solent peculiaribus figuris 279. disp: 6. num. 7.

Finis.

NOTABILIVM.

Finis.

Finis cui & cuius gratia integrat
vnam eandemque adæquatam ra-
tionem finis 4 . disp: 1 . n. 4 .

Futurum.

Discrimen inter futurum & præ-
teritum 307 . disp: 6 . n. 45 .

Gentiles.

Gentilibus, & Fidelibus est ali-
quid commune, sed diuer-
simodè 198 . disp: 4 . n. 69 .

Gloria.

Gloria Beatorum est duplex alia,
essentialis alia accidentalis 330 .
disp: 8 . n. 10 .

Gratia.

Gratia gratis data iuxta quem-
sensum possit appellari Sanctitas .
121 . disp: 3 . n. 62 . Gratia Sanctifi-
cans, & maternitas se habent vt ex-
cedens, & excessum, & quam-
ex illis præligeretur à Virgine 123 .
disp: 3 . n. 64 . Gratia Sanctificans
coniuncta maternitati Virg'nis val-
dè auget huius excellens dominium
124 . disp: 3 . n. 66 . Quot, & qui-
bus modis gratia Sanctificans Vir-
ginem redundauerit in eius corpus
130 . disp: 3 . n. 74 . Gratia non est
inimica Naturæ 191 . disp: 4 . nu-
mer. 58 .

Hebrei.

Hebræi adorauerunt serpentem
erectum à Moysè in deserto
161 . disp: 4 . n. 15 . Apud Hebræos
tituli & sepulchra Iustorum non
erant improbata 302 . disp: 6 . n. 40 .
Hebræi venerabantur Sancta San-
ctorum quia ibi erant Cherubim .
158 . disp: 4 . n. 12 .

Homo.

Homo malus qua ratione confi-
derari possit vt superior homine ha-
bente gratiam sanctificantem 83 .
disp: 3 . n. 12 . Homo secundum
quid est magis ad imaginem Dei
quam Angelus 314 . disp: 7 . n. 1 .

Honestum.

Honestum in plus est quam Præ-
ceptum 186 . disp: 4 . n. 50 .

Honor.

Honor Virtutis præmium, & fi-
nis totius vitæ ciuilis 79 . disp: 3 .
n. 6 . Honoraria veneratio elicitur ab
eo habitu Virtutis, à quo procedit
actus tendens in exemplar imaginis
239 . disp: 5 . n. 55 . & 56 . Honor
est præmium humanæ conditioni
valdè accomodatum 330 . disp: 8 .
n. 8 . Huius ratio . ibidem .

Humanitas Christi.

Humanitati Christi, eiusque
Vnioni vt præscindentibus à Verbo
verè exhibetur adoratio totalis 50 .
disp: 2 . n. 24 . Ex hoc quod huma-
nitati Christi tribuatur adoratio in-
ferior ea, quæ tribuitur Christo nul-
la huic irrogatur iniuria Ibidem . n.
25 . secus si Regi exhibeatur infe-
rior ea, quæ debetur Regiæ digni-
tati . Huius discriminis ratio Ibidem .
Humanitati Christi eiusque Vnioni
vt præscindentibus ab omni Sancti-
tate morali, quamam debeatur Ve-
neratio 55 . disp: 2 . n. 30 . & seq:
Humanitas Christi vt Sancta Sancti-
tate accidentali adoratur adoratio-
ne Hyperdulie 57 . disp: 2 . n. 34 .
Humanitas Christi realiter separata
à Persona Verbi retinens gratiam,
quomodo adoranda ? 63 . disp: 2 . n.
42 . Quid si gratiam non retineret?
Ibidem . Humanitas Christi realiter
separa-

I N D E X

separata à Verbo non retineret gratiam vt modaliter excellentiorem, gratia aliorum Iustorum ibidem n. 43. Si Humanitas Christi nunc dimitteretur à Verbo retineret gloriā corporis 64. disp: 2. n. 44. Maior colligatio, quam dicit humanitas Christi cum Persona Verbi, non postulat excellentiorem adorationē quam exigit Beatissima Virgo 69. disp: 2. n. 49. & 50 Humanitati Christi a Verbo dimissæ non deberetur suprema adoratio Latriæ 72. disp: 2. n. 54.

Hyperdulia.

Hyperdulia Specie distinguitur à Dulia strictè dicta 52. disp: 2. n. 26. Hyperdulix Virtus est specie distincta à virtute Religionis 142. disp: 3. n. 91.

Idololatria Idolum.

Idolum quomodo sumatur ab Ecclesiasticis Scriptoribus 151. disp: 4. n. 3. Idololatriæ periculum maius fuisset si hebræis permissus fuisset vsus imaginis Deum repræsentantis. 167. disp: 4. n. 24. Idololatriæ periculum non habetur in lege Gratiæ ex vsu imaginis Deum repræsentantis 182. disp: 4. n. 45. & sequen:

Iepte.

Iepte quomodo ab Apostolo numeretur inter Sanctos 363. disp: 8. n. 56. & sequen: Votum à Iepte emissum iuxta quem sensum processerit ex instinctu Spiritus Sancti 365. disp: 8. n. 57.

Illicitum.

Omne illicitū aut est tale ex natura sua, aut quia prohibitum 187. disp: 4. n. 52. Neutro hoc modo vsus imaginum est illicitus Ibidem.

Imago.

Imago Dei tribus modis in homine reperitur 82. disp: 3. n. 10. Nomen imaginis vnde derivatum. 149. disp: 4. num 1. discrimen inter imaginem, & idolum Ibidem. Imaginum vsus secundum se non fuit in lege veteri à Deo positivo aliquo præcepto vetitus 152. disp: 4. n. 4. Imagines in lege veteri ex Dei præcepto fuerunt elaboratæ 155. disp: 4. num. 7. Imaginum vsus non repugnat rectitudini luminis naturalis. Ibidem n. 8. Imagines à Salomone in templo Dei positæ sunt 156. disp: 4. n. 9. Primo Decalogi præcepto non fuit omnino vetitus imagium vsus, & quare? 162. disp: 4. n. 16. Non licet vti imagine Deum repræsentante si per illam intendatur exprimere ipsum Deum prout est in se 168. disp: 4. n. 26. Imago repræsentans Deum per analogiam ad creaturas dupliciter id præstare potest 169. disp: 4. n. 26. vitanda est in eadem imagine omnis monstruositas Ibidem. Imago repræsentans Deum vnum & trinum in lege Gratiæ est licita. Ibidem n. 27. modus eam exprimendi Ibidem Cur Deus vetuerit Iudæis imaginē sui repræsentatiuam, cum tamen in Sacra Scriptura describatur Deus, quasi habens mēbra corporea 172. disp: 4. n. 31. & seq: An sit licitum vti imaginibus repræsentantibus Angelos? & quomodo? 174. disp: 4. n. 35. Imago Dei in prima Ecclesiæ nascentis ætate non fuit 178. disp: 4. n. 40. Cur imagines verum Deum repræsentantes non sint idola 179 disp: 4. n. 42. Quamuis Verbum non assumpsisset humanam naturam adhuc Deus per imagines posset repræsentari. 181. disp: 4. n. 44. Imago Deum vnum, & Trinum repræsentans non causat in lege Gratiæ periculū Idololatriæ 182. disp.

NOTABILIVM.

disp: 4. n. 45. & sequ: Vfus Imaginum Christi, & Sanctorum est omnino licitus, & honestus 186. disp: 4. n. 51. Imaginum ac statuarum vsus valdè expedit Ecclesiæ 188. disp: 4. n. 54. Sacrarum imaginum genus est duplex Ibidem Vtilitates ex Sacrarum imaginum vsu expenduntur 189. disp: 4. n. 55. & seq: Imagines Sacræ licitè exponuntur in templis Fidelium 202. disp: 5. n. 1. Quamuis non adsit per se loquendo præceptum de adorandis imaginibus Sacris, optimum tamen est illas venerari 203. disp: 5. n. 2. Qua ratione imaginibus Regum ac Principum tribuatur veneratio supernaturalis 206. disp: 5. n. 6. Imagines non obusuè sed propriè sunt adorandæ. Ibidem n. 7. Imago in sui adoratione semper pendet ab exemplari 207. disp: 5. n. 9. Internus cultus dirigitur etiam ad imagines 209. disp: 5. n. 11. Quare Concilium Eliberitanum vetuerit in parietibus templorum pingi Sacras imagines 210. disp: 5. n. 12. & seq: Imagines Sacræ iuxta quem sensum dici possint viuæ 214. disput: 5. n. 19. Quæcumque imago tribus modis potest considerari 217. disp: 5. n. 24. Quæ adoratio debeatur Imaginibus formalissimè sumptis? 218. disp: 5. n. 25. Imago est per se primo instituta ad repræsentandū 221. disp: 5. n. 18. & seq: Quomodo esse creatum imaginis formalissimè sumptum non ponat in numero cum exemplari 223. disp: 5. n. 31. & seq: In imagine vt non ponente in numero cum exemplari, & in isto datur vnica, & formalis ratio terminandi adorationem 227. disp: 5. n. 38. & seq: Imagini Christi & Dei an possit offerri Sacrificium? 218. disp: 5. n. 41. Imago vt præscindens ab exemplari non habet intrinsecam rationem terminandi adorationem simpliciter talē

233. disp: 5. n. 47. Illis sic sumptis debetur solum honoraria veneratio quæ essentialiter non est adoratio 237. disp: 5. n. 53. Imago Christi apparens sed efformata à Dæmone sub illa latente, non habet tantum pulchritudinis, quantum haberet si verè ea apparitio esset à Deo 248. disp: 5. n. 68. Imaginibus apparentibus nequit licite deferri adoratio, nisi præmittatur diligens examen, quo probetur esse à Deo 249. disp: 5. n. 70. Idem dicendum de imaginibus à nostra imaginatione efformatis 251. disp: 5. n. 72. Tales apparitiones prouenire possunt ex debilitate imaginatiuæ virtutis Ibidem. Imagines artefactæ non sunt adorandæ taliter quod in ijs putetur esse participiū Diuinitatis 252. disp: 5. n. 73. Ignorantia inuincibilis excusare potest eum qui decipitur in apparitione fictæ imaginis 255. disp: 5. n. 77. De ratione imaginis est quod sit producta ab eo cuius est imago 315. disp: 7. n. 1. Esse ad imaginem Dei non importat specificari ab ipso 322. disp: 7. n. 11. & seq: Quæ sunt ad imaginem Dei magis ad ipsum accedunt, quam vestigia eiusdem, & in quo hic maior accessus situs sit 323. disp: 7. n. 12.

Incarnatio.

Ex Incarnatione Verbi Diuini acceperunt omnia corporea aliquā eleuationem 170. disp: 4. n. 29. & 30. Per Incarnationem Deus factus est homini familiarior Ibidem Quāuis Verbum Incarnatum non fuisset adhuc Deus per corporeas imagines potuisset repræsentari 181. disp: 4. n. 44.

Inæqualitas.

Inæqualitas in natura alia simpliciter alia secundū quid 10. disp: 1. n. 13.

I N D E X

Innocentia Status .

An in statu Innocentiæ futurus fuisset vñus imaginum 199 . disp: 4 . n. 91 . & seq: Innocentes homines habuissent in intelligendo dependentiam à phantasmatibus , & à corporeis , & quomodo 200 . disp: 4 . n. 73 . & seq: In statu Innocentiæ fuisset virtus Vrbانيتatis , & quare? 10 . disp: 1 . num. 13 .

Intellectus .

Intellectui humano connaturale est per sensibilia ascendere ad cognitionem insensibilium 176 . disp: 4 . n. 38 . Naturali rectitudini luminis intellectus non repugnat vñus imaginum 155 . disp: 4 . n. 8 . Naturale lumen intellectus dicitur personas excellentes esse honorandas 79 . disp: 3 . n. 6 . Intellectus præcisio nullam importat fictionem 46 . disp: 2 . n. 19 .

Latria .

Latriæ actus secundarius est possibilis, illiusque proprium obiectum assignatur 71 . disp: 2 . n. 52 Videatur verbum Adoratio .

Lex :

Lex æterna solum præcipit siue prohibet actus externos vt obiecta actuum interiorum 15 . disp: 1 . n. 20 . sub lege humana cadere possunt actus externi vt formaliter exercitia Ibidem n. 21 . sub eadem lege humana cadunt per se primò actus externi , vt orti ex internis Ibidem n. 22 . Legis munus est directiue facere hominem moraliter bonum , quomodo id præstet? 136 . disp: 4 . n. 19 . & seq: (Discrimen inter legem naturalem & positiuam 195 . disp: 4 . n. 65 . Differentia inter legem Veterem , & legem Gratiæ 196 . disp: 4 . n. 66 . Lex Gratiæ quæ præcipiat 197 . disp: 4 . n. 67 .

Liber .

Quid sentiendum de libris qui Carolo magno Imperatori tribuuntur 216 . disp: 5 . n. 22 .

Lutherus .

Lutherus quomodo admisit imagines collocari posse in templis 216 . disp: 5 . num. 21 .

Beatissima Virgo Maria .

Maria Virgo considerari potest in triplici statu 94 . disp: 3 . n. 25 . An fuerit adorata ab initio mundi Ibidem n. 26 . Angeli viatores ex præcepto , vel etiam independententer ab illo adorarunt Virginem Mariam Ibidem n. 27 . & seq: Quænam adoratio debeat Virgini , ante conceptionem Verbi Diuini 96 . disp: 3 . n. 26 . Quænam sit ratio proxima fundans Maternitatē in Virgine 93 . disp: 3 . n. 30 Mariæ Virgini in cælo existenti quænam adoratio debeat? 98 . disp: 3 . n. 31 . Quænam excellentiæ competant Mariæ Virgini ratione Maternitatis? 99 . disp: 3 . n. 31 . & seq: Infinitas competēs maternitati Virginis excedit eam , quæ competit Visioni Beatæ 101 . disp: 3 . n. 34 . Huius excessus rationes . Ibidem , & seq: Relatio meternitatis in Virgine non limitatur ab eius ratione fundandi , & quare? 104 . disp: 3 . n. 37 . Maria Virgo iure appellatur Mater Dei , & quare? 105 . disp: 3 . n. 39 Non est tamen adoranda adoratione Latriæ Ibidem Mariæ Virginis maternitas vt præscindens à gratia Sanctificante non est forma Sanctificans 109 . disp: 3 . n. 44 Maternitas Virginis non dicit repugnantiam cum peccato mortali , secus gratia sanctificans 111 . disp: 3 . n. 47 . Maternitas Virginis secundum

NOTABILIVM.

se sumpta spectat ad ordinem physicum 114. disp: 3. n. 51. Eius comparatio cum Charactere Sacerdotali Ibidem Quanam adoratio debeatur Virgini vt dicenti maternitatem præcisam à gratia Sanctificante? 117. disp: 3. n. 55. An coniuncta eius maternitate cum peccato lethali, posset Virgo adorari 118. disp: 3. n. 56. Quomodo maternitati Virginis competat participatio Deitatis 125. disp: 3. n. 67. An Maria Virgo potuerit peccare concipiendo Christum 126. disp: 3. n. 68. An, & quomodo inter Matrem Christi, & Christum ponendus sit amor benevolentie pro diuersis statibus 127. disp: 3. n. 70. & seq: Posito quod Maria Virgo constituta in puris naturalibus esset Mater Dei, an esset adoranda? 133. disp: 3. n. 77. & seq: An Mariæ Virgini exhiberi aliquando possit eadē adoratio, ac Christo? 294. disp: 6. n. 29.

Martyr.

Pars corporis in qua Martyr vulnus accepit est peculiari cultu digna 307. disp: 6. n. 46.

Mater.

Mater magis diligit filios, quam Pater, & quare? 28. disp: 3. n. 72. Maria Virgo ex peculiari ratione dilexit Christum plusquam omnes matres diligant Filios ibidem.

Meritum.

Differentia inter meritum, & orationem 331. disp: 8. n. 10.

Miracula.

Miracula non solent fieri à Sanctis absque præuia eorum inuocatione, & quare? 373. disp: 8. n. 67.

Mulier.

Mulier quæ clamauit Beatus venter &c. | verè eongnoscebat Incarnationis Mysterium 110. disp: 3. n. 46. Mulieres Sanctæ cur ab Ecclesia colantur vt Virgines dummodo non constet Virginitatem amississe, & cur non idem de hominibus? 370. disp: 8. n. 63. & seq: Mulieres canonizzari possunt tum ex titulo Sanctitatis, tum ex titulo Virginitatis Ibidem. Credibile est Sanctas, & Martyres mulieres ante mortem habuisse propositum seruandę Virginitatis recuperabiliter amissæ 371. disp: 8. n. 64. Idem credi potest de alijs Sanctis mulieribus Ibidem. Mulieres magis fædantur ex libidine quam Viri. Ibidem n. 65. An facilius de mulieribus, quam de Viris præsumi possit quod occultè Virginitatem amiserint 372. disp: 8. n. 65.

Natura.

Natura humana analogara cū Deo quomodo à S. Tho. dicatur inanis 39. disp: 2. n. 5. & seq. Natura humana vt coniuncta Verbo Diuino coadoratur ad adorationem totius 30. disp: 2. n. 7. Secus natura Diuina, & quare? 39. disp: 2. n. 10. Probabile est eam coadorationem transire vsque ad naturam humanam attingendam, & probabile est etiam oppositum 43. disput: 2. num. 15. Naturæ humanæ Christi iuxta quos sensus denegetur eadem adoratio quæ tribuitur Christo. 48. disp: 2. n. 22.

Nomen.

Nomen significat esse rei perfectū, & maximè perfectione gratiæ Sanctificantis 263. disp: 5. n. 91. Sacratissima Nomina Iesus, & Mariæ quomodo

I N D E X

quomodo sint adoranda si formalissime sumantur 264 . disp: 5 . n. 93 . Nomen Iesu quomodo adoratur à Dæmonibus , & Damnatis 265 . disp: 5 . n. 93 . Nomina Iesus , & Mariæ , vt coniuncta Personis nominatis quantum Sanctitatis habeant Ibidem n. 94 . Proprium Dei nomen quantæ venerationis esset apud Hebræos 266 . disp: 5 . n. 95 . Quomodo verificetur nomen Iesus esse quodammodo maioris reuerentiæ quam nomen Dei Ibidem . Ad inuocationem nominum Iesus , & Mariæ Deus facit miracula 267 . disp: 5 . n. 96 . Dæmones vtuntur peculiari- bus nominibus ad sua præstigia perficienda , & quare ? Ibidem n. 97 . Nomina imposita à Deo sunt admodum Sacra , & significant dona Gratiæ 268 . disp: 5 . n. 98 . Nominibus à Deo impositis communi- catur ex parte imponētis sanctitas , & quomodo 269 . disp: 5 . n. 99 . Nomina imposita à sapientibus sunt signa ad placitum rationabile secus ab insipientibus imposita , & quare ? Ibidem n. 100 . Nomina imposita à Deo Sanctis Personis habent ali- quam connexionem cum Sanctitate Ibidem . Nomen Iesus , qua ratione significet naturam humanam , & rursus etiam significet esse Diuinū 271 . disp: 5 . n. 101 . & seq: Nomen explicitè significat rem cui imponi- tur , non semper tamen id à quo fuit impositum 272 . disp: 5 . n. 103 . Quomodo spes in nomine Domini possit haberi 273 . disp: 5 . n. 104 .

Obiectum .

Quamuis obiectum nequeat terminare actum nisi dependen- ter ab aliquo extrinseco , adhuc retinere potest rationem intrinsecam illud terminandi 207 . disp: 5 . n. 8 . Actus externi sunt obiecta interno- rum 25 . disp: 5 . n. 20 Obiectum

materiale primarij actus , est forma- le respectu secundarij 59 . disp: 2 . n. 36 . Obiectum tribuit speciem actibus 236 . disp: 5 . num. 50 . Obiectum proximum tribuit recti- tudinem actibus Ibidem n. 52 .

Oratio .

Oratio essentialiter consummatur in actu interno mentis , vnde voca- lis eius expressio solum secundario ad eam spectat 11 . disp: 1 . n. 14 . Oratio fusa per ministros Ecclesiæ debet esse sensibilis : secus oratio singularis personæ . Imò in hac ces- sandum à signis externis si per hæc mens distrahatur Ibidem & n. 25 . Oratio interior singularis Personæ ex quadam redundantia prorumpit in voces externas . Ibidem . Oratio an dirigi possit in rem inanimatam ? 230 . disp: 4 . n. 43 . & seq: Discrimen inter orationem , & meritum 331 . disp: 8 n. 10 .

Pascha .

Cur fuerit omninò inconueniens Fideles conuenire cum Iudæis in celebratione Paschatis 198 . disp: 4 . n. 70 .

Peccatum .

Peccatum mortale quomodo im- pediat habilitatem ad gratiam 136 . disp: 3 . n. 81 . Peccatum mortale existens in subiecto quantūvis phy- sicè excellenti impedit istud ne ter- minet directè adorationē 137 . disp: 3 . n. 83 .

Periculum .

Periculosum est de facili credere apparitiones nobis fieri à Deo 255 . disp: 5 . n. 78 .

Permissio .

Permissio positiua differt à pura
D d d 2 tolerantia

NOTABILIVM.

tolerantia, seu non improbatione
360. disp: 8. num. 51.

Perfectio.

Perfectiones ordinis Hypostatici, an sint simpliciter superiores perfectionibus supernaturalibus 103. disp: 3. n. 36. Qualis debeat esse perfectio supernaturalis vt sit radix visionis Beatæ 127. disp: 3. n. 69. An potuerit aliqua perfectio supernaturalis à corpore Virginis ascendere in eius animam 131. disp: 3. n. 75. Perfectio superior creata non continet perfectionem inferioris, & quare? 140. disp: 3. n. 86. & seq: Perfectio duplex unicuique rei cōpetens Ibidem & seq: In quocumque ordine in quo datur perfectum, datur etiam & imperfectum 245. disp: 5. n. 64. Perfectio naturalis, & supernaturalis creata, quomodo differant inter se 322. disp: 7. n. 11.

Persona.

In Persona adorata aliud est ratio adorandi, & aliud id cui adoratio deferitur 48. disp: 2. n. 22.

S. Petrus.

Quare Sanctus Petrus prohibuerit Cornelium nē sibi adorationem exhiberet 88. disp: 3. n. 18.

Pictura.

Ars pingendi non est per se illicita 165. disp: 4. n. 22. Pictores, & Sculptores ex qua lege expulsi fuerint à ciuitatibus Hebræorum 165. disp: 4. n. 22.

Summus Pontifex.

Summo Pontifici incumbit onus ampliandi ea quæ spectant ad cultū Religionis 345. disp: 8. n. 28. Sum-

mi Pontificis potestas est super omnes spirituales potestates Ecclesiæ 349. disp: 8. n. 35. Summo Pontifici maximè conueniunt tres conditiones requisitæ ad rectè iudicandū Ibidem. Summus Pontifex iuxta potentiam ordinariam in canonizatione Sanctorum errare non potest 355. disp: 8. n. 44. Summus Pontifex in Beatificatione Seruorum Dei non se gerit vt caput Ecclesiæ 362. disp: 8. n. 54. An Summus Pontifex possit absque consensu & voto Cardinalium Sanctum canonizare? 368. disp: 8. n. 61. Summus Pontifex in quibus possit se subdere aliorū iudicio 369. disp: 8. n. 61. & seq: Summus Pontifex nequit alteri committere definitiuam sententiam versantem circa Sancti Canonizationem pro vniuersali Ecclesia Ibidem.

Potestas.

Potestas quæ est à Deo semper est ordinata, & quare? 347. disp: 8. n. 30.

Præceptum.

Præceptum cæremoniale legis veteris duplicem ponebat determinationem 153. disp: 4. n. 5. Præceptū Legis veteris de non faciendo Sculptili quo sensu dici possit cæremoniale 153. disp: 4. n. 6. Quomodo idem præceptum sit intelligendum 154. disp: 4. n. 7. Primum Præceptum Decalogi est naturale 157. disp: 4. n. 10. Præcepta Decalogi distinguuntur quamuis præcipiant pertinentia ad eandem virtutē 163. disp: 4. n. 18. Cur Deus præceperit fieri duos Cherubinos in Arca Fæderis, & non vnum tantum? 166. disp: 4. n. 24. Quare in lege Gratiæ cessauerit præceptum de non efformada imagine Dei? 174. disp: 4. n. 34. In lege Gratiæ non datur præceptum de vsu imaginum Christi, &

I N D E X

& Sanctorum 185. disp: 4. n. 50.

Præteritum.

Discrimen inter præteritum & futurum 307. disp: 6. num. 45.

Religio.

Religio erga Deū est vna virtus in specie athoma, secus virtus qua colimus excellētes personas creatas 24. disp: 1. num. 33. Ratio huius discriminis. Ibidem. Religio nequit secundario tendere in excellentiam creatam & primario in increatam, & quare? 61. disp: 2. n. 40. Religionis formale obiectum assignatur 139. disp: 3. n. 85. Non repugnat Religioni per suum actum simul attingere creatam, & increatam excellentiam 145. disp: 3. n. 95. In aliquibus ad Religionem pertinentibus non sufficit opinio probabilis 349. disp: 8. n. 50. Religio non semper significat ea quæ spectāt ad dogmata Fidei 367. disp: 8. n. 60.

Reliquia.

An adoratio Sanctarū Reliquiarum efficaciter probari possit ex auctoritate Sacræ Scripturæ 296. disp: 6. n. 31. & seq: Reliquiæ Sanctorum sunt adorandæ ex eo quod eorum corpora fuerint secundario à S. Spiritu inhabitata 297. disp: 6. n. 33. Ex heroicis Sanctorum virtutibus habetur eorum reliquias esse adorandas 298. disp: 6. n. 34. Aliud caput vnde colligitur Sanctorum Reliquias esse veneratione dignas 300. disp: 6. n. 36. Reliquiæ Sanctorum sunt adorandæ ex eo quod in eorum corporibus præcesserit imitatio passionis Christi 301. disp: 6. n. 38. Reliquiæ Sanctorum ab ipso Deo sunt honore affectæ Ibidem n. 39. Reliquiæ Sanctorum cur non

sint sub forma vermium adorandæ? 305. disp: 6. n. 43. sub qua ratione Sanctorum Reliquiæ terminent secundarium adorationis actum? 306. disp: 6. n. 45. Cur Reliquiis debeatur is secundarius actus, & à quo habitu eliciatur? 308. disp: 6. n. 47. Reliquiæ à priuatis personis possunt deferri à collo suspensæ 310. disp: 6. n. 51. Quid tenendum de Sacris verbis Ibidem n. 52. Deferens Reliquias à collo suspensas & peccans peccato Fornicationis an committat sacrilegium 312. disp: 6. n. 54. Quanam veneratio sit exhibenda Calicibus, vestibus Sacris &c. 313. disp: 6. n. 55.

Ritus.

Ritus canonizzandi Sanctos describitur 336. disp: 8. num. 17.

Sacramenta.

Sacramenta pro hominibus instituta indispensabiliter requirunt aliquid sensibile 6. disp: 1. n. 7.

Sanctitas.

Sanctitas supernaturalis duplex alia physica alia moralis 53. disp: 2. n. 28. & seq: Quanam sint conditiones vtriusque Sanctitatis ibidem Sanctitas est participatio formalis Diuinæ perfectionis in gradu heroico 78. disp: 3. n. 4. Duplex Sanctitas creata nequit sanctificare eandem animam 115. disp: 3. n. 52. & seq: Secus dicendum si vna fuerit creata, & altera increata, huius disparitatis ratio 116. disp: 3. n. 54. Sanctitas ex anima Virginis deriuata, est in eius corpus, non è conuerso 131. disp: 3. n. 75. Qua ratione Sanctitas communicari possit rebus inanimatis 205. disp: 5. n. 5. Sanctitas quomodo sit analoga respectu exemplaris, & imaginis 239. disp: 5. n. 55.

Sanctus.

NOTABILIVM.

Sanctus.

Omniñò licitum est Sanctis hominibus cultum adorationis exhibere 75. disp: 3. n. 1. & seq: Sancti vrtales sunt nobilissimæ partes vniuersi supernaturalis, habentque dominiũ super reliquas creaturas 78. disp: 3. n. 5. Sanctorum adoratio perseverat etiã in statu Beatitudinis & quomodo? 81. disp: 3. n. 8. & seq. Ad hoc vt aliquis Sanctorũ canoni adscribatur non est indispensabiliter requisitum quod sit mortuus 326. disp: 8. n. 2. Nomen Sanctus vnde deriuatum? Ibidem n. 3. & seq: Sãcti in Cælo dupliciter orant pro nobis 331. disp: 8. n. 10. Vide verbum, Canonizzatio.

Sensibile.

Cur Deus voluerit Iudeos vti sensibilibus sacrificijs 193. disp 4. n. 61.

Servitus.

Servitus est pœna peccati vnde non fuisset in statu Innocentiæ 10 disp: 1. n. 13.

Species.

Species intentionales nequeunt perfectè cognosci non cognitis earũ obiectis 221. disp: 5. n. 55. species obiectorum prout erant intra oculos Christi erant adorabiles adeoq; & obiecta prout in illis 285. disp: 6. n. 17.

Specificans.

Qua ratione sit verum quod quicquid reperitur in termino specificate debeat inueniri in specificato 67. disp: 2. n. 47.

Spiritus Sanctus.

Spiritus Sanctus assistit Concilijs, & Summo Pontifici se accomodan-

do modo humano 337. disp: 8. n. 18. Spiritus Sancti assistentia est duplex 342. disp: 8. n. 24. Valde propria sunt Spiritus Sancti Zelus rectitudinis, & amor iustitiæ 350. disp: 8. n. 36. Spiritus Sancti assistentia humanæ conditioni attemperatur 352. disp: 8. num. 40.

Subiectum.

Subiectum duobus modis potest reddi incapax alicuius formæ 135. disp: 3. n. 81.

Suppositum.

Iuxta quem sensum soli supposito debeat adoratio propriè dicta 49. disp: 2. n. 23.

Templum.

IN Templis Deo consecratis licitũ est exponere imagines Sacras 202. disp: 5. n. 1. Templis in Deo honorem erectis, ipse peculiariter assistit. 206. disp: 5. num. 5.

Terra.

Cur Terra non fuerit à Deo assumpta ad hoc vt esset instrumentum Sanctificandi homines, cum tamen ad hoc assumpserit alia elementa 327. disp: 8. n. 3.

Testificatio.

Testificatio Diuinæ reuelationis propria obiecti Fidei, non petit ponere aliquid intrinsecum in re, quam testificatur. 242. disp: 5. num. 59.

Titulus.

Tituli, & sepulchra iustorũ apud Hebræos non erant improbata 302. disp: 6. n. 40.

Trascendentale.

Trascendentalia prædicata sunt ad modum occulta 317. disp: 7. n. 4.

Verbum

I N D E X

Verbum.

Verbum Diuinum quomodo in Incarnatione dicatur exinanitū 37. disp: 2. n. 6. & seq: In verbis voce articulatis datur aliqua vis spiritalis 269. disp: 5. n. 99. Quænam conditiones requirantur ad hoc vt sit licitum ferre Sacra verba ad cololum suspensā 311. disp: 6. n. 53.

Virginitas.

Propria Virginitatis materia est sensibilis delectatio, à cuius experientia debet esse omninò immunis 6. disp: 1. n. 6.

Viri Venerabiles.

Viri Venerabiles an priuatè possint à fidelibus coli 372. disp: 8. n. 66. Vt viri censeantur Venerabiles, oportet vt virtutum, & miraculorum fama clarescant 373. disp: 8. n. 67.

Virtus.

Aliqui virtutum actus essentialiter ad proprium complementum exigunt aliquod sensibile 6. disp: 1. n. 6. virtus principaliter residet in actu interno animæ 7. disp: 1. n. 7. virtutis habitus non est ponendus in illo cui per se repugnat actus externus, qui ad illam requiritur, secus si repugnet per accidens 8. disp: 1. n. 10. Habitus virtutis solum est in ea potentia quæ est consummativa operis virtuosi 14. disp: 1. n. 18. virtus nequit subiectari in membris externis Ibidem. Virtus inferior impetrare potest virtuti superiori, & quomodo 22. disp: 1. n. 31. Quæcumque determinata virtus considerari potest in duplici statu 26. disp: 1. n. 35.

virtutibus per se infusis quomodo competat immobilitas, & facilitas Ibidem. Cur circa eundem Deum sit vna virtus Religionis, & triplex virtus Theologalis 29. disp: 1. n. 40. Virtus respicit obiectum sub formali ratione terminandi 41. disp: 2. n. 12. Virtus superior nequit attingere inferioris virtutis obiectum, & quare? 140. disp: 3. n. 87. virtutes per se infusæ ponendæ sunt in appetitu sensitiuo 307. disp: 6. n. 46.

Vestes.

Quænam adoratio debeatur Sæctorum vestibus & ijs quæ eorum vsui inferuierunt 309. disp: 6. n. 48.

Vnio.

Vnio Hypostatica vt importans extrema coadoratur ad adorationem totius 44. disp: 2. n. 16. Vnio hypostatica vt præscindens à termino, moraliter non sanctificat 66. disp: 2. num. 46.

Voluntas.

Voluntas creata diuerso modo subijcitur Deo per adorationem, ac subijciatur per alias virtutes 30. disp: 1. n. 41. & seq.

Vtilitas.

Vtilitates variæ quæ proueniunt Dei Ecclesie ex canonizzazione Sæctorum 328. disp: 8. n. 6. & seq:

Zelus.

Zelus rectitudinis, & amor iustitiæ sunt valde propria Spiritus Sancti 350. disp: 8. n. 36.

REGESTVM.

* ** A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm
Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnes sunt Duerniones præter * * quæ est ter-
nio.

R O M A E,

Ex Typographia Iosephi Vannaccij. 1678.

SUPERIORVM LICENTIA.

1361

9

2

10/10

B
A

1361.

Blasius
de
Adoration

F